

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

TĚŠKOV V LETECH 1914 - 1945

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Klára Pacáková

Specializace v pedagogice, obor historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 2017

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph.D. za cenné připomínky a rady. Poděkování patří také těškovským občanům, kteří mi ochotně odpovídali na otázky týkající se historie obce a poskytli mi potřebný obrazový materiál. Dále děkuji svojí sestře Tereze za trpělivost, se kterou četla jednotlivé kapitoly práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat pracovnícím SOkA Rokycany za ochotu, se kterou mi připravovaly studijní materiály.

Obsah

Seznam zkratek.....	5
Úvod	6
1. Historie obce Těškov do roku 1914	7
1.1. Historie těškovské školy	10
1.2. Stručná historie obce Sklená Hut'	12
2. Velká válka	14
2.1. Rok 1914.....	14
2.2. Rok 1915.....	18
2.3. Rok 1916 a 1917	22
2.4. Rok 1918.....	25
2.5. Místní obecná škola za Velké války	26
2.6. Těškovští legionáři.....	29
3. Období první republiky.....	32
3.1. První roky v novém státě	32
3.2. Zlatá léta	36
3.3. Velká hospodářská krize.....	41
3.4. Ohrožení státu	44
3.5. Volby v Těškově.....	47
4. 167 dní druhé republiky	51
5. Protektorát Čechy a Morava	53
5.1. Život v Těškově mezi lety 1939 a 1943.....	53
5.2. Protektorátní školství	61
5.3. Poslední roky války, 1944 a 1945.....	63
5.4. Osvobození obce.....	67
6. Rok 1945.....	69
Závěr.....	72
Resumé	74
Seznam použitých pramenů a literatury	75
Seznam příloh.....	80

Seznam zkratek

AO	archiv obce
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
c. k.	císařsko-královský
č.	číslo
čp.	číslo popisné
DTJ	dělnická tělovýchovná jednota
fol.	folio
FÚ	farní úřad
g	gram
hal.	halíř
inv. č.	inventární číslo
K	kniha
K	koruna
kart. č.	karton číslo
kg	kilogram
l	litr
MNV	místní národní výbor
MŠCH	měšťanská škola chlapecká
nestr.	nestránkováno
OŠ	obecná škola
OÚ	obecní úřad
pol.	polovina
pozn.	poznámka
q	metrický cent
RNV	revoluční národní výbor
s.	strana
SDH	sbor dobrovolných hasičů
SOkA	státní okresní archiv
tzv.	tak zvaný, takzvaně
vyd.	vydání

Úvod

Tato bakalářská práce si klade za cíl zmapovat dějiny obce Těškov mezi lety 1914 – 1945. Téma práce jsem si vybrala, protože mě překvapilo, jak málo informací o své rodné vsi vím. Rozhodla jsem se proto tento nedostatek napravit. V první kapitole stručně informuji o historii obce od doby jejího vzniku až do konce 19. století, nicméně hlavní část práce je věnovaná právě období 1914 -1945. Uvedené období mě v dějinách obce zajímá asi nejvíce, protože je to období plné zvrátů a změn.

V literatuře toho o dějinách obce příliš nenajdeme. V některých publikacích sice lze narazit na stručný nástin historie obce, ten se ale většinou zabývá pouze dobou středověku a vznikem vesnice. Na samostatnou publikaci o svých dějinách tak Těškov zatím čeká.

Vývoj historie obce se ve své práci pokouším vykreslit na pozadí světových a celostátních událostí. Kromě odborné literatury jsem čerpala především z obecní a školní kroniky a zápisů ze schůzí obecní rady a zastupitelstva. Z období mezi lety 1914 – 1918 se o historii obce mnoho informací nedochovalo. V kapitole, která o tomto období pojednává, jsem tedy využívala i kroniky okolních obcí a snažila jsem se jejich komparací vytvořit obraz dané doby. Pro období první republiky již byl pramenů dostatek, proto je celá kapitola postavena na poznacích z archiválií z fondu AO Těškov. V kapitole týkající se života v Protektorátu Čechy a Morava jsem využila především svědectví pamětníků.

Informace jsou v práci řazeny pokud možno chronologicky. Dějiny Těškova v první polovině 20. století jsem rozdělila do kapitol a podkapitol reflektujících nejvýznamnější události století. V první, druhé a páté kapitole jsou zařazeny podkapitoly, které se zvlášť věnují dění na místní obecné škole. Do třetí kapitoly je vložen oddíl pojednávající o výsledcích voleb v Těškově v době první republiky. Písemnou část práce bohatě doplňují textové a obrazové přílohy.

1. Historie obce Těškov do roku 1914

První písemná zmínka o Těškovu pochází z roku 1336. V tomto roce získal Petr z Rožmberka od krále Jana Lucemburského panství Zbiroh. K panství patřil i díl Těškova. Další zprávu o vsi máme z roku 1343, kdy se pánem hrádku na hoře Radeč vzdálené asi 4 km od Těškova stal Oldřich z Mitterwaldu.¹ Ke zmiňovanému hrádku, který byl nejspíše vystavěn již na počátku 13. století, náležela kromě Lhoty také větší část Těškova.²

Oldřich z Mitterwaldu je často považován za zakladatele vesnice. Vesnice se zde ale nacházela již před jeho příchodem. O její dřívější existenci svědčí jak zmínka z roku 1336, tak i její název, který je odvozen od vlastního jména Těšek. Lze tedy předpokládat, že zakladatelem vesnice byl jakýsi Těšek.³ Ten si na místě dnešní vesnice vystavěl svůj dvůr, Těškův dvůr, a z toho pak vzniklo jméno Těškov. Oldřich z Mitterwaldu tedy nebyl zakladatelem vsi, ale byl to právě on, kdo zde v roce 1343 zavedl emfyteutické právo a jmenoval rychtáře. Prvním doloženým rychtářem se stal rytíř Heřman. Po jeho smrti se funkce rychtáře ujal jeho bratr rytíř Jindřich.⁴

Hrádek na Radči rychle měnil majitele. Po Oldřichovi z Mitterwaldu ho od roku 1360 vlastnil Rous z Litic. V roce 1363 je jako hradní pán zmiňován Rynart z Volduch. Tehdy už ale k hrádku Těškov nenáležel.⁵ Není známo, kdy přesně získali Rožmberkové druhou část vsi. V roce 1379 však již celá ves patřila k jejich panství. V této době stálo ve vesnici sedm usedlostí. Místní obyvatelé spadali pod farnost v Mýtě.⁶

Další zprávy o Těškově máme až z doby 17. století. Za třicetileté války byly Těškov a okolní vesnice popleněny Bannerovou armádou. V polovině 17. století v Těškově žilo pět sedláků a šest chalupníků s rodinami. Tři grunty zůstaly po třicetileté válce prázdné. Vesnice se z válečných hrůz postupně vzpamatovávala a začala se rozrůstat. K roku 1670 máme doloženo, že zde stálo již třináct obývaných usedlostí.⁷

¹ *Politický a školní okres Rokycanský*. 1. vyd. Praha: GARN, 2016. 422 s., s. 342.

² SOKA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem, inv. č. 3, K 2, Paměti osady Lhoty pod Radčem 1906, autor: František Lego, 40 s., s. 20.

³ BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbirožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostovice: Baron, 2007, 311 s., s. 275.

⁴ *Politický a školní okres Rokycanský*. 1. vyd. Praha: GARN, 2016. 422 s., s. 342.

⁵ SOKA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem, inv. č. 3, K 2, Paměti osady Lhoty pod Radčem 1906, autor: František Lego, 40 s., s. 21.

⁶ BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbirožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostovice: Baron, 2007, 311 s., s. 275.

⁷ *Politický a školní okres Rokycanský*. 1. vyd. Praha: GARN, 2016. 422 s., s. 342.

Na počátku 18. století byli v Těškově registrováni: tři voziči uhlí k hutím, dva tesaři, uhlířský mistr, vozič železa, osm nádeníků, dva uhlířští tovaryši, truhlář, kovář, a dva krejčí. Uvedená zaměstnání svědčí o tom, že se v okolí Těškova pájlo dřevěné uhlí. To se vozilo buď do Holoubkova,⁸ nebo se využívalo ke zpracovávání železné rudy, která se zde v malém množství těžila už od 14. století. Těžba ale nebyla výnosná. Ruda byla nekvalitní a bylo jí málo. Definitivně však doly zanikly až v 70. letech 19. století. Kromě železné rudy se zde těžil i kámen, který se pro své vlastnosti stal vyhledávaným materiálem na dláždění ulic, a písek.⁹

V polovině 18. století je ve vsi doloženo devatenáct udržovaných usedlostí. Těškov byl až do roku 1849 součástí zbirožského panství v Berounském kraji. 1. ledna 1850 vešlo v platnost Stadionovo prozatímní obecní zřízení a došlo tak k osamostatnění obce. Těškov byl zahrnut do soudního okresu Zbiroh a patřil pod správu Okresního hejtmantství v Hořovicích. Sem Těškov spadal až do 1. září 1896, kdy bylo obnoveno Okresní hejtmantství v Rokycanech, které se skládalo ze soudních okresů Rokycany a Zbiroh.¹⁰

Od roku 1850 v obci Těškov fungoval obecní úřad, jehož výkonným orgánem s tříletým funkčním obdobím se stal obecní výbor, který ze svého středu volil představenstvo. Představenstvo se skládalo ze starosty a dalších dvou radních. Do pravomoci obecního výboru patřila správa obecního majetku, udělování domovského práva, čestného občanství a vyřizování záležitostí místní policie. Obecní úřad byl pod dohledem okresního zastupitelstva, zemského výboru a místodržitelství.¹¹

Starostou obce se v roce 1854 stal Franz Cafourek. Z jeho předchůdců jsou doloženi jen rychtáři Martin Jedlička, ve funkci v letech 1806 – 1810, a Vencl Lisej, rychtář v letech 1813 – 1814. Starostu Franze Cafourka v roce 1858 nahradil Václav Lisý. Do roku 1915 se v této funkci vystříдалo dalších pět mužů, Josef Hrabák (1886 - 1896), Jan Lisý (1896 – 1901), Václav Lisý (1901 – 1909), Josef Hrabák (1909 – 1911), František Vonásek (1911 – 1915).¹²

⁸ BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbirožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostivice: Baron, 2007, 311 s., s. 275.

⁹ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 10.

¹⁰ HRACHOVÁ, Hana. AO Těškov 1772 – 1945: Inventář. Rokycany: SOKA Rokycany, 2004. 24 s., s. 4.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž s. 5

Od roku 1869 patřila pod správu obce Těškov také osada Sklená Huť. Osada ale začala brzy usilovat o odtržení od Těškova. Poprvé se tak stalo v roce 1896. Tato žádost však byla zamítnuta.¹³

22. dubna 1888 vypukl v Těškově v čp. 13 požár. V obci sice byla hasičská stříkačka, ale nikdo ji neuměl používat. V důsledku toho požár zachvátil dalších šest obytných budov. Situaci zachránil až příjezd hasičů z Mýta. V reakci na velký požár byl 30. prosince 1889 založen Sbor dobrovolných hasičů v Těškově. V době svého vzniku měl celkem 32 členů. Prvním velitelem sboru se stal František Zajíček. Mezi lety 1889 – 1914 zasahoval sbor dobrovolných hasičů u dalších šesti požárů v obci. Jednalo se většinou o požáry stodol.¹⁴

V roce 1901 byla u obecní pastoušky čp. 44 postavena kolna na hasičské náčiní. Její zbudování vyšlo obec na 600 korun.¹⁵ O rok později pořádal sbor první veřejné cvičení. V roce 1908 byla sboru zakoupena druhá hasičská stříkačka od firmy Smekal. Svoji hasičskou stříkačku chtěla také osada Sklená Huť. Tento požadavek byl ale zamítnut a za ušetřené peníze byly těškovským hasičům zakoupeny hadice.¹⁶

Na jaře roku 1896 se začalo jednat o stavbě silnice na Sklenou Huť. O rok později bylo rozhodnuto také o výstavbě krajské silnice mezi Holoubkovem a Těškovem. V roce 1900 byla zahájena též stavba silnice k Mýtu. Na všechny tyto stavby dodávala obec materiál a zajišťovala nezbytné pracovníky.¹⁷

V roce 1903 obecní zastupitelstvo rozhodlo o opravě zvoničky. Do zrekonstruované stavby byl zakoupen nový zvon od firmy Perner.¹⁸ Zvon byl vysvěcen 11. srpna 1907. Obecní zastupitelstvo kromě opravy zvoničky investovalo i do opravy starých studen a do výstavby studen nových. V roce 1914 byla v Těškově postavena také mostní váha od firmy Vojtěch Pelikán a syn.¹⁹

V obci rovněž čile vzkvétala výstavba nových domů. To vedlo k růstu počtu obyvatel. V roce 1890 žilo v Těškově 672 lidí, v roce 1900 730 a o deset let později pak toto číslo vzrostlo na 778 obyvatel (viz obrazová příloha č. 1, 3 a 4). V daném období můžeme porovnat také počet domů stojících na katastrálním území obce. Zatímco v roce 1890 stálo

¹³ Tamtéž.

¹⁴ SOKA Rokycany, fond SDH Těškov 1929 - 1948, Kronika hasičů 1929 – 1935, nestr.

¹⁵ SOKA Rokycany, fond AO obce Těškov, inv. č. 4, K 3, Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, nestr.

¹⁶ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁷ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 4, K 3, Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, nestr.

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

v obci 75 domů, v roce 1910 už jich bylo 103 (viz obrazová příloha č. 2, 3, a 4).²⁰ Rostoucí počet obyvatel přinášel obci problémy, například nedostatečnou kapacitu školy, nedostatek vody, vyšší výdaje apod. Bylo proto rozhodnuto, že obec nebude prodávat stavební pozemky dělníkům z Holoubkova, kteří se do obce hojně stěhovali.²¹

1.1. Historie těškovské školy

Kolem roku 1818 byla v Těškově postavená jednotřídní škola. Do té doby probíhalo vyučování v pronajaté místnosti v domě čp. 34. O prvních učitelích v těškovské škole toho příliš nevíme. V pramenech jsou připomínáni tyto učitelé: N. Černý, Jan Lego, N. Makoň, N. Breitenfeld, František Zelenka (na škole působil mezi lety 1842 – 1872), Alois Procházka (1872 – 1875), František Vild (1875 – 1878), Ondřej Hons (definitivní učitel 1878 – 1883, řídicí učitel 1883 – 1905), František Kraisinger (zatímní podučitel 1883 – 1887), František Somer (definitivní podučitel 1890 – 1895), Josef Říha (výpomocný učitel 1895 – 1896), Josef Soukup (zatímní učitel 1905 - 1906), Karel Švejnoha (definitivní učitel první třídy 1906- 1914) (viz obrazová příloha č. 5), Adolf Fiedler (definitivní učitel 1896 – 1903, definitivní učitel první třídy 1903 – 1905, řídicí učitel 1905 – 1922).²²

Nově postavená škola brzy přestala kapacitně postačovat. Počet žáků se pohyboval kolem sto dvaceti. V roce 1861 byla rozšířena vyučující místnost o dva metry. Ke škole byl přistavěn také dřevník. Zvětšení školy financovala zbirožská vrchnost. Na plánovanou stavbu bytu pro učitele se ale nedostalo. V roce 1876 byla ke škole přistavěná ještě uzavřená kuchyně. Náklady tentokrát hradila obec.²³

Vysoký počet žáků vedl v roce 1882 k rozhodnutí o rozšíření jednotřídní školy na dvoutřídní vzdělávací zařízení. Vyučování druhé třídy zatím probíhalo v domě čp. 16. V roce 1884 se započalo s přístavbou nové třídy a bytu pro učitele. Základní kámen byl položen 15. července 1884. Plány na stavbu připravil pan Višín, civilní inženýr z Hořovic. Samotného provedení stavby se ujal Jan Perlík, tesařský mistr z Mýta, a Václav Kavalír, zednický mistr z Oseku. Přístavba byla dokončena ještě téhož roku. Obec za ni zaplatila 4962 zlatých a 65 krejcarů. Učitelem ve druhé třídě byl jmenován František Kraisinger.²⁴

²⁰ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970*. 1. díl. Sv. 1. Praha: Federální statistický úřad, 1978. 678 s.

²¹ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²² SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 1

²³ Tamtéž

²⁴ Tamtéž s. 3 - 4

1. ledna 1885 byla na škole poprvé zavedena industriální výchova. Vyučování tohoto předmětu se chopila Krescencie Spurná. V dalším školním roce ji nahradila Marie Melicharová. Ani ona zde ale neučila dlouhou dobu. Dalšími učitelkami tohoto předmětu se postupně staly: Božena Plassová, Otýlie Kotíková, Marie Honsová. Aby mohlo industriální vyučování řádně probíhat, byla u školy v roce 1888 založena školní zahrada. Kromě ní přibylo ke škole také cvičiště.²⁵

Z roku 1900 máme ve školní kronice první zmínku o hromadném očkování dětí. Očkování a přeočkování pak na škole probíhalo každý rok. Z kroniky také víme, že neustále rostl počet žáků. V 90. letech 19. století jich chodilo do školy i sto šedesát. Na přelomu 19. a 20. století se jejich počet pohyboval kolem sto dvaceti (viz obrazová příloha č. 6). V roce 1909 proto bylo rozhodnuto o další přestavbě školy. Zároveň bylo povoleno rozšířit školu na trojtřídní zařízení. Plány k přístavbě zpracoval architekt Václav Kavalír. Stavbu provedl Jan Perlík z Mýta. Třetí třída byla vystavěna na místě kabinetu a pokoje pro učitele. Nový byt pro učitele byl vystavěn na místě tělocvičného cvičiště. Slavnostní otevření se konalo 1. října 1911.²⁶

V těškovské škole se během celého školního roku odehrávalo mnoho tradičních událostí. Školní rok byl zahájen a ukončen slavnostní mší v mýtském kostele. Děti se rovněž účastnily mše na oslavu jmenin císaře Františka Josefa I. a jeho manželky. Oslavy se pořádaly i u příležitosti výročí panování císaře. Od roku 1902 se pravidelně konaly také zádušní mše za Alžbětu Bavorskou. Kromě těchto povinných celostátních akcí iniciovala místní škola i další události. V roce 1906 byla poprvé uspořádána stromková slavnost. Stromkové slavnosti se od tohoto roku konaly pravidelně každý duben za hojné účasti místních občanů až do vypuknutí první světové války. Děti za pomoci svých učitelů také nacvičovaly různá divadelní představení a pásma básniček. I tato činnost se setkala s velkým ohlasem u občanů. Na každé takové akci navíc škola od lidí získala drobný příspěvek, za který poté mohla nakoupit učebnice a další učební pomůcky.²⁷

²⁵ Tamtéž s. 5

²⁶ Tamtéž s. 19 - 45

²⁷ Tamtéž s. 19 - 64

1.2. Stručná historie obce Sklená Huť

Kdy přesně vznikla ves Sklená Huť, je těžké určit. Některá literatura hovoří o první písemné zmínce již v roce 1379, kdy je tato ves zaznamenána v soupisu rožmberského majetku náležejícího k zbirožskému panství.²⁸ Podle jiných zdrojů byla Sklená Huť založena až mezi lety 1652 – 1655.²⁹

Pokud byla ves opravdu založena kolem roku 1379, je pravděpodobné, že zanikla a o její obnovu se postaral až sklářský mistr Kryštof Schürer z Waldheimu, na jehož popud zde byla vystavěna mezi lety 1652 – 1655 sklárna.³⁰ Sklárna nebyla příliš výnosná a tak již roku 1659 změnila majitele. Koupil jí plzeňský měšťan Martin Armon. Ani on ale neměl při výrobě skla velké štěstí a sklárnu nakonec nechal zpustnout.³¹

V roce 1663 byl sklárna pronajata za 30 zlatých ročně Šimonovi Paulerovi z Hohenburku na Sviné. Nájem mu byl po čase snížen na 24 zlatých ročně. Po jeho smrti se sklárny a přilehlé osady ujal na krátký čas Eliáš František Lindtner. Dalším majitelem se stal sklářský mistr Jan Recserent, který Sklenou Huť koupil za 500 zlatých. Po jeho smrti získal sklárnu jeho syn Šimon. V této době už měla sklárna s přilehlou vsí cenu 2.048 zlatých a 40 krejcarů.³²

Dalším majitelem sklárny se stal František Rieger. Po jeho smrti v roce 1729 se hospodaření ujala jeho manželka Kateřina rozená Schürerová. Ta se znovu provdala. Jejím manželem se stal sklářský mistr Jan Vild z Berouna. Ani on ale nedokázal zabránit zadlužení a zpusnutí sklárny. V roce 1740 se manželé rozhodli sklárnu prodat. Za 9.000 zlatých ji koupila zbirožská vrchnost.³³

Sklárna vrchnosti příliš nevynášela a tak byla 23. dubna 1767 vydána rezoluce k rozprodání majetku huti. Některá stavení si ponechala vrchnost a některá byla prodána rolníkům i s poli a lukami. Půda v obci ovšem nebyla příliš úrodná. Většina obyvatel si tak později musela najít práci v továrnách a dolech na Břasech.³⁴

Od roku 1869 spadala Sklená Huť pod správu obce Těškov. Místní děti ale navštěvovaly školu v Přívěticích, protože byla lépe dostupná. Na rozdíl od Těškova,

²⁸ *Politický a školní okres Rokycanský*. 1. vyd. Praha: GARN, 2016. 422 s., s. 313.

²⁹ BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbirožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostivice: Baron, 2007, 311 s., s. 240.

³⁰ Tamtéž

³¹ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 10.

³² Tamtéž s. 11

³³ Tamtéž s. 12

³⁴ Tamtéž s. 7-8

náležícího pod farnost v Mýtě, patřila Sklená Huť pod farnost stupenskou.³⁵ Co se týče rozlehlosti obce a počtu obyvatelstva, nebyla Sklená Huť vedle Těškova nijak velká. V roce 1890 zde žilo 112 obyvatel v 17 domech (viz obrazová příloha č. 1 a 2).³⁶ V Těškově ve stejném období bydlelo 672 lidí v 75 číslech popisných.³⁷

³⁵ BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbivožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostivice: Baron, 2007, 311 s., s. 240.

³⁶ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 7.

³⁷ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970*. 1. díl. Sv. 1. Praha: Federální statistický úřad, 1978. 678 s.

2. Velká válka

2.1. Rok 1914

Poklidný vesnický život narušila zpráva o atentátu v Sarajevě, při kterém byl 28. června 1914 srbským nacionalistou Gavrilo Principem zavražděn následník rakousko-uherského trůnu arcivévoda František Ferdinand d'Este a jeho manželka vévodkyně Žofie z Hohenbergu, rozená hraběnka Chotková.³⁸ Za oba zemřelé se po celé monarchii konaly zádušní mše, kterých se povinně účastnila školní mládež.³⁹ V Českých zemích nebyl arcivévoda se svojí manželkou příliš oblíbený, jeho smrt přijala většina obyvatelstva lhostejně. Napjatě se však očekávaly následky sarajevského atentátu. Po několikátýdenní době zdánlivé nečinnosti politiků však mezi lidmi začal převládat názor, že se vše vyřeší diplomatickou cestou.⁴⁰

Rakousko-Uhersko udržovalo své obyvatele v nevědomosti a mezitím se od 7. července na společném zasedání ministerské rady tajně jednalo o možnosti řešení konfliktu se Srbskem. Většina ministrů byla pro vyhlášení války, a když toto rozhodnutí podpořilo i Německé císařství, bylo téměř rozhodnuto. 14. července se začalo pracovat na podobě ultimáta. 19. července jeho podobu schválila ministerská rada a 23. července předal rakousko-uherský vyslanec, baron Giesel, v Bělehradě ultimátum srbské vládě. O dva dny později Srbsko toto téměř nepřijatelné ultimátum akceptovalo s výjimkou bodu šest, který zasahoval do srbského soudnictví a narušoval suverenitu země. Rakousko-Uhersko nebylo se srbským stanoviskem spokojeno a začalo se urychleně připravovat na válku.⁴¹

26. července 1914 byla vyhlášena částečná mobilizace. Tato událost byla dle některých zdrojů očekávána již od sarajevského atentátu, přesto však bylo obyvatelstvo jejím vyhlášením značně šokováno.⁴² Záložníci příslušející k VIII. pražskému a IX. litoměřickému armádnímu sboru, tedy muži ročníků 1882-1889, kteří si v letech 1903-1913 odbyli prezenční službu a spadali pod uvedené armádní sbory, se museli dostavit ke

³⁸ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 21.

³⁹ SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 61.

⁴⁰ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 26 – 27.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² SOKA Rokycany, fond Četnická stanice Mýto, Kronika četnické stanice, nestr.

svým plukům. Prvním mobilizačním dnem bylo úterý 28. července.⁴³ Vojáci se měli do kasáren dopravit prostřednictvím železnice. Těškovští muži odjížděli ke svým plukům z vlakového nádraží v Holoubkově. O tom, jak probíhal jejich odjezd, svědčí úryvek z holoubkovské kroniky. „*Nádraží naše bylo naplněno nastupujícími záložníky z obce místní i z okolních vsí a přáteli je doprovázejícími. Není možno vypsati scény, které se tehdy odehrály, když loučil se syn s rodiči, milý s milou, otec s dětmi a ženou. Osobní doprava civilních osob byla omezena a vlaky určeny pro vojsko a válečný materiál. Vlak za vlakem projížděl naší stanicí.*“⁴⁴

Dva dny po částečné mobilizaci Rakousko-Uhersko oficiálně vyhlásilo válku Srbskému království. Obyvatelům monarchie tento fakt oznámil císař František Josef I. manifestem Mým národům. Válečný konflikt, který se měl podle původních rakousko-uherských plánů odehrávat pouze na Balkánském poloostrově, se v důsledku spojeneckých smluv rozrostl v konflikt celosvětový.⁴⁵

Okamžitě po vypuknutí války byla zavedena cenzura tisku. Některé noviny byly dokonce zakázány. Vláda také omezila velkou část občanských svobod, svobodu slova, svobodu projevu, svobodu tisku, svobodu cestování, svobodu shromažďování a spolčování. Zrušeno bylo i listovní tajemství. Listovní kontrole podléhala hlavně korespondence nespolehlivých osob a korespondence z ciziny. Začátkem války byly výrazně posíleny vojenské soudy, které získaly větší pravomoci a některé přečiny, jež dříve řešily občanské soudy, teď spadaly pod jejich kompetenci. Zvažováno bylo i vyhlášení stanného práva nad Českými zeměmi, k tomu ale nakonec nedošlo. V průběhu války byly postupně rušeny různé občanské spolky. V roce 1915 byl rozpuštěn i Sokol.⁴⁶

Rakousko-uherská armáda potřebovala navýšit stav mužstva, aby se mohla připravit na střet s Ruskem, které se jako spojenec Srbského království chystalo na vstup do války a vyhlásilo 29. července mobilizaci, proto u nás byla vyhlášena 31. července 1914 všeobecná mobilizace. Jako první mobilizační den byl stanoven 4. srpen.⁴⁷ „*Mobilizací byli povoláni nevyčvičení odvedenci a náhradní záložníci ročníku 1893, aktivně sloužící, na dlouhodobé*

⁴³ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 30.

⁴⁴ SOKA Rokycany, fond MNV Holoubkov, inv. č. 57, K 57, Kronika obce, 1. díl, 293 s., s. 31.

⁴⁵ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 26 – 27.

⁴⁶ MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s., s. 27 - 32.

⁴⁷ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 32.

dovolené a vojáci náhradní zálohy ročníků 1890 – 1892, záložníci i náhradní záložníci 1882 – 1889 a příslušníci domobrany ročníků 1872 – 1881.“⁴⁸

Kolik mužů z Těškova bylo v částečné a všeobecné mobilizaci v roce 1914 odvedeno, přesně nevíme. Známa jsou pouze následující jména: Karel Švejnoha – učitel v místní obecné škole, Antonín Jedlička – dělník v holoubkovské továrně na papír, František Vild – kameník, Václav Jedlička – zámečnický, Jan Černý – rolník, Václav Florian – lakýrník, František Jedlička – dělník v holoubkovské továrně na papír, Vojtěch Veverka – dělník, Václav Herman – soustružník, Bohumil Opatrný – zámečnický, Karel Opatrný – rolník, Vojtěch Ekl – soustružník, Josef Klauber – tesař. (Viz obrazová příloha č. 7.) Kromě Františka Jedličky, který narukoval k 88. pěšímu pluku v Berouně, nastoupili výše zmiňovaní muži svoji vojenskou povinnost v Rokycanech u 7. pěšího pluku nebo u 38. pěšího domobraneckého pluku. Většina z nich pak byla odeslána na ruskou frontu, ostatní byli odveleni do Srbska. Kromě Františka Jedličky, Vojtěcha Veverky, Bohumila Opatrného, Karla Opatrného a Josefa Klaubera se nikdo z výše jmenovaných zpět do Českých zemí nevrátil. Ani oněm pěti navrátilcům však nebylo dopřáno dlouhého života. Na následky válečných zranění všichni do roku 1918 zemřeli.⁴⁹

Mimo již zmiňovaných mužů byli v první výzvě odvedeni také: Václav Záhrobský, Václav Ineman a Karel Urban ze Sklené Huti. Všichni tři válku přežili ve zdraví. Na rozdíl od svých druhů Václav Ineman nestrávil válku na bojištích, ale zběhl od armády a po zbytek války se schovával v okolních lesích.⁵⁰

Mezi lidmi panovalo mínění, značně podporované propagandou, že válka bude trvat pouze krátkou dobu a do „švestek“ bude odbytá. Stávající generace mužů neměly s válkou žádné zkušenosti, poslední válka, do které tehdy ještě Rakouské císařství zasáhlo, se odehrála téměř před padesáti lety. Od té doby se značně zdokonalila technika a do bojů tak poprvé zasáhly tanky, ponorky, letadla a také chemické zbraně. Muži, především ti starší, se do války příliš nehrnuli. Mladí odvedenci projevovali o trochu větší nadšení. Nikdo z nich nejspíš nepředpokládal, co všechno bude tato válka obnášet.⁵¹

Mobilizace uprostřed žní odvedla do války velké množství mužů. Aby nebyla ohrožena sklizeň úrody a případné zásobování armády, musely na místa odvedených mužů

⁴⁸ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 32.

⁴⁹ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškov, nestr.

⁵⁰ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 14.

⁵¹ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 38.

nastoupit ženy a děti. Muži ale nechyběli pouze v hospodářstvích, nedostatek pracovníků pocítily také továrny, uhelné doly a dřevozpracující závody. I zde muže alespoň částečně nahrazovaly ženy, které ve snaze uživit rodinu odcházely pracovat do továren jako pomocné nebo nekvalifikované dělnice. Výjimkou nebyla ani dětská práce.⁵²

Průmysl se pomalu přeorientoval na válečnou výrobu. Továrny vyrábějící zbraně a další vojenský materiál byly pod vojenskou nebo státní správou. Muži nezbytní pro chod takovýchto závodů byli navraceni zpět z fronty.⁵³ Pod dohledem se ocitly také Zbirožské strojírný Maxe Hopfengärtnera v Holoubkově. Dozor zde vykonával neoblíbený plukovník Brauner. Ve zmiňovaných závodech před válkou pracoval značný počet těžkovských mužů. Bohužel ale nemáme žádné informace o tom, že by byl některý z nich ušetřen odvodu na frontu. Podle holoubkovské kroniky byly vojenské služby zproštěni pouze muži z Holoubkova.⁵⁴

V září 1914 byla vyhlášena druhá vlna mobilizace, ve které byli povoláni muži narozeni v letech 1872 – 1876 a ročníky 1892 – 1894. Narukovat musela také část mužů, která byla v předchozích letech uznána za nezpůsobilou vojenského výcviku.⁵⁵ Ve druhé výzvě byli v Těškově mobilizováni mimo jiné následující muži: František Veverka – rolník, Jan Synek – slévač, František Klír – dělník, František Hrabák – zámečnický, Adolf Fiedler – student. (Viz obrazová příloha č. 7.) Jan Synek onemocněl ještě před tím, než se mohl zapojit do bojů. Byl propuštěn z armády a mohl se vrátit domů, kde svojí nemocí v roce 1918 podlehl. Adolf Fiedler byl v listopadu 1914 uznán neschopným. František Veverka a František Klír padli na srbské frontě. František Hrabák zemřel při bojích v Itálii.⁵⁶ Druhá výzva se nevyhnula ani Sklené Huti. Odtud do válečné vřavy odešli: Antonín Pěnkava, Josef Hasman a Antonín Mulač. Ti se z války vrátili v pořádku.⁵⁷

První rok války se ještě nesl v duchu jakéhosi „blahobytu“. Nikdo nepočítal, že válka bude trvat delší dobu, a proto se s potravinami příliš nešetřilo. K prvnímu soupisu obilí došlo v prosinci 1914. Na podzim 1914 bylo rokycanskému okresu uloženo, aby do března následujícího roku odvedl pro vojenské účely 15 vagonů pšenice, 18 vagonů žita, 48 vagonů ovsa a 4 vagony ječmene. Každý vagón měl obsahovat 100 q daného obilí. Hejtmanství rozpočítalo dodávky obilí na všechny obce okresu. Na obecních zastupitelích pak bylo

⁵² Tamtéž s. 220.

⁵³ Tamtéž s. 221.

⁵⁴ SOKA Rokycany, fond MNV Holoubkov, inv. č. 57, K 57, Kronika obce, 1. díl, 293 s., s. 32 – 33.

⁵⁵ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 14.

rozdělit potřebné množství obilí na jednotlivá hospodářství. 1 q obilí byl vykupován za následující ceny: pšenice 31 K, žito 22 K, oves 19 K, ječmen 19 K 10 hal.⁵⁸ I přes to, že byl relativní dostatek jídla a ostatních životních potřeb, začaly pozvolna stoupat ceny (viz textová příloha č. 1) a rostla inflace.⁵⁹

Velkou zátěžovou zkouškou prošly po vyhlášení války banky. Lidé si chtěli vyzvednout svoje úspory, protože se obávali, že by o ně mohli přijít. Vládním nařízením ale byly výběry po několika dnech zakázány. Později byly sice opět povoleny, ale byla stanovena maximální výše. Lidé tedy alespoň uschovávali zlaté a stříbrné mince, které tímto skoro zmizely z oběhu a musely být nahrazeny penězi železnými a později také papírovými.⁶⁰

S vypuknutím války byly na obce přeneseny nové povinnosti. Obec se musela postarat o zásobování obyvatelstva a musela zajistit péči o válečné uprchlíky, raněné a nezaměstnané. Navíc poskytovala podporu válečným vdovám a sirotkům. Na obecní pokladny vyvíjel nátlak i stát, který vypisoval válečné půjčky. To vše bylo pro obecní rozpočty zátěží. Navíc se snižovaly příjmy do obecní pokladny. Velkým přínosem do obecních pokladen byly přirážky k daním z piva a destilátů. Piva byl ale nedostatek, hospody zůstávaly zavřeny a obce přicházely o zdroj příjmů.⁶¹

2.2. Rok 1915

Aby si rakousko-uherská armáda zajistila dostatek mužů, byla povinná vojenská služba rozšířena na dobu od 18 do 50 let. V roce 1915 narukovali: Václav Veverka – slévač, Alois Hlad – dělník, Vojtěch Ekl – soustružník, Václav Blahník – obuvník, Ladislav Šůcha – slévač (viz obrazová příloha č. 8), František Vonásek – rolník, Václav Hrabák – slévač, Josef Opatrný – obuvník, Adolf Fiedler – student. Adolf Fiedler byl sice v předchozím roce vojenské služby zproštěn, ale nakonec musel znovu narukovat. Jmenovaní muži narukovali k 88. pěšímu pluku do Berouna a byli posláni na ruská bojiště. S výjimkou Aloise Hlada, Josefa Opatrného a Václava Hrabáka všichni do roku 1918 zemřeli. Alois Hlad se po válce vrátil domů, nakazil se španělskou chřipkou a v roce 1919 jí podlehl. Josef Opatrný, ruský

⁵⁸ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 151.

⁵⁹ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 222.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž s. 237 – 239.

legionář, zemřel na ruském území v březnu 1919 na zápal plic. To italský legionář Václav Hrabák se návratu do vlasti dočkal ve zdraví. V roce 1920 byl nasazen do bojů o Slovensko. Nakazil se zde tuberkulózou a ještě téhož roku v karlínské nemocnici zemřel.⁶²

I ze Sklené Huti byli nadále odváděni muži, aby bojovali za Rakousko-Uhersko. Odvedeni byli následující: František Ineman, František Šrédl, Robert Hanz, Vojtěch Záhrobský, František Straka, Josef Němec, Vojtěch Klír, Václav Skočný, Václav Kára, František Skočný, Josef Mulač a Josef Vejvoda. Přesný rok odvodu těchto mužů ale není znám. Kromě Františka Šrédla, který zemřel v srpnu 1916 na ruské frontě, se všichni muži vrátili domů. Následkům válečných zranění ale později podlehl František Straka († 1924) a Václav Kára († 1924).⁶³

Zajímavou životní etapu za první světové války jistě zažil František Skočný, který zběhl od armády ještě před odesláním na bojiště. Po zbytek války se poté podobně jako Václav Ineman schovával v okolních lesích. Ani přes usilovné pátrání četníků nebyli dezertéři dopadeni a ve zdraví se dožili konce války. Svůj nesouhlas s válkou dal najevo i František Ineman, který se 21. května 1918 připojil k Rumburské vzpouře. Po jejím potlačení byl uvězněn a odsouzen na sedm let odnětí svobody. Po vzniku Československé republiky byl omilostněn.⁶⁴

O tom, co se vlastně odehrává na frontách, neměli lidé v zázemí mnoho informací. Vojákům bylo často zakazováno psát o tom, kde se právě nacházejí. O bitvách byli lidé informováni pouze prostřednictvím cenzurovaných novin nebo upravených oficiálních sdělení. Rychlému šíření informací zabraňoval fakt, že civilní obyvatelstvo nemohlo používat telegraf a doručení dopisu trvalo dlouhou dobu. O hrůzách války se lidé nejčastěji dozvídali ze seznamů padlých, nezvěstných a raněných. Ve městech obyvatelé získávali informace přímo od vojáků, kteří se zde zotavovali z různých nemocí a zranění.⁶⁵

V roce 1915 došlo k první krizi v zemědělství. Ta byla částečně způsobena nedostatkem mužů a tažných zvířat, zvláště koní, kteří byli také odváděni do války. Odvodem hospodářských zvířat se zmenšil objem přírodních hnojiv. Kvůli blokádě se do Rakouska-Uherska dováželo i méně hnojiv umělých. To se podepsalo na zhoršení

⁶² OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

⁶³ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 14 – 15.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s., s. 32.

výnosnosti polí.⁶⁶ Úrodu ovlivnilo i suché a horké jaro a vytrvalé deště v měsíci červnu.⁶⁷ Výnos z polí schválně zkreslovali také hospodáři, kteří nechtěli odevzdávat stanovené dávky, jež se jim zdály příliš vysoké. Nelíbili se jim ani státem udávané výkupní ceny, které byly mnohdy příliš nízké. Přebytké suroviny proto ukrývali, ačkoli to bylo zakázané, a prodávali je na černém trhu za vysoké ceny, které mnohonásobně překračovaly povolené maximum.⁶⁸

Pokud hospodáři neodvedli nařízené množství potravin, přišla na řadu rekvizice.⁶⁹ Domy hospodářů a rolníků byly prohledávány, pokud se našlo větší množství potravin, než dovolovala vyhláška, byl tento nadbytek okamžitě zabaven a hospodář dostal pokutu.⁷⁰ O tom, jak probíhaly rekvizice v Těškově, nejsou žádné záznamy. Představu o nich si ale můžeme udělat ze zápisu z kroniky obce Sklená Huť. „*Když se jistý občan Sklené Huti Josef Skočný při jedné takové rekvizici vzepřel, že nebude mít co jísti, byla mu celá sklizeň již svezaná ve stodole zabavena. Při jiné takové rekvizici našli u Františka Hasmana uzené maso, které zabavili. V Těškově si ho páni rekvizitátoři uvařili a snědli.*“⁷¹

Ve druhém roce války byly zřízeny aprovizační komise, které měly zajistit dostatek potravin všem obyvatelům státu. Každá obec musela odvést určité množství daných potravin. Ty byly poté odvezeny do zemských ústředen a odtud posílány vojákům na frontu, nebo se rozdělovaly zpět mezi obyvatele. Na aprovizačních komisích se stávalo závislé hlavně městské obyvatelstvo, které si základní potraviny nemohlo opatřit samovýrobou.⁷²

Kromě aprovizačních komisí vznikaly i komise vyživovací. V Těškově byla vyživovací komise zřízena 23. dubna 1915, aprovizační komise vznikla až v srpnu téhož roku. Úkolem komisí bylo mimo jiné pořídit soupisy zásob obilí, potravin a domácích zvířat. Soupisy potom sloužily jako podklady pro stanovení množství potravin, které mají být odevzdány, respektive vykoupeny. Obyvatelům se odevzdávání potravin nelíbilo. Nemohli

⁶⁶ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 249 – 250.

⁶⁷ SOKA Rokycany, fond FÚ Lhota pod Radčem, Kronika fary, 88 s., s. 78.

⁶⁸ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 249 – 250.

⁶⁹ Tamtéž s. 235.

⁷⁰ Tamtéž s. 249 – 250.

⁷¹ SOKA Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 16.

⁷² ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 222.

proti tomu ale nic dělat, a tak se alespoň snažili dosáhnout toho, aby „přebytečné“ potraviny a obilí zůstaly uskladněny v Těškově. Tato snaha byla ovšem marná.⁷³

Pravidelné týdenní trhy ve větších městech se už téměř nekonaly. Potravin k prodeji bylo málo a vesničané neměli zapotřebí chodit do měst prodávat, protože měšťané chodili pro zboží na vesnice sami.⁷⁴ Základní potraviny jako chléb, mouka, mléko, máslo, vejce, maso atd. se staly nedostatkovým zbožím, proto muselo být zavedeno přidělové hospodářství. Každá rodina, která nevladnula na hlavu stanovené množství potravin, si mohla požádat o přidělové lístky. Lístky pro Těškov a Sklenou Huť byly vydávány na obecním úřadě v Těškově.⁷⁵

Nedostatek masa se řešil zavedením nejprve dvou a později i tří bezmasých dní. V pondělí, ve středu a v pátek bylo lidem zakázáno jíst masité pokrmy pod hrozbou vysoké pokuty. Kvůli nedostatku obilí a následně i mouky byly zavedeny normy pro pekaře, které stanovovaly, že v chlebu může být maximálně 70 % pšeničné nebo žitné mouky. Do chleba se tak často přidávaly brambory, různé kaše a ječná a kukuřičná mouka.⁷⁶

Cílem rokycanského hejtmanství bylo, aby se z okresu nevyvážely do okolních okresů žádné potraviny. Četníci proto ve velkém kontrolovali cestující u vlakových zastávek. Kontrolám neušli ani ti, kteří cestovali pěšky nebo prostřednictvím povozů. Pokud bylo zjištěno, že dotyčný převáží potraviny, byly mu okamžitě zabaveny a odevzdány do aprovizačních skladů. Cíl udržet v okrese co nejvíce jídla narušoval obchod s Německem. Ačkoli zásob ubývalo, obilí do Německa se stále vyváželo, a to ještě pod cenou.⁷⁷

S probíhající válkou se začaly objevovat epidemie různých nemocí, například tuberkulózy, tyfu, úplavice, apod. Aby se zamezilo šíření zmíněných nemocí, byly z nařízení hejtmana zřizovány isolační místnosti. Obecní úřad v Těškově si k tomuto účelu pronajmul v březnu 1915 jednu místnost u rodiny Suchých v domě čp. 82.⁷⁸

Vedení války vyčerpávalo státní pokladnu, a tak byla 23. května vypsána druhá válečná půjčka. Obecní zastupitelstvo 26. května schválilo, že odešle příspěvek ve výši 800 K. Třetí válečná půjčka na sebe nenechala dlouho čekat. Byla vypsána v říjnu téhož

⁷³ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

⁷⁴ MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s., s. 58 – 60.

⁷⁵ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 244 – 245.

⁷⁶ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 151.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

roku. Zastupitelé se ale shodli na tom, že v pokladně není dostatek financí a do půjčky se nezapojili. Na příspěvky z obecní kasy si nečinil nárok pouze stát, ale i různé fondy. 16. srpna byl ve zbirožském okrese zřízen Fond císaře a krále Františka Josefa I. pro sirotky po padlých vojínech. Obec do fondu vložila 100 K.⁷⁹

Starosti spojené s výkonem postu starosty zmožily stávajícího starostu obce Františka Vonáska, který byl ve funkci od roku 1911, natolik, že se dne 17. června 1915 vzdal svého místa v obecním zastupitelstvu a odešel na odpočinek. Novým starostou se stal první radní Antonín Vild.⁸⁰

2.3. Rok 1916 a 1917

Muži byli do války povoláváni i v následujících letech. Počet odvedených se ale oproti předešlým rokům snížil. V roce 1916 z Těškova narukovali mimo jiných František Opatrný – dělník a František Klauber – tesař. František Opatrný padl v roce 1916 v Rusku. František Klauber nepřežil letecký útok na italské frontě a v roce 1917 rovněž zemřel (viz obrazová příloha č. 9).⁸¹ Z roku 1917 nemáme žádné zprávy o tom, že by byli ze vsi odvedeni další muži.⁸²

V roce 1916 se začal výrazně projevovat nedostatek potravin. Částečně za to mohl fakt, že rokycanský okres byl až do ledna 1916 veden jako okres přebytkový. Podle toho byly také stanoveny dávky, které měly být odvedeny státu.⁸³ Nedostatek potravin byl způsoben i špatnými klimatickými podmínkami, které v letech 1916 a 1917 výrazně ovlivnily velikost úrody. Jaro roku 1916 bylo suché. Deště se dostavily až v květnu. Úroda obilí nebyla tak špatná, ale brambor bylo málo. Zima 1916 byla mírná, ale v lednu následujícího roku napadlo velké množství sněhu, které se udrželo až do dubna. Navíc silně mrzlo. Teploty dosahovaly až – 30°C. Vlivem kruté zimy pomrzly ozimy a jarní obilí nebylo kvůli dlouho ležícímu sněhu možné včas vysít. Po roztání sněhu na jaře 1917 bylo velmi sucho, a tak byl i tento rok značně neúrodný. Dařilo se pouze bramborům. Aby bylo zajištěno zásobování obyvatelstva, byla rolníkům zabavována i sadba na další rok. Všechny tyto faktory ovlivnily růst cen.⁸⁴

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

⁸² Tamtéž.

⁸³ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 151. – 169.

⁸⁴ SOKA Rokycany, fond FÚ Lhota pod Radčem, Kronika fary, 88 s., s. 78 – 82.

Zatímco ceny rostly, přiděly potravin se neustále zmenšovaly. V roce 1916 byla dávka chleba na hlavu a týden stanovena na 1960 g, popřípadě 1260 g chleba a 500 g mouky. Týdenní dávka byla později snížena na 1400 g chleba. Přídělové hospodářství nebylo příliš úspěšné, protože lidé na svoje lístky mnohdy nic nedostali. Navíc kvalita potravin rapidně klesala.⁸⁵

Aby pro těškovské obyvatele byla zajištěna alespoň nějaká mouka, musel obecní úřad složit C. k. hejtmanství v Rokycanech zálohu ve výši 2.000 K. Protože v pokladně požadovaný obnos nebyl, vypůjčili si zastupitelé na kauci u rodiny Suchých.⁸⁶

Čím dál tím větší nedostatek potravin vedl k obchodování na černém trhu. Peníze ztrácely hodnotu. Nejžádanějším platidlem se stávaly cennosti a oblečení. Jelikož ani černý trh nemohl zajistit požadované množství jídla, docházelo často k polním krádežím. Nejčastěji šlo o krádeže brambor. Tato situace se odrazila ve zvýšené ženské a dětské zločinnosti.⁸⁷ Kromě potravin chybělo také dřevo, uhlí a petrolej. Z důvodu úspory těchto látek byl u nás 25. dubna 1916 poprvé zaveden letní čas. Z podobných důvodů bylo zakázáno i osvětlování hrobů.⁸⁸

Situace, která v českých zemích nastala, vedla ke vzniku tzv. hladových bouří. Ty se odehrávaly už od roku 1915. Jejich počet v následujících letech narůstal. Zda k podobným akcím došlo přímo v Těškově nebo v okolních obcích nevíme. 15. března 1916 je však v rokycanské kronice zaznamenána demonstrace žen z města a přilehlých vesnic. Kromě žen se před radnicí shromáždily i děti a žádaly vydávání chleba. Demonstrace byla nakonec rozehnána četníky.⁸⁹ V červenci následujícího roku pak v Rokycanech došlo k útoku na aprovizační sklad, odkud byla odnesena část zásob.

Kromě žen stávkovali i tovární dělníci. Zaznamenána je například stávka dělníků v Borku u Rokycan. Lidé odmítali pracovat, dokud jim nebylo alespoň přislíbeno, že dostanou potraviny a popřípadě i drahotní příplatky.⁹⁰ Drahotními příplatky řešil stát

⁸⁵ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

⁸⁶ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

⁸⁷ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 267.

⁸⁸ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 170.

⁸⁹ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 169.

⁹⁰ Tamtéž s. 183.

rostoucí inflaci.⁹¹ Tyto benefity si odsouhlasilo i obecní zastupitelstvo. Starosta v Těškově tak ke svému platu navíc získal měsíčně 60 K a písař 40 K.⁹²

Válečnou bídu rodiny z čp. 63 v Těškově ještě zhoršil požár, který 12. května 1916 v domě okolo jedenácté hodiny večer vypukl. Mnoho členů hasičského sboru bylo odvedeno do války. Při hašení tak asistovali i nevyškolení lidé. To ale vyvolalo zmatek a požár se podařilo uhasit až po delší době. Aby se podobná situace neopakovala, uspořádal hasičský sbor nábor nových členů. Hasičská cvičení se pak konala několikrát do roka. Příkladem hlavně pro hasičskou mládež byl tehdejší velitel sboru Václav Lisý.⁹³

Státní rozpočet potřeboval zvýšit příjmy, a proto byly vypisovány další válečné půjčky. Obecní úřad v Těškově se jich však kvůli špatné finanční situaci neúčastnil.⁹⁴ Ani půjčky ale nestačily pokrýt náklady, a tak byly v roce 1916 zvednuty daně. Kromě zvýšení daně z tabáku a lihovin⁹⁵ byly zavedeny i přírážky k nepřímým daním. Tento zásah se dotkl pozemkové daně, daně z příjmu, všeobecně výdělkové daně a důchodové daně. Domovní a činžovní daně a daně z vyššího služného se přírážky netýkaly.⁹⁶

V roce 1916 musela obec Těškov do státního eráru dodat 500 q sena, 8 q pšenice, 12 q žita a 20 l mléka. Sklená Huť odevzdala 2 q pšenice a 3 q žita. Seznam odevzdaných surovin ale nejspíš není kompletní.⁹⁷

Kvůli bojům na východní frontě do českých zemích přicházelo množství válečných uprchlíků. Z kronik okolních obcí víme, že se jednalo především o Rusíny,⁹⁸ do Rokycan ve větším počtu přicházeli i Poláci, pro které byla načas zřízena polská škola.⁹⁹ Zda byli uprchlíci ubytováni i v Těškově, nelze říci, protože o tom nejsou žádné písemné zprávy. Kromě uprchlíků přicházeli z fronty i váleční zajatci, kteří byli nasazováni na práce v továrnách, nebo pomáhali jako pracovní síla v hospodářstvích. Podle holoubkovské kroniky šlo nejčastěji o Rusy, v holoubkovských továrnách ale pracovali i Italové. Jejich životní podmínky byly katastrofální. Neměli zajištěn ani minimální přísun potravy.¹⁰⁰

⁹¹ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

⁹² SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

⁹³ SOKA Rokycany, fond SDH Těškov, Kronika hasičů, nestr.

⁹⁴ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

⁹⁵ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

⁹⁶ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 3. díl, 199 s., s. 173.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ SOKA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem, inv. č. 2, K 1, Kronika obce, 1. díl, 172 s., s. 99.

⁹⁹ SOKA Rokycany, fond MŠCH Rokycany, inv. č. 202, K 202, Kronika školy, 1. díl, 216 s., s. 177.

¹⁰⁰ SOKA Rokycany, fond MNV Holoubkov, inv. č. 57, K 57, Kronika obce, 1. díl, 293 s., s. 35 – 36.

Zlomovou událostí roku 1916 bylo úmrtí císaře Františka Josefa I. František Josef I. zemřel 21. listopadu kolem deváté hodiny večer v Schönbrunnu. Na uprázdněný panovnický trůn nastoupil Karel I., prasynovec zemřelého císaře. 28. listopadu se za zemřelého panovníka konaly slavné služby boží, jichž se účastnily i děti školou povinné. Po mši děti dostaly volno. Nový císař po svém nástupu vydal usnesení o slavení svátků. Od nyníška měl být oslavován 4. listopad, jmeniny Jeho veličenstva, 27. duben, jmeniny císařovny Zity, 9. květen, svátek narozenin císařovny Zity, a 21. listopad, nástup Karla I. na císařský trůn.¹⁰¹

2.4. Rok 1918

Z obce byl v roce 1918 do války odveden pouze Václav Zdvorák – zedník. Ještě před odesláním na frontu onemocněl zápallem plic a v nemocnici v Jablonném na jeho následky 25. června 1918 zemřel.¹⁰²

Rok 1918 znamenal úplný hospodářský rozvrat státu. Rostlinná výroba poklesla na polovinu předválečného stavu.¹⁰³ Jaro 1918 bylo velmi suché. Sklizeň tak opět nebyla dostatečná.¹⁰⁴ Nouze byla i o seno. Těškov měl státu dodat 700 q sena. Toto množství ale v důsledku neúrody nebylo možné odevzdat. Stanovené dávka tak byla snížena na 400 q. Výše dodávky na jedno hospodářství se počítala podle výměru luk patřících k domu.¹⁰⁵

Stávek a hladových bouří stále přibývalo. Aprovizační politika, která už nebyla schopna zajistit dostatečné zásobování obyvatelstva, se zhroutila. Nedostatek potravin, jejich vysoké ceny a špatná kvalita se podepsaly na rapidním zhoršení životních podmínek.¹⁰⁶ Na jednoho člena domácnosti byl týdenní příděl stanoven na ¼ kg mouky nebo 1 ½ kg brambor. Na osobu bylo možné získat ½ kg cukru na měsíc. Pokud však měla rodina více než čtyři členy, dostala cukru dohromady pouze 2 kg.¹⁰⁷ Kromě potravin chybělo i uhlí, dřevo, petrolej, mýdlo, oděvy apod. Počet hospodářských zvířat výrazně klesl. Nedostatkovým zbožím se tak stalo také mléko. I přesto špatnou zásobovací situaci v Českých zemích se

¹⁰¹ SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 72.

¹⁰² OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

¹⁰³ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

¹⁰⁴ SOKA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem, inv. č. 2, K 1, Kronika obce, 1. díl, 172 s., s. 107.

¹⁰⁵ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁰⁶ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

¹⁰⁷ SOKA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem, inv. č. 2, K 1, Kronika obce, 1. díl, 172 s., s. 106.

neustále vyváželo obilí do Vídně. Lidé byli vyčerpaní, nespokojení a volali po míru.¹⁰⁸ Válečnou situaci ještě zhoršovala epidemie španělské chřipky, která se v roce 1918 dostala do Českých zemí.¹⁰⁹

Státní rozpočet byl vyčerpán, nepomohlo ani vypsání osmé válečné půjčky. Podobně na tom byly i rozpočty obecní. 24. března 1918 zastupitelstvo zveřejnilo konečný účet za předešlý rok. Příjem do obecní pokladny činil 4.862 K 95 hal. Výdaje však dosahovaly částky 5.823 K 88 hal.¹¹⁰

O tom, jak vypadala situace v obci těsně před koncem války, svědčí zápis v kronice Sklené Huti. „*Nebylo jídla, nebylo pití, nebylo kouření, nebylo šatstva, až přišlo vysvobození od toho utrpení, přišel 28. říjen 1918.*“¹¹¹ Zprávy o dění v Praze se do Těškova dostaly již před polednem 28. října. Lidé nadšení z vyhlášení samostatnosti a z příslibu brzkého konce války vyzdobily celou ves praporky, věnci a kyticemi. V podvečer prošel osvětlenou obcí lampionový průvod. Lidé zpívali státní hymnu a jásot trval až dlouho do noci. Podobně byl oslavován 28. říjen i v okolních obcích.¹¹²

2.5. Místní obecná škola za Velké války

Značně ovlivněno válkou bylo i školství. V místní obecné škole zbyl po mobilizaci z tříčlenného učitelského sboru pouze Adolf Fiedler, řídicí učitel, a Jarmila Jeníčková, zastupující učitelka. Aby mohlo vyučování pokračovat, museli být sloučeni žáci první, druhé, třetí a čtvrté třídy. Této skupiny dětí se ujala Jarmila Jeníčková. Žáci páté, šesté, sedmé a osmé třídy byli vyučováni Adolfem Fiedlerem. Problémem ale byly malé prostory školních učeben, které nebyly pro tak početnou třídu dostačující. Proto bylo v první a v druhé třídě zavedeno polodenní vyučování a děti se ve třídách střídaly. Jinak se školní rok příliš neodlišoval od těch předchozích. Žáci se se svými učiteli během roku zúčastnili mše na počest jmenin Jeho Veličenstva, zádušní mše za císařovnu Alžbětu, oslavné mše na počest 66. výročí od nástupu císaře Františka Josefa I., křížového dne a Božího Těla. Stejně jako v předchozích letech proběhla také zkouška z náboženství.¹¹³

¹⁰⁸ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 223.

¹⁰⁹ Tamtéž s. s. 341.

¹¹⁰ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K4, kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹¹¹ SOKa Rokycany, fond MNV Přívětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 17.

¹¹² SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 14 - 15.

¹¹³ SOKa Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 1.

I druhý rok války se znatelně odrazil ve školním prostředí. Učitelé kromě svých normálních povinností museli asistovat při pořizování soupisů zásob, osevních soupisů a zapojili se také do rekvizic. Kromě obvyklých školních akcí se školy zapojovaly do různých charitativních sbírek, jejichž cílem bylo pomoci sirotkům, válečným vdovám a také vojákům na frontě.¹¹⁴ Děti z těškovské obecné školy uspořádaly 2. prosince 1915 po domech sbírku na počest korunovace císaře Františka Josefa I. Sbírka byla organizována ve prospěch České zemské komise pro péči o mládež. Výnos sbírky činil 17 K 2 hal.¹¹⁵

Většina dětí školou povinných musela doma pomáhat v hospodářství, obzvlášť pokud byli jejich otec a starší bratři odvedeni na frontu. Mnoho dětí tak zanedbávalo školní docházku. Některé děti byly z výuky oficiálně uvolněny. Ve školním roce 1914/1915 získalo úlevu 32 dětí z celkového počtu 179 žáků.¹¹⁶ Podobné to bylo i v následujících letech. Úleva platila od 1. dubna do 15. září. Většina dětí byla také osvobozena od školného. Ze 179 žáků bylo pouze 71 platících. Příspěvek na školu činil 4 K 16 hal. na jedno dítě za rok.¹¹⁷

Ve školním roce 1915/1916 proběhlo v místní obecné škole několik změn. První změnou bylo složení pedagogického sboru. Na uprázdněné místo prozatímní učitelky nastoupila Marie Picolonová, ta ale byla v průběhu roku přesunuta do školy v Radnicích. Na volné místo byla tedy dosazena Marie Dudková. Řídícím učitelem byl i nadále Adolf Fidler. Kvůli nedostatku pedagogických pracovníků stále probíhalo pouze polodenní vyučování.¹¹⁸

Z nařízení státu musely být při všech školních slavnostech vyvěšovány černožluté prapory. Při školních mších děti povinně zpívaly první sloku rakouské hymny. Obě vyhlášky měly přispět k prohloubení vlastenectví u dětí. Nařízeno také bylo zapisovat do školní kroniky válečné události.¹¹⁹

Děti se opakovaně zúčastňovaly různých sbírek pro vojáky. Jednalo se hlavně o sběr malinového, ostružinového a jahodníkového listí, ze kterého si vojáci vařili čaj.¹²⁰ Ve školním roce 1916/1917 děti nasbíraly 15 kg ostružinového listí. Organizovány byly také sběry železa a starého šatstva. Žáci během uvedeného školního roku odevzdali 36 kg kovů. Sbírkou kovů podpořila i školní rada, která 31. května rozhodla o odvedení školních zvonků

¹¹⁴ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s., s. 260.

¹¹⁵ SOKa Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 68.

¹¹⁶ Počet žáků je uveden podle stavu na začátku školního roku.

¹¹⁷ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹¹⁸ SOKa Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 69.

¹¹⁹ Tamtéž s. 68 – 69.

¹²⁰ MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s., s. 50.

pro válečnou potřebu. Stále žádoucí byly i peněžní sbírky. Od 1. do 6. května děti po domech vybraly 33 K 40 hal. pro Červený kříž.¹²¹

Ve školním roce 1916/1917 se opět změnilo složení učitelského sboru. Řídicím učitelem byl pořád Adolf Fiedler, zastupující učitelkou se stala Anna Fiedlerová a výpomocnou učitelkou byla jmenována Františka Hraničková. Od 1. ledna 1917 bylo ve škole povoleno vyučovat ženské ruční práce. Při výuce šití se dívky zapojovaly do výroby obvazů a vložek do bot pro vojáky na frontě.¹²²

Probíhající cenzura tisku se nevyhnula ani vzdělávacím ústavům. Z učebnic dějepisu byly vymazány kapitoly o husitství a osvícenství. Z čítanek byla vyškrtána díla od Jiráska, Palackého, Borovského, Čelakovského, Kollára a dalších. Knihy od těchto autorů nesměly být ani v knihovnách.¹²³ Školní knihovna v Těškově tak musela ze své sbírky vyloučit knihy *Temno* a *Husitský král* od Aloise Jiráska. Aby mohly být zakoupeny nové učebnice odpovídající státní ideologii, uspořádaly děti divadelní představení *Zlatý kolovrat*. Na dobrovolném vstupu se vybralo celkem 88 K 80 hal. Tyto peníze pak byly použity na nákup potřebných učebních pomůcek.¹²⁴

Stále více dětí bylo osvobozeno od placení školního příspěvku. V roce 1918 to bylo již 103 žáků z celkového počtu 166 školou povinných dětí. Místo rodičů tak školní příspěvek platila obec, která musela každý rok odvést paušální příspěvek ve výši 409 K.¹²⁵ Povinností obce bylo také zabezpečit chudé obyvatelstvo. Na tyto účely v roce 1918 přispěl hrabě Colloredo-Mansfeld do obecního rozpočtu částkou 180 K.¹²⁶

Žáci, podobně jako v předchozích letech, uspořádali během roku několik sbírek na pomoc potřebným. Při Dětském dnu bylo po domech vybráno 37 K 20 hal. Peníze byly odeslány České zemské komisi v Praze. Úspěšnější byla sbírka ve prospěch organizace *Česká srdce*. Občané do ní přispěli částkou 59 K 2 hal. Kromě sbírek peněžních probíhal nadále sběr různých bylin, kovů a šatstva. Ve školním roce 1917/1918 děti odevzdaly 12 kg sušených ostružinových listů. Na školní mládež připadl také nový úkol, zaznamenávat pověsti a pohádky z okolí vesnice.¹²⁷

¹²¹ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 68 – 70.

¹²² Tamtéž s. 73.

¹²³ MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s., s. 49 – 50.

¹²⁴ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 76.

¹²⁵ Tamtéž. SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 77.

V posledním roce války se jistě alespoň trochu ulevilo učitelům, kteří podle nového nařízení zemské školní rady z 23. ledna 1918 nesměli být jmenováni do funkcí, které nijak nesouvisely se školskou činností. Vyhláška se týkala i nastoupení vojenské povinnosti.¹²⁸

2.6. Těškovští legionáři

O vznik samostatné Československé republiky se velkou měrou zasloužila Československá národní rada. Československá národní rada se v únoru 1916 transformovala z Českého zahraničního komitétu a stala se nejvyšším orgánem politické reprezentace dosud neexistujícího státu, Československa. Předsedou Československé národní rady se stal Tomáš Garrigue Masaryk, generálním sekretářem Edvard Beneš a místopředsedou Milan Rastislav Štefánik. Zmínění politici se zasadili o to, aby se československá otázka stala mezinárodním tématem.¹²⁹

Ke vzniku Československé republiky a k jejímu mezinárodnímu uznání velkou měrou přispěly také československé zahraniční legie v Rusku, Francii a Itálii. Z obecní kroniky víme, že do legií vstoupilo i několik občanů Těškova. V ruských legiích působili: František Grüner, Josef Opatrný, Jan Pěnkava, Václav Šic a Emanuel Zdvořák,¹³⁰ Karel Vild, Josef Vonásek.¹³¹ Václav Hrabák a František Veverka vstoupili do italských legií. Jediným francouzským legionářem z Těškova byl Josef Zdvořák (viz obrazová příloha č. 10 a 11).¹³²

František Grüner (* 5. ledna 1896) byl po narukování k 88. pěšímu pluku v Berouně a po základním vojenském výcviku odeslán na ruskou frontu. 7. září 1915 upadl u Tarnopole do zajetí. V Jekatěrinoslavi se přihlásil do ruských legií a 4. července 1917 se stal oficiálním legionářem. 8. prosince 1920 byl demobilizován a vrátil se domů.¹³³

Václav Hrabák (* 5. října 1895) narukoval v roce 1915 k 88. pěšímu pluku do Berouna. Z kasáren byl odeslán na ruská bojiště. Zde onemocněl úplavicí a byl převezen k léčení do prostějovské nemocnice. Po rekonvalescenci byl převelen na italskou frontu.

¹²⁸ Tamtéž s. 76.

¹²⁹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 17 – 32.

¹³⁰ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 8.

¹³¹ VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV. Databáze VHA. *Vojenský ústřední archiv* [online]. [vid. 2017-01-30]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/fallensoldierdatabase>.

¹³² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376s., s. 8.

¹³³ VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV. Databáze VHA. *Vojenský ústřední archiv* [online]. [vid. 2017-01-30]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11373359>.

Se svými spolubojovníky odcizil velitelské plány pozic a dezertoval.¹³⁴ Do italského zajetí v městě Monte Corno upadl 10. května 1918. 22. září 1918 se ve městě Avezzano přihlásil do legií. Ve zdraví se dočkal návratu do nově vzniklé Československé republiky.¹³⁵ V roce 1920 byl nasazen v bojích o Slovensko. Zde se nakazil tuberkulózou a ještě téhož roku ji v karlínské nemocnici podlehl.¹³⁶

Josef Opatrný (* 26. června 1896) narukoval v roce 1915 k 88. pěšímu pluku do Berouna. Na ruské frontě byl 7. září 1915 u Tarnopole zajat. V srpnu 1917 se ve městě Ponika přihlásil do legií. Návratu domů se ale nedožil. 10. března 1919 zemřel na zápal plic.¹³⁷

Jan Pěnkava (* 8. listopadu 1895) narukoval k 6. zeměbranceckému pěšímu pluku v Chebu. Po výcviku byl odeslán na ruskou frontu, kde byl 1. března 1915 zajat u Tolcavy. 12. listopadu 1917 se v Omsku přihlásil do legií. 17. listopadu 1920 byl demobilizován a vrátil se domů.¹³⁸

Václav Šic (* 1. června 1876) byl po narukování odeslán na ruská bojiště. Již 8. září 1914 byl u vesnice Vojčechov zajat. Přihlášku do legií podal v Petropavlovsku a oficiálním legionářem se stal 22. ledna 1917. 29. listopadu 1919 byl demobilizován a vrátil se domů.¹³⁹

František Veverka (* 28. listopadu 1890) narukoval k 88. pěšímu pluku v Berouně. Odtud byl poslán na italskou frontu. 28. listopadu 1915 upadl u města Gorice do zajetí. 26. září 1917 se v Padule přihlásil do legií. Jako legionář byl zařazen až 4. května 1918. 15. října 1919 byl demobilizován a vrátil se domů.¹⁴⁰

Karel Vild (*4. září 1880) narukoval k 88. pěšímu pluku v Berouně. Po výcviku byl odvelen na ruskou frontu. 7. září 1915 upadl u Tarnopole do zajetí. Přihlášku do legií podal v obci Naděždovka v jekatěrinovské gubernii. Do legií byl oficiálně zařazen 7. října 1917. Jeho působení v legiích bylo ukončeno 4. března 1918. Další osud Karla Vilda není znám.¹⁴¹

¹³⁴ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

¹³⁵ VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV. Databáze VHA. *Vojenský ústřední archiv* [online]. [vid. 2017-01-30]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11381871>.

¹³⁶ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

¹³⁷ VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV. Databáze VHA. *Vojenský ústřední archiv* [online]. [vid. 2017-01-30]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11427145>.

¹³⁸ Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11430764>.

¹³⁹ Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11455250>.

¹⁴⁰ Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11470989>.

¹⁴¹ Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11471273>.

Josef Vonásek (*5. listopadu 1882) byl odeslán na ruskou frontu, zde upadl do zajetí a od 23. srpna 1916 byl zařazen do jednotek jihozápadní fronty. O jeho dalším osudu nemáme žádné informace.¹⁴²

Emanuel Zdvořák (*1. června 1897) byl po základním vojenském výcviku nasazen na ruské frontě. 15. června 1916 byl u vesnice Poborokl zajat. Přihlášku do legií podal ve městě Samara a od 18. srpna 1918 byl zařazen mezi legionáře. 2. srpna 1920 byl demobilizován a vrátil se domů.¹⁴³

Josef Zdvořák (viz obrazová příloha č. 10 a 11) (*13. února 1894) narukoval 14. září 1914 k 88. pěšímu pluku v Berouně. 26. října téhož roku byl odvelen na ruskou frontu. 7. září 1915 upadl u Tarnopole do zajetí. 17. července 1917 v Bobrujsku vstoupil do ruských legií. 24. září 1917 se dobrovolně přihlásil na výzvu ke vstupu do francouzských legií. Z Archangelska byl on a další dobrovolníci lodí dopraven do francouzského přístavu v Le Havre. Ve Francii byl přidělen k československé brigádě 21. střeleckého pluku v Cognaku. V polovině října následujícího roku byl nasazen v bojích u města Teronu a Vouziers. Za svoji odvahu získal Československý válečný kříž. Na konci války se Josef Zdvořák vrátil do vlasti. V lednu 1919 byl jako příslušník 21. pěšího pluku nasazen na Těšínsku a následně i v bojích proti maďarské agresi na Slovensku. 30. července 1920 byl demobilizován a vrátil se do rodné vsi.¹⁴⁴

¹⁴² Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11473655>.

¹⁴³ Tamtéž. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/soldier/11477934>.

¹⁴⁴ Soukromý archiv rodiny Pelcovy.

3. Období první republiky

3.1. První roky v novém státě

Obrovské nadšení, které panovalo mezi českými obyvateli po 28. říjnu, začalo pomalu ochabovat. Lidé si od vyhlášení Československé republiky mnoho slibovali, ale jejich očekávání zůstávala nenaplněná. Téměř vše zůstalo při starém. Okamžité zlepšení životních podmínek se neodehrálo. I nadále platily rekvizice a přidělové hospodářství. Zásobování obyvatelstva se ani přes zajištění Obilního ústavu v Praze a zákaz vývozu potravin do zahraničí nelepšilo. Navíc úroda z posledního válečného roku nebyla příliš velká. Ceny potravin rostly, obchod na černém trhu prosperoval a lidé nadále hladověli. Není proto divu, že opět propukaly hladové bouře.¹⁴⁵ K nedostatkovému zboží nepatřily jen potraviny, ale i uhlí a dřevo. Tento nedostatek přetrvával ještě na přelomu roku 1919 a 1920. Kvůli chybějícímu palivu byly zavírány školy. V některých se neučilo i přes pět týdnů.¹⁴⁶

Ke zhoršení již tak špatné situace ještě přispívala rostoucí nezaměstnanost. Výroba pro válečné účely skončila, zakázky pro armádu byly zrušeny a lidé se ocitali bez práce. Z války se ve velkém vraceli demobilizovaní muži. Pracovní místa pro ně však nebyla. Nově vzniklý stát se snažil svým obyvatelům pomoci, a tak byl 10. prosince 1918 přijat zákon o podpoře v nezaměstnanosti. Uzákoněna byla také osmihodinová pracovní doba. Situace se tím na chvíli poněkud uklidnila, ale již v lednu následujícího roku došlo k novým hladovým bouřím.¹⁴⁷ Obyvatelstvo už ale netrápil jen hlad. V Českých zemích zuřila od roku 1918 epidemie španělské chřipky, která si vyžádala několik obětí i v Těškově. V roce 1919 se k ní navíc přidala ještě dobytčí slintavka a kulhavka.¹⁴⁸

Příslušnost obce k různým úřadům státní převrat příliš nezměnil. Obec Těškov náležela k Okresní politické správě v Rokycanech, Okresnímu soudu ve Zbizoze, Berní správě v Rokycanech, Obchodní a živnostenské komoře v Plzni, poštovní a telegrafní stanici v Mýtě a železniční stanici v Holoubkově.¹⁴⁹ Pod správu obecního úřadu v Těškově nadále patřila osada Sklená Huť. Ta rovněž spadala pod Okresní politickou správu v Rokycanech

¹⁴⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 50 - 56.

¹⁴⁶ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 84.

¹⁴⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 50 - 56.

¹⁴⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 15.

¹⁴⁹ Tamtéž s 5.

a Okresní soud ve Zbiroze, berní správou ale příslušela pod Zbiroh a poštovní úřad měla v Radnicích.¹⁵⁰

Spojení Těškova a Sklené Huti se týkalo pouze věcí politických, každá obec proto měla svůj katastr, svoji pokladnu, vybírala vlastní přírážky a dvojí bylo i zastupitelstvo. V roce 1919 Sklená Huť podala žádost o osamostatnění. K odluce obcí v tomto roce ale nedošlo, protože by k tomu bylo potřeba změnit hranice politických okresů. Žádost tedy byla odložena na pozdější dobu.¹⁵¹

Aby stát zabránil rostoucí inflaci, způsobené hlavně tiskem velkého množství peněz ve Vídni, bylo rozhodnuto provést od staré rakousko-uherské měny. V únoru 1919 byly uzavřeny hranice a následně proběhlo kolkování papírových peněz.¹⁵² Těškovští svoje peníze museli odvést k okolkování do Rokycan. Mezi 3. a 9. březnem 1919 byly v obecní spořitelně, občanské záložně a v Okresní hospodářské záložně v Rokycanech označeny peníze v hodnotě 5.838.680 K. Ve Zbiroze byla okolkovaná hotovost přesahující 7 miliónů korun. Z kolkování byly vyloučeny bankovky korunové a dvoukorunové hodnoty.¹⁵³ Na začátku listopadu 1919 se mezi lidí začaly dostávat bankovky nové, které postupně nahradily starou rakousko-uherskou měnu.¹⁵⁴

Druhou významnou reformou roku 1919 byla reforma pozemková. Více než samotná reforma se dění v obci dotkl zákon o obecním statku ze dne 17. července 1919. Tento zákon stanovil, že půdu v majetku obce mohou využívat všichni její občané, a ne jen tzv. starousedlíci.¹⁵⁵ V Těškově se nové nařízení týkalo hlavně lesů. Dotčení obyvatelé se změně v jejich užívání velmi bránili a vznikaly kvůli tomu několik let trvající pře. „Poškození“ lidé požadovali náhrady. Obec jim proto vyplácela podíl ze zisků z lesního hospodářství. Požadavky ale byly mnohdy přemrštěné a trvalo dlouho, než se vyostřená situace alespoň trochu uklidnila.¹⁵⁶

Vyhlášení první republiky se odrazilo ve všech sférách společnosti církev nevyjímaje. Od obyvatel již nebylo vyžadováno příslušenství ke katolické církvi. Mnoho lidí se proto od náboženství odklonilo a stalo se nevěřícími. Někteří od římskokatolické církve

¹⁵⁰ SOKA Rokycany, fond MNV Přivětice, inv. č. 21, K 14, Kronika Sklené Huti, 1. díl, 189 s., s. 7.

¹⁵¹ Tamtéž s. 18.

¹⁵² KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 60 - 61.

¹⁵³ SOKA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení, Kronika města, 4. díl, 188 s., s. 27.

¹⁵⁴ Tamtéž s. 33.

¹⁵⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 459.

¹⁵⁶ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 15.

pouze přešli k nové československé církvi nebo českobratrské církvi evangelické.¹⁵⁷ Změnu v počtu věřících nejlépe dokládá sčítání lidu z roku 1921. V Těškově tehdy žilo 739 obyvatel české národnosti (viz obrazová příloha č. 1). K římskokatolické církvi se hlásilo 32 % z nich, 15 % obyvatelstva vesnice bylo československého vyznání a zbytek, 53 % lidí, byl bez vyznání (viz obrazová příloha č. 12).¹⁵⁸

Změnou procházelo také školství. Ze školních knihoven byly odstraněny všechny válečné a prorakousko-uherské knihy. Vyloučeny měly být i nevyhovující učebnice. Protože zatím nebyly vytištěny učebnice nové, došlo alespoň k vyškrtání nežádoucího učiva.¹⁵⁹ Další změnou bylo zrušení povinné výuky náboženství. Náboženská výuka se nyní týkala pouze dětí, jejichž rodiče patřili k některé ze státem povolených církví. Pro děti z nevěřících rodin byla zavedena mravouka.¹⁶⁰ Začátek školního roku se z poloviny září přesunul na 1. září. Školní rok poté končil již na konci června, a ne v polovině července, jak tomu bylo zvykem za Rakouska-Uherska.¹⁶¹ Novinkou ve školním vyučování byla rovněž občanská nauka.¹⁶²

Zrušeny byly všechny státní svátky staré monarchie a místo nich byly zavedeny nové a to: 1. květen, 5. a 6. červenec a 28. říjen. Významným se stal také 28. březen, den narození Jana Ámose Komenského. 7. března se samozřejmě slavily se narozeniny prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Nesmíme zapomínat také na církevní svátky, které sice byly po první světové válce zredukovány, ale některé z nich se i nadále dodržovaly. Mezi církevní svátky patřil 6. leden, Velikonoční pondělí, Boží Tělo, 29. červen, 15. srpen, 1. listopad a 25. prosinec.¹⁶³

Největší oslavy byly pořádány u příležitosti výročí vzniku Československé republiky. K prvnímu výročí byla v Těškově před školou vysazena lípa Svobody. V tento den nemohla chybět ani vzpomínka na padlé vojáky. Připomínány byly i zásluhy legionářů.¹⁶⁴ Aby byla památka na místní zemřelé vojáky důstojně uctěna, bylo rozhodnuto vystavět všem dvaceti osmi padlým mužům z Těškova pomník (viz obrazová příloha č. 13). Sběrka, která se v roce 1919 uskutečnila, vynesla 760 Kč. Hned v následujícím roce byl

¹⁵⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 317 - 319.

¹⁵⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 5 - 6.

¹⁵⁹ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 81.

¹⁶⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 323.

¹⁶¹ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 84.

¹⁶² Tamtéž s. 99.

¹⁶³ Tamtéž s. 82.

¹⁶⁴ Tamtéž s. 83.

sestaven pětičlenný Komitét pro postavení pomníku padlým v Těškově. Jeho předsedou se stal učitel místní obecné školy Jindřich Bělohlávek. Členy komitétu byli: František Hora, Václav Straka, Václav Veverka a Václav Vild.¹⁶⁵

Jednání o stavbě památníku však brzy utichla, protože Jindřich Bělohlávek byl přeložen na jinou školu a na výstavbu pietního místa chyběly peníze. Znovu se o zbudování pamětního místa začalo mluvit až po oslavě 28. října v roce 1922. Tehdy se konala druhá sbírka, při které se vybralo požadovaných 7.000 Kč. Pomník byl slavnostně odhalen 3. června následujícího roku (viz obrazová příloha č. 14). Této slávy se neúčastnili jen místní obyvatelé, ale i lidé z okolí. Odhalení bylo doprovázeno vystoupeními místních spolků.¹⁶⁶ A protože peníze na zřízení pietního místa nebyly stavbou vyčerpány, byl kolem pomníku vystavěn ještě plot a za zbylé peníze byla pořízena pamětní kniha padlých vojáků.¹⁶⁷

Kromě výše zmíněné sbírky se v obci odehrávaly i další dobročinné akce. Již v prosinci 1918 byla uspořádána sbírka ve prospěch padlých legionářů a jejich rodin. Její výtěžek činil 88,14 Kč.¹⁶⁸ Obec se zapojila do prémiové státní půjčky. Na tento účel ze svého rozpočtu vyčlenila 1.000 Kč.¹⁶⁹ V roce 1922 byla uspořádána sbírka pro nezaměstnané rodiče, při které se kromě velkého množství oblečení vybralo i 22 Kč.¹⁷⁰ Příspěvky byly vybírány také na zřízení válečného chudobince, Masarykovu ligu proti tuberkulóze a na Družinu oslepených vojáků.¹⁷¹

Poválečná krize průmyslu se od roku 1921 začala lepšit. Pomalu docházelo k ožívání výroby a hospodářské obnově země. Továrny byly modernizovány a řada novinek postupně pronikala i do života lidí na vesnici.¹⁷² Ačkoli se v celostátním měřítku nezaměstnanost od vzniku Československé republiky postupně snižovala, v Těškově a v okolních vesnicích došlo v roce 1923 a 1924 k jejímu velkému nárůstu. $\frac{2}{3}$ obyvatel vesnice tvořilo dělnictvo. Dělníci pracovali buď v holoubkovských železárnách, nebo v celulózce v Holoubkově. Část jich dojížděla také do Škodových závodů v Plzni. Ve zmiňovaných letech ale celulózka ukončila svůj provoz a železářny omezily výrobu.¹⁷³

¹⁶⁵ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁶⁸ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 81.

¹⁶⁹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁷⁰ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 90.

¹⁷¹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁷² KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 218.

¹⁷³ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 6.

Prudký rozvoj v poválečné době zaznamenaly občanské spolky. V Těškově byl v činnosti sbor dobrovolných hasičů, dělnická tělovýchovná jednota a ochotnicko-vzdělávací spolek Havlíček. Svoji organizaci tu měli i příslušníci sociálně demokratické strany.¹⁷⁴

Obecní úřad se snažil ze svého rozpočtu spolky v co největší míře podporovat. Hasičskému sboru byla v roce 1923 povolena stavba sušárny na hadice. Její výstavby byla hrazena z obecní kasy. Hasičům byly zakoupeny také nové hadice a naviják. V roce 1923 bylo Dělnické tělovýchovné jednotě Těškov dovoleno vystavět si letní cvičiště na Skalce. Zastupitelé každoročně vydávali peníze také na nákup knih pro obecní knihovnu, k jejímu otevření pro veřejnost ale došlo až později.¹⁷⁵

Kulturní život těškovských občanů byl v těchto letech poměrně pestrý. Tělovýchovná jednota pořádala pro obyvatele divadelní představení. V hostinci „U Veverků“ se konaly osvětové besedy a posvícenské zábavy. Do společenského života lidí zasahovala ve větší míře také škola, která organizovala vánoční slavnosti a od roku 1921 i besedy s rodiči. Žáci se školou navštěvovali kino v Mýtě, kde jim byly promítány poučné filmy. Mezi dětmi se staly velmi oblíbené také školní výlety. Děti navštívily například Točnick, Žebrák, Krivoklát, Karlštejn a Prahu. Zapomínáno nebylo ani na oslavu významných výročí. Za zmínku stojí například 250. výročí od úmrtí Jana Ámose Komenského, 100. výročí od narození Bedřicha Smetany a 500. výročí od smrti Jana Žižky z Trocnova. Všechny tyto události byly spojeny s přednáškami o významu a přínosu těchto osobností.¹⁷⁶

3.2. Zlatá léta

Éra zlatých let první republiky započala v Těškově dvěma významnými událostmi. 30. ledna 1925 byla poprvé otevřena obecní knihovna. Knihovna sídlila ve třetí třídě obecné školy. Lidé si mohli chodit vypůjčovat literaturu každý pátek od 15 do 16 hodin. První knihovnicí se stala učitelka místní obecné školy Helena Zajíčková. V dubnu téhož roku ji vystřídala rovněž učitelka místní obecné školy Eliška Egertová.¹⁷⁷

¹⁷⁴Tamtéž.

¹⁷⁵ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁷⁶ SOKa Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 85 – 107.

¹⁷⁷ SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 26 - 28.

Mnohem důležitější událostí se ale pro obyvatele obce stalo v únoru 1925 obnovení provozu v holoubkovské továrně na celulózu. Mnoho nezaměstnaných tak mohlo opět nastoupit do práce. Bohužel nezaměstnanost v roce 1927 znovu stoupla, protože železářny v Holoubkově propustily padesát lidí. Patnáct z nich bylo z Těškova.¹⁷⁸ V červenci 1929 byla definitivně zastavena výroba v továrně na celulózu. Bez práce se tak ocitlo šedesát čtyři lidí z Těškova a dalších dvě stě lidí z okolí. Následný hospodářský a ekonomický vývoj tuto situaci ještě zhoršil.¹⁷⁹

Období prosperity 20. let 20. století bylo doprovázeno výstavbou nových domů. Stavební ruch se sice v některých regionech projevoval už od roku 1921,¹⁸⁰ v Těškově se ale ve větší míře začalo stavět a přestavovat právě v roce 1925. Jen za tento rok byly postaveny dva nové domy, tři stodoly a jedna kůlna. Dva domy byly přestavěny a na Skalce se objevily první dva obývané vlakové vagóny. V dalším roce v Těškově vyrostly dva nové domy a jedna stodola. V roce 1927 počet nově postavených domů stoupl na pět. Nový dům si vystavěl Václav Pop, Jaroslav Tůma, Václav Veverka, Josef Vild a Tomáš Vild. V následujícím roce postavil dům také František Eisner, Václav Jedlička, František Sládek, Alois Veverka, Emanuel Zdvořák a Václav Zdvořák (viz obrazová příloha č. 2). Pod Skalkou přibyly další vlakové vagóny obývané rodinou Šimona Brantnera, Karla Vilda a Emanuela Zdvořáka.¹⁸¹

František Suchý v srpnu 1925 podal žádost, aby mu bylo povoleno opět provozovat hostinskou a výčepní činnost.¹⁸² Žádosti bylo vyhověno a hostinec „U Suchých“ byl otevřen v únoru následujícího roku. V Těškově tak byly v provozu čtyři hostince, „U Veverků“, „U Vildmanů“, „U Straků“ a „U Suchých“. V obci fungovaly také tři obchody, jedna trafika a jeden dělnický konzum (viz obrazová příloha č. 15).¹⁸³

Období první republiky s sebou přineslo řadu inovací, které lidem ulehčovaly život a zlepšovaly jejich životní standart. Jednou z takových věcí byla elektrifikace. Elektrárenský průmysl zaznamenal od konce první světové války obrovský rozvoj. Nejprve byly elektrifikovány továrny, později města, a pak přišla řada i na to, aby byl elektrický proud

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 48.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 83.

¹⁸⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 521.

¹⁸¹ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 37 - 74.

¹⁸² SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁸³ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 6.

zaveden na vesnice.¹⁸⁴ Zastupitelé obce o elektrifikaci začali poprvé uvažovat už na počátku 20. letch. Zakázka na tyto práce byla předběžně zadána v roce 1920. Těškovští občané ale byli seznámeni s výhodami elektrifikace až v lednu 1926 na přednášce v hostinci „U Veverků.“ Přednášku pořádal Svaz elektrárenský z Plzně.¹⁸⁵ Obecní zastupitelstvo o zavedení elektřiny následně hlasovalo na obecní schůzi. Deset zastupitelů návrh podpořilo.¹⁸⁶ Náklady na elektrifikaci byly zahrnuty do mimořádného rozpočtu na rok 1928. Předpokládalo se, že bude na tuto akci potřeba vyčlenit 130.000 Kč. Elektrické vedení mělo vést od Holoubkova a přes Těškov pokračovat do Lhoty. Vše potřebné bylo nasmlouváno, k samotné elektrifikaci ale došlo až ve 30. letech.¹⁸⁷

Od roku 1928 byla plánovaná také výstavba kanalizace. Ta měla být podle plánu zbudována mezi domem čp. 3 a domem čp. 94. Náklady na ní byly zaneseny do mimořádného rozpočtu na rok 1929.¹⁸⁸ Na stavbu kanalizace v plánovaném roce i přes drobné protesty došlo. Kanalizace byla vytvořena úpravou obecních příkopů. Celkové náklady činily 111.000 Kč.¹⁸⁹ Obecní zastupitelstvo usilovalo také o zřízení vodovodu. Prozatím měl vodovod sloužit pouze západní a severozápadní části obce. Jeho výstavba ale byla nakonec odložena.¹⁹⁰

20. léta s sebou přinesla také rozvoj nového informačního média, rozhlasu. V roce 1923 bylo v Praze zahájeno jeho pravidelné vysílání. Obliba rozhlasu strmě stoupala. Kromě zpráv mohli lidé jeho prostřednictvím poslouchat hudbu a později jim hlasatelé umožnili sledovat i sportovní utkání.¹⁹¹ První radiostanici v Těškově vlastnil v březnu roku 1926 Václav Böhm z čp. 71. V dubnu si rádio zakoupil také Josef Lisý z čp. 43. Do konce roku bylo v obci už pět radiostanic a jejich majitelů v dalších letech přibývalo.¹⁹²

Změny v životním stylu se promítly do porodnosti. Počet dětí v rodinách se snížil. Se zlepšením zdravotní péče se snížila také úmrtnost malých dětí a úmrtnost lidí vůbec (viz

¹⁸⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 422.

¹⁸⁵ SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 38.

¹⁸⁶ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁸⁷ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 7, K 6, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 82.

¹⁹⁰ SOKa Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 7, K 6, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

¹⁹¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 338.

¹⁹² SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 39 - 40.

textová příloha č. 2).¹⁹³ Menší počet dětí měl samozřejmě významný vliv na školství. S platností od 1. září 1925 byla v Těškově zrušena jedna třída. Důvodem k jejímu zavření byl právě malý počet dětí (viz obrazová příloha č. 6 a textová příloha č. 3). Podobný osud měly i školy v okolních vesnicích.¹⁹⁴

V těškovské škole ale došlo i k pozitivním změnám. Ve školním roce 1925/1926 byla pro výuku domácích prací zřízena cvičná kuchyně. Žáky jistě potěšily také pololetní prázdniny, které proběhly poprvé 1. a 2. února 1926.¹⁹⁵ V následujícím roce byla od 1. listopadu zavedena výuka od 8³⁰ hodin namísto od 8 hodin. Toto nařízení se ale neseťkalo s úspěchem a tak bylo zase zrušeno.¹⁹⁶

Od ledna 1927 se na škole kromě římskokatolického náboženství vyučovalo náboženství československé. Novinkou bylo také zavedení tzv. dne spořivosti. Učitelé každý rok na konci října děti seznamovali s výhodami šetrnosti a snažili se je naučit, jak být spořivými. Před Velikonocemi se pravidelně konaly mírové půlhodinky, při nichž bylo vzpomenuťo mužů padlých v první světové válce. Ve snaze vštípit dětem správný životní styl, byly školou pořádány různé osvětové přednášky. Hovořilo se při nich například o nebezpečí alkoholismu, o problematice tuberkulózy, o důležitosti hygieny a sportu a o dalších podobných tématech.¹⁹⁷

V roce 1929 podala Sklená Huť již třetí žádost o odluku od Těškova. Žádosti bylo vyhověno. Byla podniknuta potřebná opatření k osamostatnění obce. Vyřízení úředních náležitostí se protáhlo na dva roky. Obce Těškov a Sklené Huť byly oficiálně odděleny výnosem Zemského úřadu v Praze ze dne 19. září 1931.¹⁹⁸

Společenský život v obci byl velmi rozmanitý. Významně se na něm podílela dělnická tělovýchovná jednota. Kromě divadel, která se konala někdy i pětkrát do roka, organizovala jednota od roku 1925 veřejná cvičení. Ta se nejčastěji odehrávala na letním cvičišti pod Skalkou a pokaždé se jich účastnilo mnoho lidí, někdy se přišli podívat i přespolní.¹⁹⁹

¹⁹³ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 497.

¹⁹⁴ SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 110.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 112 - 114.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 122.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 123 - 134.

¹⁹⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 116.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 30.

Svůj podíl na kulturním životě v obci měl také sbor dobrovolných hasičů. Hasiči si nechali v roce 1926 u firmy Ebert zmotorizovat stříkačku. Obecní zastupitelstvo jim k tomuto účelů půjčilo 20.350 Kč.²⁰⁰ 22. srpna 1926 zorganizoval sbor hasičský den, na kterém předvedl novou stříkačku a cvičení se žebříky a sekerami. U této příležitosti byli oceněni nejstarší členové hasičů, kteří byli ve sboru již od jeho vzniku, a to František Jedlička, Václav Klečka, Jan Lisý a František Vild. Odpoledne se konal v lese koncert a večer v hostinci „U Vildmanů“ a „U Veverků“ věneček.²⁰¹ Druhý hasičský den se uskutečnil 20. května 1928. Jeho program byl podobný jako ten před dvěma lety.²⁰² K příležitosti 40. výročí vzniku Sboru dobrovolných hasičů v Těškově se v obci konal 20. sjezd hasičské župy. Sjezdu se zúčastnili hasiči ze širokého okolí (viz obrazové příloha č. 16).²⁰³

Kromě toho, že sbor organizoval v obci různé společenské akce včetně bálů, reprezentoval obec. Místní hasiči pravidelně jezdili na župní sjezdy a cvičení a v roce 1928 se zúčastnili položení základního kamene hasičského domu v Praze.²⁰⁴ Hlavním důvodem, proč sbor v obci vznikl, byla ale ochrana před požárem. Mezi lety 1925 – 1929 zasahovali hasiči v Těškově pouze u jednoho požáru. Jednalo se o požár lesa v květnu 1927. V místě zvaném na Vlčkově tehdy shořelo asi 0,8 ha lesního porostu. Obec škodu vyčíslila na 4.000 Kč. Viníka požáru se dopadnout nepodařilo.²⁰⁵

Mimo již zmíněných organizací se do dění v obci angažovala i osvětová komise. Ta spolu s učiteli místní obecné školy pořádala oslavy státních svátků a významných výročí. Nejvíce byl vždy oslavován 28. říjen. Na počest vzniku republiky se pořádaly lampionové průvody. Velkou událostí byl také 6. července. Tehdy se na památku úmrtí Jana Husa každoročně zapalovala hranice na Skalce. Připomínány byly také narozeniny Tomáše Garrigue Masaryka. Oslavy byly vždy doprovázeny recitací básniček, odbornými přednáškami a popřípadě i divadlem nebo veřejným cvičením. Na konci žádné oslavy nesměla chybět státní hymna.²⁰⁶

²⁰⁰ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 7, K 6, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁰¹ SOkA Rokycany, fond SDH Těškov, Kronika hasičů, nestr.

²⁰² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 62.

²⁰³ Tamtéž, s. 79.

²⁰⁴ SOkA Rokycany, fond SDH Těškov, Kronika hasičů, nestr.

²⁰⁵ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 51.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 31 – 85.

Prosperitu 20. let ukončil 24. října 1929 krach akciové burzy na Wall Street v New Yorku. Tento krach byl první předzvěstí hospodářské krize, která v následujících letech zachvátila celý svět, Československou republiku nevyjímaje.²⁰⁷

3.3. Velká hospodářská krize

Hospodářská krize v Československu nastupovala pozvolna. Nejprve se začala projevovat v obchodě a průmyslu. Továrny ve velkém ukončovaly výrobu, nebo jí alespoň omezovaly. To samozřejmě vedlo k růstu nezaměstnanosti. V zemědělství se důsledky krize odrazily až později. Zemědělská produkce se v prvních letech po pádu newyorské burzy nelišila od zemědělské produkce v letech předcházejících. Problémem byl ale pokles cen potravin (viz textová příloha č. 7). Zemědělci tedy sice produkovaly pořád stejné množství výrobků, ale dostávaly za ně čím dál tím méně peněz. Ceny průmyslových výrobků klesaly také, ale pomaleji. To zemědělce značně znevýhodňovalo.²⁰⁸ Aby ceny zemědělských produktů zůstaly alespoň na trochu přijatelné úrovni, byly od roku 1934 uměle stanovovány státem.²⁰⁹

První zprávy o rostoucí nezaměstnanosti v Těškově máme z roku 1930. Konkrétní údaje o počtu nezaměstnaných v obci ale pocházejí až z následujícího roku. V Těškově tehdy bylo bez práce 72 osob. V roce 1932 bylo na podpoře 43 lidí, v dalším roce vzrostl jejich počet na 52. V roce 1934 pobíralo podporu v nezaměstnanosti 37 těškovských občanů, ale bez zaměstnání bylo v obci celkem 85 osob. Nezaměstnanost zůstala vysoká i v roce 1935, její pozvolný pokles přišel až v polovině následujícího roku.²¹⁰

V době hospodářské krize se paradoxně rozvíjelo stavebnictví. Stavební materiály byly levnější než v předešlých letech. Lidé toho využívali a investovali do nemovitostí své úspory. Kromě malých investorů podporoval stavební ruch i stát. Státní představitelé ve snaze pomoci nezaměstnaným sponzorovali tzv. nouzové práce, mezi které patřilo třeba budování silnic.²¹¹ Mezi lety 1930 a 1935 byly v Těškově postaveny tři nové domy, čtyři stodoly, šest nových chlévů a dvě kůlny. Přestavbou prošlo sedm nemovitostí. Ne všichni

²⁰⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 549 - 550.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 22 – 35.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 85.

²¹⁰ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 121 – 172.

²¹¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl druhý. Československo a české země v krizi a v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2002. 577 s., s. 37 - 40.

obyvatelé ale dokázali zvládnout finanční zátěž, která se stavební činností souvisela. Na konci roku 1935 bylo s obyvateli obce vedeno třicet pět exekučních řízení.²¹²

Tzv. nouzové práce fungovaly i v Těškově. Nezaměstnaní, kteří chtěli dostávat podporu, museli odpracovat určitý počet hodin. Ty jim zastupitelstvo zaplatilo z obecní kasy. Lidé bez práce se tak starali o údržbu obecních cest a veřejných prostranství. Mezi nouzové práce můžeme zařadit i stavbu silnice k Siré. Ta započala pod vedením stavitele Lva Brejchy z Rokycan v červnu 1931 a na konci července byla předaná k užívání. Někteří nezaměstnaní našli alespoň dočasnou práci při elektrifikaci obce.²¹³

Elektrifikaci měla provést firma Hrdina z Prahy. Ta s obyvateli nasmlouvala elektrické přípojky již na počátku 20. let. Když k realizaci zakázky mělo dojít, zjistili obyvatelé, že cena za její provedení je přemrštěná. Od doby podepsání zakázky se náklady na elektrifikaci značně snížily. Firma Hrdina tento fakt odmítla akceptovat a trvala na domluvené částce. Lidé začali elektrifikaci bojkotovat. Zastupitelstvo obce vedlo s firmou dlouhá jednání, jejichž výsledkem bylo, že firma se za určitou náhradu zakázky úplně vzdala. Elektrifikační práce byly postoupeny firmě Ženíšek z Plzně. Firma s prací započala v dubnu 1934. S firmou Ženíšek spolupracovala firma Rudolf z Plzně. Ta zajišťovala rozvodové práce. Poprvé se v obci rozsvítily elektrická světla 13. října 1934. Kromě světél v domácnostech bylo do chodu uvedeno i veřejné osvětlení se třinácti lampami. Celkově vyšla elektrifikace na 138.160 Kč. Z obecního rozpočtu bylo uhrazeno pouze 35.000 Kč za přípojky k domům. Zbytek zaplatil Svaz západočeských elektráren.²¹⁴

Kromě elektrifikace bylo zvažováno i zavedení telefonního spojení. K tomu ale z finančních důvodů nedošlo.²¹⁵ Ze stejných důvodů byla z obecního rozpočtu vyškrtuta i stavba vodovodu.²¹⁶ Naopak podpořen byl návrh na zbudování hřbitova.²¹⁷ V roce 1932 byla pro výstavbu hřbitova sestavena komise, jejímiž členy byli: Václav Böhm, Josef Moulis, Josef Novák, František Veverka, Josef Veverka a Antonín Vild.²¹⁸ S podporou se setkal i nápad vybudovat koupaliště. Provedení stavby si vzal pod patronát sbor

²¹² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 105 - 167.

²¹³ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²¹⁴ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 150 – 156.

²¹⁵ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²¹⁶ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 30, kart. č. 1, Organizace činnosti samosprávy.

²¹⁷ Až do té doby byli lidé z Těškova pohřbíváni u kostela sv. Štěpána v Mýtě.

²¹⁸ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

dobrovolných hasičů. Obec k tomuto účelu propůjčila pozemek „U Belíku“. Přípravné práce ke stavbě započaly v listopadu 1935 a opět se jich zúčastnilo několik nezaměstnaných.²¹⁹

Těškovští občané si i za doby dobré hospodářské situace v létě přivydělávali trháním a následným prodejem malin, ostružin a borůvek. Prodávaly se také houby. Od roku 1931 ale musel mít každý, kdo za tímto účelem do lesa šel, zvláštní povolení. K získání povolení bylo zapotřebí uhradit obecnímu úřadu patřičný obnos. Lidé pracující v lese na kultuře měli povolení lacinější. Tento nový poplatek měl do obecního rozpočtu, který byl každoročně plánovaný jako schodkový, přinést více peněz (viz textová příloha č. 8).²²⁰ Za tímto účelem byl zaveden i poplatek z využívání obecní váhy a dávka z nápojů. Zá vážení do 50 kg se nic neplatilo, do 5 q stálo zvážení 1 Kč, za každý další q se počítalo 20 halířů. Dávka z nápojů byla zavedena v roce 1935 a byla odváděna až do roku 1940. Za každý litr piva, vína nebo ovocné šťávy si lidé připlatili o 10 halířů.²²¹

Společenský život v obci byl v období krize sice stejně pestrý jako v předchozích letech, ale z finančních důvodů se ho účastnilo stále méně lidí. Kromě obvyklých oslav, plesů, divadel a veřejných cvičení DTJ a hasičů, se v obci slavily také máje (viz obrazová příloha č. 17). Je možné, že máje se v Těškově držely již po dlouhá léta, ale první zmínka o nich pochází až z roku 1931.²²² Novinkou byly tzv. čaje, které se každou neděli konaly v hostinci „U Veverků.“²²³

V květnu 1935 uspořádal sbor dobrovolných hasičů letecký den. Své stroje a dovednosti tu před zraky místních i přespolních předvedli členové Air klubu z Plzně. Účast lidí byla vysoká. Z důvodu špatné finanční situace se ale někteří lidé rozhodli neplatit vstup a letecká vystoupení pozorovali z lesa.²²⁴

Hasiči se kromě pořádání akcí samozřejmě věnovali i ochraně obyvatel a jejich majetku před ohněm. V létě se pravidelně účastnili protipožárních hlídek. Jejich zásahu bylo třeba 3. dubna 1930, kdy v kolně u čp. 53 začalo hořet. Požár byl ohlášen v 5³⁰ hodin ráno. Než se ho hasičům podařilo uhasit, zničil oheň celou kůlnu i se zemědělskými stroji a také chlévy. Škoda byla odhadnuta na 60.000 Kč. Na pomoc postižené rodině Václava Veverky se složila celá vesnice.²²⁵

²¹⁹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²²⁰ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 110.

²²¹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²²² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 109.

²²³ Tamtéž s. 162.

²²⁴ SOkA Rokycany, fond SDH Těškov, Kronika hasičů, nestr.

²²⁵ Tamtéž.

V prosinci 1931 bylo rozhodnuto o založení Spořitelního a záložního spolku pro Těškov. Pokladníkem byl jmenován Václav Aubrecht. Starostou organizace se stal František Trčka, místostarostou Josef Florián. Jako člen předsednictva působil František Frühauf, Vojtěch Jedlička a František Pěnkava. Ustavena byla také šestičlenná dozorčí rada, jejímž předsedou byl jmenován František Jedlička. Zbylími členy byli: Tomáš Černý, František Lisý, Václav Moulis, Josef Novák a Josef Opatrný. Zřízení záložny a spořitelny nebylo právě vhodně načasováno. Lidé totiž za stávajících podmínek mnoho peněz neukládali.²²⁶

Významnou událostí, zejména pak pro cvičence DTJ, se v roce 1934 stala III. dělnická olympiáda v Praze. I přes to, že nadále přetrvávala hospodářská krize, se v Praze sešlo velké množství cvičenců a diváků. Z Těškova se olympiády zúčastnilo osm mužů, devět žen, třináct chlapců a šest dívek.²²⁷

3.4. Ohrožení státu

Hospodářská situace se v roce 1936 začala lepšit. Nezaměstnanost ale klesala jen pomalu. O její snížení se zasadil hlavně prudký rozvoj zbrojního průmyslu. Tento rozvoj byl způsoben napjatou mezinárodní situací, která donutila evropské státy včetně Československé republiky začít s přípravami na potencionální válku. Největší pozornost na sebe strhávalo Německo, kde byl od roku 1933 říšským kancléřem Adolf Hitler.²²⁸ Jeho nacistická politika se rychle rozšířila za hranice státu. Své příznivce nalezla i v pohraničního oblastech Československa. Sympatie českých Němců začala ve velkém získávat Henleinova Sudetoněmecká strana. Jejím hlavním cílem bylo připojit tzv. Sudety k Německé říši.²²⁹

V roce 1936 byl přijat zákon o obraně státu.²³⁰ V tom samém roce byl definitivně schválen opevňovací plán pohraničí. S výstavbou bunkrů se započalo okamžitě. Jejich budování ale neprobíhalo dostatečně rychle.²³¹ Nedostatečný byl i stav armády. V poválečných letech byl snížen počet profesionálních vojáků, omezen byl i armádní rozpočet.²³² Aby vláda získala co nejvíce peněz na obranu země, byla vypsána půjčka na

²²⁶ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 124 – 125.

²²⁷ Tamtéž, s. 153.

²²⁸ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 172.

²²⁹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl třetí. O přežití a o život*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. 803 s., s. 74.

²³⁰ Tamtéž s. 481.

²³¹ Tamtéž s. 462 - 464.

²³² Tamtéž s. 451.

obranu státu.²³³ Občané ve velkém ochotně přispívali. Kromě lidí se zapojily i různé organizace. Sbor dobrovolných hasičů Těškov věnoval na tento účel 500 Kč, obecní zastupitelstvo věnovalo 1.000 Kč z obecní pokladny.²³⁴

Přípravy na možné napadení probíhaly i v samotné obci. Už v lednu 1936 byly stavební komisí prohlédnuty sklepy domů. Některé byly vybrány jako prozatímní protiletadlové kryty.²³⁵ V létě pak proběhlo cvičení instruktorů civilní protiletadlové obrany. Ve škole byla zavedena branná výchova a za účasti místních dobrovolných hasičů se konala požární cvičení. Pro případ nouze byly zakoupeny také plynové masky a lékárničky.²³⁶

O tom, jak lidé tuto vyostřenou mezinárodní situaci vnímali, svědčí výpověď pana Aloise Pelce: „*Občané, kteří poznali první světovou válku a znali příčiny jejího vzniku, dobře věděli, co se skrývá za nastupujícím fašismem v Německu. Fašisté se nikdy nesmířili s porážkou v první světové válce. Ponaučení začali porušovat všechny poválečné dohody, které jim zakazovaly válečné akce, militarizaci země, budování armády apod. Lidé v tom viděli počátky příprav na novou válku. Tím, že se stal Hitler říšským kancléřem, kterého jmenoval sám německý prezident Hindenburg, se občanům tento záměr Německa potvrdil. Další vývoj politických a vojenských událostí v Německu občany ujistil o tom, že jde skutečně o velké ohrožení států v Evropě. Mezi lidmi se šířil strach z toho, co bude dál. Lidé sledovali politickohospodářský a vojenský vývoj diplomatických jednání evropských velmocí. Obavy, že dojde k vojenské rozpínavosti Německa, se nakonec potvrdily.*“²³⁷

Tato napjatá doba s sebou přinesla alespoň mírné zlepšení životních podmínek obyvatelstva. Lidé už netrpěli nedostatkem peněz a jídla, a tak se snížil počet lesních a polních krádeží. Společenský život se pomalu vracel do normálních kolejí. Divadelní představení, plesy, oslavy a veřejná cvičení začalo navštěvovat větší množství lidí. Možnost sportovního vyžití nabízelo občanům Těškova kromě DTJ i nově utvořené házenkářské družstvo. Rozvíjena byla také péče o mimoškolní vzdělávání dětí. Ty od roku 1937 mohly navštěvovat dětskou veřejnou čítárnu.²³⁸

14. září 1937 zasáhla obyvatelstvo smutná zpráva. V brzkých ranních hodinách zemřel milovaný první prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk. Na jeho počest byla uspořádána smuteční slavnost. Masarykův pohřeb se stal manifestací české

²³³ Tamtéž 482.

²³⁴ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²³⁵ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 172.

²³⁶ Tamtéž s. 172.

²³⁷ Rozhovor s Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

²³⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 207 – 214.

státnosti. Prezidentovu památku uctily ve škole také děti. Po přednášce o významu tohoto muže byli žáci ze školy puštěni. Jednodenní volno bylo chápáno jako výraz smutku.²³⁹

Nejvýznamnějším počinem obecního zastupitelstva mezi lety 1936 – 1938 bylo jistě zahájení stavby hřbitova. Na jaře 1938 bylo vypsáno výběrové řízení, do něhož se přihlásily čtyři stavební firmy: Jan Klír z Mýta, Josef Bureš z Mýta, Josef Brož z Mýta a Jan Hrabák z Cheznovic. Konkurz vyhrál stavitel Jan Brož, který naplánoval provedení projektu za nejnižší náklady, a to za 50.244,88 Kč. Hřbitov byl 26. listopadu 1938 zkolaudován a následně vysvěcen. Prvním hrobníkem se stal obecní strážník Josef Veverka.²⁴⁰

V květnu a červnu 1938 se v několika vlnách odehrávaly volby do obecních zastupitelstev. O jejich průběhu v obci Těškov nemáme žádné informace. Velmi sledovanou se ale stala situace v pohraničí, kde se k moci dostávala Sudetoněmecká strana. Její příznivci se dopouštěli výtržností. Situace byla tak vážná, že 22. května 1938 byla vyhlášena částečná mobilizace, která měl těmto nepokojům zabránit. Vojenská pohotovost trvala až do 22. června.²⁴¹

Konflikty ale vypukly znovu. V některých okresech bylo vyhlášeno stanné právo. Situaci v Sudetech přijel posoudit anglický vyslanec lord Runciman. Jeho pohled na věc ovšem nebyl nezávislý.²⁴² 22. září 1938 byla vyhlášena všeobecná mobilizace. Z Těškova odešlo několik mužů včetně obou učitelů místní obecné školy. Vyučování muselo být omezeno.²⁴³

Pamětnice paní Marie Konečná vzpomíná na zářijové události roku 1938 následovně: *„Ze vsi odešlo několik chlapců i náš pan učitel a za něj přišla kantorka z Rokycan. Říkali nám, že odešli, aby nebyla válka. My jsme tomu nerozuměli. Říkali jsme, že když bude válka, utečeme k dědečkovi. Nevěřili jsme, že by válka byla všude. U nás se po večerech scházeli tatínkovi kamarádi a mluvili o tom, že kdyby si ten hajzl, mysleli tím Hitlera, něco zkusil, tak uvidí. A že nás naši vojáci nedají.“*²⁴⁴

²³⁹ Tamtéž s. 211.

²⁴⁰ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁴¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl třetí. O přežití a o život.* Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. 803 s., s. 525 – 528.

²⁴² Tamtéž s. 550 – 572.

²⁴³ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 227.

²⁴⁴ Rozhovor s Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

Podle vzpomínek jiného pamětníka proběhla mobilizace v roce 1938 velmi spontánně. Lidé cítili potřebu bránit svojí vlast. Nikdo proti mobilizaci neprotestoval. Povolání muži ctily svojí vlasteneckou povinnost.²⁴⁵

K obraně státu nakonec nedostali naši vojáci příležitost. Západní mocnosti v duchu politiky appeasementu podepsali s Hitlerem 29. září 1938 Mnichovskou dohodu. Československá republika byla nucena odstoupit své pohraničí. Přišla tím o 30% území a 33% obyvatelstva.²⁴⁶ Odstoupením pohraničí přišel stát také o 97% zdrojů hnědého uhlí, 50% zdrojů kamenného uhlí a o 40% průmyslových podniků. To vše silně ovlivnilo hospodářství země.²⁴⁷

3.5. Volby v Těškově

Na 15. června 1919 byly vypsány obecní volby, které se odehrávaly podle nového volebního zákona, jenž poskytl volební právo i ženám.²⁴⁸ Vítězem voleb se v Těškově stala sociální demokracie. Ta obsadila deset z patnácti míst v obecním zastupitelstvu. Zbylých pět míst připadlo agrárikům. Zastupitelstvo tedy fungovalo ve složení: Václav Aubrecht, František Cafourek, Jan Hasman, Josef Hrabák, František Jedlička, František Lisý, Jindřich Nový, Josef Opatrný, Václav Pěnkava, Josef Synek, Anna Tůmová, Antonín Veverka, Josef Veverka, Jan Vild a Tomáš Vild. Starostou byl jmenován Jindřich Nový. O několik dní později byly ustaveny i finanční, aprovizační, chudinská a stavební komise a komise sociální péče. Zvolena byla také nová místní školní rada a honební výbor.²⁴⁹

Jindřich Nový ve funkci starosty vydržel pouhé dva roky. Po neshodách se zastupitelstvem, které mu vytýkalo špatné finanční hospodaření, se k 21. prosinci 1921 vzdal svého postu. Úřad dočasně převzal náměstek starosty Jan Hasman. Pod jeho vedením zastupitelstvo zvolilo ze svého středu nového starostu. Stal se jím Václav Aubrecht, který tuto funkci zastával až do nových obecních voleb v roce 1923.²⁵⁰

Druhé obecní volby se odehrály na podzim 1923. Jako zástupci obce byli zvoleni: Václav Aubrecht, Václav Böhm, Tomáš Černý, František Hora, Václav Hrabák, František

²⁴⁵ Rozhovor s Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

²⁴⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl třetí. O přežití a o život*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. 803 s., s. 625 – 626.

²⁴⁷ EMMERT, František. *Německá okupace českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2016. 208 s., s. 46.

²⁴⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 69 - 70.

²⁴⁹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 5, K 4, kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁵⁰ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 30, kart. č. 1, Organizace činnosti samosprávy.

Jedlička, Václav Lisý, Josef Novák, Emanuel Nový, František Vild, Václav Vild, František Vonásek, Jan Vonásek, Václav Zajíček a Josef Zdvořák. Starostou byl 14. října 1923 jmenován Tomáš Černý. Novými členy byly obsazeny i finanční, lesní, stavební a osvětová komise a školní rada.²⁵¹

V obci byla od roku 1890 v činnosti organizace sociálně demokratické strany. Sociálně demokratická strana organizovala dělnickou tělovýchovnou jednotu. Tyto faktory se pak odrážely ve všech konaných volbách. Sociálně demokratická strana se stávala vždy jejich jasným vítězem.²⁵²

Na 15. listopad 1925 byly vypsané volby do Poslanecké sněmovny a Senátu. K volbám do Poslanecké sněmovny přišlo 402 ze 432 voličů. Odevzdáno bylo 393 platných hlasů. K senátním volbám se dostavilo 347 z 365 voleb způsobilých občanů. Platných hlasů bylo 338.²⁵³ Volby do obou komor parlamentu v Těškově jasně vyhrála Československá sociálně demokratická strana dělnická. Na druhém místě se umístila Československá národně demokratická strana. Třetí příčka pak patřila Živnostensko-obchodnické straně (viz textová příloha č. 4).²⁵⁴ V celorepublikových výsledcích voleb se na prvním místě umístila Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu, druhé místo obsadili komunisté a třetí místo obsadila Československá strana lidová.²⁵⁵

16. října 1927 se konaly v pořadí již třetí obecní volby. K volbám v Těškově přišlo 441 ze 477 způsobilých voličů. Odevzdáno bylo 435 platných hlasovacích lístků. S jasnou převahou zvítězila Sociálně demokratická strana, která získala 315 hlasů. Tyto hlasy jí vynesly 11 mandátů v obecním zastupitelstvu. Druhá kandidující strana, Národní roľnická jednota, získala 120 hlasů a obsadila zbývající 4 křesla. Za sociální demokracii byli zvoleni: Václav Lisý, Jan Hrabák, Emanuel Nový, František Frühauf, Josef Jedlička, František Moulis, Václav Jedlička, Tomáš Černý, Václav Veverka, Josef Zdvořák, Václav Ekl. Zastupiteli z roľnické strany se stali: Jan Broj, Antonín Vild, Josef Novák a Vojtěch Pacák. Za starostu obce byl opět zvolen Tomáš Černý.²⁵⁶

²⁵¹ SOKA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁵² SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 6.

²⁵³ Voleb do Poslanecké sněmovny se mohli účastnit občané starší 21 let, do Senátu lidé volit po dosažení 26 let.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 34.

²⁵⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 377.

²⁵⁶ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 55 – 57.

2. prosince 1928 se konaly první volby do zemského zastupitelstva. Zemské zřízení republiky bylo uzákoněno v únoru 1927 a nahradilo dosavadní župní zřízení. Zemské zastupitelstvo bylo voleno na 6 let. Aktivní volební právo měli voliči starší 26 let.²⁵⁷ Zároveň s volbami do zemských zastupitelstev se konaly i volby do krajských zastupitelstev. V obojích volbách v Těškově opět s jasnou převahou zvítězila Československá sociálně demokratická strana dělnická. Druhé místo obsadila Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu (viz textová příloha č. 5).²⁵⁸

27. října 1929 se odehrály další volby do Poslanecké sněmovny a Senátu. K volbám do Poslanecké sněmovny přišlo 431 ze 466 oprávněných voličů. Platných hlasů bylo 429. Senátních voleb se zúčastnilo 381 ze 412 voličů. Platných volebních lístků bylo odevzdáno 379. Volby dopadly stejně jako volby do zemského zastupitelstva v minulém roce. Opět s přehledem vyhrála Československá sociálně demokratická strana dělnická. Druhé místo získala Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu a na třetím místě skončila Československá národně demokratická strana (viz textová příloha č. 6).²⁵⁹ Podle celostátních výsledků zvítězila Republikánská strana venkovského a maloroľnického lidu, na druhém místě skončila Československá sociálně demokratická strana dělnická. Československá strana národně socialistická obsadila třetí příčku.²⁶⁰

27. září 1931 se konaly volby do zastupitelstva obce. K volebním urnám přišlo 441 voličů. Platných hlasovacích lístků bylo odevzdáno 427. Vítězem voleb se stala sociální demokracie, která získala 256 hlasů, jež jí vynesly 9 křesel v zastupitelstvu obce. Na druhém místě se 103 hlasy skončila republikánská strana. Případly jí čtyři místa v zastupitelstvu, zbylá dvě místa obsadila Československá socialistická strana. Kvůli rozluce obcí Těškov a Sklená Huť byly 22. listopadu téhož roku vypsány volby nové. Zúčastnilo se jich 384 voličů. Sociální demokracie získala 256 hlasů, tudíž jí připadlo jedenáct mandátů. Republikánská strana dostala 107 hlasů a čtyři místa v zastupitelstvu. Kandidátní listina Československé socialistické strany nebyla přijata. Straně se to nelíbilo a podala proti tomuto jednání stížnost. Stížnosti bylo vyhověno a 10. dubna 1932 se konaly volby nové.²⁶¹

²⁵⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 404 - 406.

²⁵⁸ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 68.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 83 – 84.

²⁶⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první. Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s., s. 558.

²⁶¹ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 113 – 114.

V dubnových volbách bylo odevzdáno 356 platných hlasovacích lístků. Sociální demokraté získali 207 hlasů a devět mandátů. Republikánskou stranu volilo 81 občanů. Nejméně hlasů, 68, získali národní socialisté. Obecní zastupitelstvo pak fungovalo v následujícím složení: sociální demokraté – Tomáš Černý, Václav Ekl, Jan Hrabák, František Jedlička, Vojtěch Jedlička, Josef Opatrný, František Sedláček, Jan Vild, Josef Vild; republikáni – František Pěnkava, František Trčka, Jan Vonásek; národní socialisté – František Herman, Jindřich Nový, František Veverka. Za starostu obce zvolili zastupitelé opět Tomáše Černého.²⁶²

19. května 1935 občané v hostinci „U Veverků“ a v hostinci „U Vildmanů“ volili své zástupce do Národního shromáždění Československé republiky. 26. května pak proběhly ještě volby do krajských a zemských zastupitelstev. Oboje volby dopadly se stejným výsledkem. V Těškově zvítězila Československá sociálně demokratická strana dělnická. Na druhém místě skončili republikáni a po nich se umístili socialisté.²⁶³ Československá sociálně demokratická strana dělnická zvítězila ve volbách v celém plzeňském okrese. V parlamentních volbách tato strana ale skončila až na třetím místě po Sudetoněmecké straně a Republikánské straně venkovského a maloroľnického lidu.²⁶⁴ O průběhu dalších voleb v Těškově chybí informace.

²⁶² Tamtéž., s. 124.

²⁶³ Tamtéž, s. 165.

²⁶⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl druhý. Československo a české země v krizi a v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2002. 577 s., s. 496 -510.

4. 167 dní druhé republiky

„Mnichovskou dohodu všeobecně naši občané odsuzovali. Mnozí nechápali, jak nás západní mocnosti, Francie a Velká Británie, mohly zradit.“²⁶⁵ Obyvatelé byli touto skutečností silně demoralizováni. Podobně na tom byli i vojáci, kteří se po demobilizaci vraceli do svých domovů. Za nastalou situaci byl viněn prezident Edvard Beneš, jenž v očích veřejnosti neudělal pro zachování Československé republiky dost. Edvard Beneš 5. října 1938 abdikoval a emigroval do Velké Británie. Novým prezidentem se 30. listopadu 1938 stal doc. JUDr. Emil Hácha. Nově jmenována byla i vláda, která zmocňovacím zákonem z 15. prosince 1938 rozšířila svoje pravomoci.²⁶⁶ „Pokořené obyvatelstvo druhé republiky se nemohlo vzpamatovat. Postupně se vytvářely v různých vrstvách občanů odbojové skupiny. K druhé republice započal vznikat silný odpor.“²⁶⁷

Ti, kteří se domnívali, že odstoupením Sudet se situace uklidní, se mýlili. Politické napětí přetrvávalo. Na Slovensku a na Podkarpatské Rusi zesílilo separatistické úsilí. Už v polovině listopadu 1938 byly přijaty zákony zaručující zmiňovaným územím širokou autonomii. Z Československé republiky se rázem stala republika Česko – Slovenská.²⁶⁸

Německé obsazení příhraničního území a rozsáhlá autonomie na Slovensku s sebou přinesly hromadné vystěhovávání Čechů, kteří v těchto oblastech žili. Většinou se jednalo o občany, kteří pracovali jako úředníci státní správy. Do Těškova a okolních vesnic přicházeli lidé z Mostecká. Příval utečenců způsobil bytovou krizi. Bližší informace o působení těchto lidí v Těškově bohužel nejsou k dispozici.²⁶⁹

Politickým představitelům se v následujících měsících podařilo režim v novém státě stabilizovat. Netušili ale, že o definitivním rozbití Česko-Slovenské republiky bylo rozhodnuto už 18. prosince 1938. Hitler k tomuto účelu hodlal využít slovenských a maďarských separatistů. Vhodnou záminku pro okupaci mu nakonec poskytl tzv. Homolův puč na Slovensku. Hitler pod zástěrkou obnovení pořádku v Česko-Slovensku nařídil, aby se wehrmacht 15. března 1939 připravil na vstup do země.²⁷⁰

²⁶⁵ Rozhovor s Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

²⁶⁶ EMMERT, František. *Průvodce českými dějinami 20. století*. Vyd. 1. Brno: Clio, 2012. 320 s., s. 142.

²⁶⁷ Rozhovor s Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

²⁶⁸ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 8 – 9.

²⁶⁹ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 229.

²⁷⁰ EMMERT, František. *Německá okupace českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2016. 208 s., s. 59.

Mezitím Hitler nařídil Jozefu Tisovi, aby vyhlásil „Slovenský štát“. Tiso výzvu uposlechl a 14. března 1939 byl v Bratislavě ustaven samostatný klerofašistický stát. V ten samý den zahájila maďarská vojska okupaci území Podkarpatské Rusi. Večer 14. března se v Berlíně sešel Adolf Hitler s prezidentem Emilem Háchou a česko-slovenským ministrem zahraničí Františkem Chvalkovským. Hitler odmítl všechny Háchovy navrhované ústupky ve prospěch Říše a oznámil mu, že následující den bude Česko-Slovensko obsazeno německou armádou. Po Háchovi chtěl pouze jediné, aby vydal rozkaz neklást okupantům odpor. Hácha pod výhrůžkami zničení země souhlasil. V očích veřejnosti se tak stal kolaborantem.²⁷¹

15. března 1939 v 6 hodin ráno byla zahájena okupace. Přesun německých vojsk komplikovalo sněžení. Vše ostatní ale probíhalo hladce. Rozkaz neútočit na německou armádu byl beze zbytku splněn.²⁷²

²⁷¹ EMMERT, František. *Průvodce českými dějinami 20. století*. Vyd. 1. Brno: Clio, 2012. 320 s., s. 149 – 143.

²⁷² Tamtéž s. 149 - 151.

5. Protektorát Čechy a Morava

5.1. Život v Těškově mezi lety 1939 a 1943

16. března 1939 byl výnosem vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera zřízen Protektorát Čechy a Morava. V dokumentu, s menšími obměnami platném až do května 1945, byly upraveny politické poměry v zemi. Armáda, ministerstvo zahraničí a parlament byly rozpuštěny. Zrušeny byly také politické strany. Jedinou oficiálně povolenou politickou stranou se stalo Národní souručenství. Prezident a vláda zůstali, ale jejich pravomoci byli nulové. Všechny české úřady byly podřízené úřadům říšským. Nejvyšší postavení v Protektorátu Čechy a Morava měl říšský protektor. Prvním protektorem byl jmenován 21. března 1939 Konstantin von Neurath.²⁷³

„Lidé v obci odsuzovali zavedení Protektorátu Böhmen und Mähren. Veřejně však nemohli projevovat svůj názor. Hrozilo nebezpečí, že by byli německou mocí pronásledováni. Od té doby žili lidé ve strachu a ve stresu.“²⁷⁴

Do Těškova přijeli němečtí vojáci 17. března 1939. Bylo jich kolem osmi set.²⁷⁵ *„Od rána bylo chladno, poletoval sníh s deštěm. Naši rodiče byli nějak vystrašení a neklidní. Potom začala jezdit auta s vojáky. Ale nebyli to ti veselí, co si s námi [při mobilizaci v roce 1938 hráli – pozn. autorky]. Z těch jejich uniforem šel nějak strach. Seděli na autech, v rukou drželi pušky a na střeše kabiny řidiče měli nějakou velikou pušku, zřejmě kulomet. Tatínek nadával, že jsou to hajzlové. Maminka nás odháněla od oken, že by nás mohli zahlédnout přes záclony a začít na nás střílet. Umíš si snad představit, že jsme se se sestrou, o rok mladší, rozplakaly.“²⁷⁶*

Němečtí vojáci se ubytovali v hostincích, ve škole i u místních obyvatel. V obci se zdrželi pouze čtyři dny.²⁷⁷ Na jejich pobyt vzpomíná jedna z pamětnic: *„Němci začali chodit po domech a hledali ubytování. U nás se v jedné místnosti taky usadili. Přinesli si ze stodoly otepi slámy. Měli nějaké plachty a do zdí tloukli hřeby, na které si věšeli pušky. Když někdy odcházeli na cvičení, vždy jeden zůstal doma. Na návsi měli kuchyni a zvali lidi ochutnat. Někteří to přijali, chodili s kastrůlky a oni jim dávali makaróny, do té doby jsme to neviděli.“*

²⁷³ EMMERT, František. *Německá okupace českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2016. 208 s., s. 91.

²⁷⁴ Rozhovor s panem Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

²⁷⁵ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 234.

²⁷⁶ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

²⁷⁷ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 235.

Nevím, jaké to bylo, protože naši nás tam nepustili, že máme co jíst. Nás to nezvyklé jídlo sice lákalo, ale tatínek nekompromisně prohlásil: „Ať si to sežerou!“²⁷⁸

„Při pobytu německého vojska chovala se k němu většina obyvatelstva nepřátelsky. Zejména mladá děvčata odmítala jít s německými vojáky tančit. Při jedné taneční zábavě dal uražený Němec facku hochovi, se kterým děvče tančilo. Chlapec utekl a schoval se před Němci za vrata v hostinci „U Veverků.“ Vztekli Němci čekali ve verandě a rozdávali rány domů jdoucím mužům. Pak zůstali v lokále a hostinský A. Veverka jim musel až do rána vařit „černé kafe“ s rumem.“²⁷⁹

Němečtí vojáci měli velké množství peněz. Během svého krátkého pobytu stihli vykoupit místní konzum. Nakoupené zboží pak posílali svým rodinám do Německa. Po dobu války se Němci v obci příliš nezdržovali. Většinou jen projížděli nebo přijeli provést prohlídku domu některého z občanů.²⁸⁰ Na pobyt dvou německých důstojníků vzpomíná paní Kafková: *„U nás bydleli dva němečtí důstojníci. Oni chodili hezky oblékaní, světlé košile a tmavé uniformy. Když to měli špinavé, tak přišli na mojí maminku a říkali: „Mamko vyper, mamko vyper.“ Tak maminka to vyprala a vyžehlila, a když si pro to přišli, tak jsme dostali čokoládu. To víš, to bylo tenkrát. My jsme ani nevěděli, co ta čokoláda je.“²⁸¹*

Vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava sice znamenalo značnou řadu změn ve státní správě, ve vedení obce se ale nic nezměnilo. Starostou i nadále zůstával Tomáš Černý. Rozpuštěnou pobočku sociálně demokratické strany nahradilo Národní souručenství, jehož předsedou se stal Josef Lisý.²⁸² Činnost zastupitelstva obce v protektorátní době poklesla. Lidé byli zhnuseni režimem, a tak poslední velkou snahou v obci něco udělat, bylo v roce 1940 vykopání zkušební studny k vodovodu. Stavba vodovodu se ale nakonec neuskutečnila, protože byla zakázána veškerá stavební činnost. Lidé nesměli ani opravovat své domy.²⁸³ Poslední stavební akcí, kterou se podařilo dokončit, byla kolaudace koupaliště v roce 1940.²⁸⁴

Největším rozruchem na těškovské politické scéně byla jistě rezignace stávajícího starosty Tomáše Černého. Ten se 6. června 1942 rozhodl, že se ze zdravotních důvodů svojí

²⁷⁸ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

²⁷⁹ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 235.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 235.

²⁸¹ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

²⁸² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 236.

²⁸³ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁸⁴ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 267.

funkce vzdá. Na jeho místo měl nastoupit první radní Václav Ekl. Václav Ekl pracoval jako cestář a z časových důvodů nemohl funkci vykonávat. Starostování tak bylo nabídnuto druhému radnímu Janu Vonáskovi. I on to ale odmítl. Podle svých slov byl na tento post příliš starý. Tomáši Černému tak nezbylo nic jiného, než úřad starosty vykonávat i nadále.²⁸⁵

Obrovskou vlnu diskuzí vyvolal o rok později návrh úřadů na sloučení obce Těškov s městem Mýtem. Obecní zastupitelstvo se proti návrhu odvolalo s tím, že obec je soběstačná. Ke sloučení tak nakonec nedošlo.²⁸⁶

Velkou proměnou prošel každodenní život lidí. Vše muselo být podřízeno Němcům. Povinně se ve svátek vyvěšovaly prapory s hákovými kříži, oslavovaly se Hitlerovy narozeniny. Ve prospěch německých vojáků byly organizovány sbírky prádla. Přispívalo se na německý Červený kříž. Odevzdat se musely i zbraně, ne všichni to ale učinili. Občané sice všechna nová nařízení plnili, ale jen ledabyle, aby neměli problémy s úřady.²⁸⁷

Oproti jiným státům se v Protektorátu Čechy a Morava nežilo špatně. Lidé měli práci, jídla byl alespoň z počátku relativní dostatek a prostoru pro zábavu bylo také dost. S vypuknutím války se ale situace zhoršila i u nás. Protektorát se stal hospodářskou základnou Říše. Veškerá průmyslová výroba byla podřízena Němcům. Čeští dělníci ale dostávali nižší platy než ti němečtí. Potravin postupně ubývalo a rostly jejich ceny. Bylo to způsobeno i tím, že marka byla ve značně zvýhodněném kurzu oproti koruně. Němci skupovali, pro ně laciné, zboží. Podobně se pak začali chovat i Češi, takže už na podzim roku 1939 musel být zaveden lístkový systém. Lidé mohli dostat lístky pouze na produkty, které si doma sami nepěstovali nebo nevyráběli. Nedostatkovým zbožím ale nebyly jen potraviny. Nouze byla také o textil, obuv a další předměty denní potřeby.²⁸⁸ „Peníze byly, ale obchody byly prázdné. Když jsme potřebovali šaty, tak jsme je dědili jeden po druhém, protože se nic nedostalo. Nic nebylo. Ještěže jsme měli to hospodářství, že jsme měli aspoň to jídlo.“²⁸⁹ Vzniklá situace značně napomáhala růstu černého trhu.

28. září 1939 byla v Těškově ustavena komise pro rozdělování přidělových lístků. Potravinové lístky měli na starosti: Oldřich Fürst, František Hora a Bedřich Mrkvička. Lístky na textil a obuv vydával Jan Klečka a Tomáš Vild. Mlecí a šrotovací povolení udíleli Karel

²⁸⁵ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 236 – 238.

²⁸⁸ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 14 – 17.

²⁸⁹ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

Lisý a Josef Novák. Založena byla i mléčná komise. Její předseda Josef Novák ručil za kvalitu odevzdávaného mléka.²⁹⁰ Běžný spotřebitel dostával na týden 2900 g chleba, nebo 1200 g chleba a 900 g mouky, půl kila masa, nebo masných výrobků, 210 g jedlých tuků, ¼ mléka denně. Příděly se lišily podle povolání člověka. Těžce pracující dělníci měly dávky potravin vyšší. Jiné množství jídla dostávaly také děti a těhotné popřípadě kojící ženy. Příděly potravin se s postupující válkou začaly snižovat.²⁹¹

Aby bylo obyvatelstvo, hlavně německé, dostatečně zásobováno, museli zemědělci odevzdávat tzv. kontingenty. „*Vníмали jsme to dost špatně, tu druhou světovou válku, protože Němci, když potřebovali, tak nám nařídili posílat jim kontingenty. Museli jsme odevzdávat obilí. Hlavně pšenici a žito, oves nechtěli. My jsme se na polích snažili, a potom jsme to museli naložit na vůz a odvést to do Rokycan. Tam bylo družstvo. Měli tam sila na obilí. Tak se tam vozilo obilí každý rok po sklizni. Museli jsme taky zasít mák a ten mák, když potom uzrál, tak jsme ho ještě dali uschnout na půdu na takové plachty. Jak to uzrálo, tak se makovice otevíraly. Potom jsme to sesypali dohromady. Mák jsme prosívali, aby byl čistý. Tenkrát jsme ho asi pytel museli odevzdat. A odevzdávali jsme taky třeba maso. Když se narodilo telátko a byl to býček, tak jsme si ho nechali a museli jsme ho potom odevzdat na kontingent. To byla určitá kila, která jsme museli odevzdat. A vejce jsme odevzdávali. To bylo zase podle toho, kolik měl kdo polí. Tak podle půdy nám to vypočítali. No a taky se odevzdávaly husy.*“²⁹²

Ke správnému stanovení výše kontingentu měly sloužit soupisy zvířectva, stromů a osevů. Tyto soupisy ale byly značně nepřesné, protože lidé schválně uváděli menší počet zvířat, stromů, atd., aby nemuseli odevzdávat vysoké dávky. Úřady s tímto jednáním počítaly, a tak byly často prováděny kontroly.²⁹³ „*Velký rozruch nastal vždy, když do obce přišla kontrola. Stačilo, aby se na silnici objevil muž s aktovkou a již se trousily různé dohady. Stalo-li se, že kontrola skutečně přišla, nastal v obci nebývalý šum a shon. Schovaly se slepice do sena, ba i do pytle, který visel na řetězu ve studně. Malá prasata našla svůj úkryt v lese na „Ofjágrovce“, husy si vesele štěbetaly na hřbitově v márnici.*“²⁹⁴ Podobně na toto období vzpomíná i jedna z pamětnic: „*Chodily kontroly, jestli jsme si doma nenechali*

²⁹⁰ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

²⁹¹ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 81.

²⁹² Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

²⁹³ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 243 – 245.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 244.

víc mléka. Taky přišla občas kontrola, kolik má kdo slepic. Nepřihlášené slepice se chytaly do pytlů a nosily se do „Hory“. Jednou nám jedna utekla. Kontrolor si ji všiml, ale maminka prohlásila, že není naše a vyháněla ji ze dvora.“

„Zajímavou epizodou života za války bylo zabití prasat ne černo. Tento přečin se konal obyčejně v noci. Do rána bylo vše uklizeno, jako kdyby se nic nestalo. Dělal se to obyčejně tak, že se větší prase zabilo a na jeho místo se dalo podsvinče koupené na černém trhu. To se provedlo i několikrát, a tak není divu, že někdy i dva roky staré prase vážilo pouze 30 kg.“²⁹⁵

Kontroly ale nechodily jen z hospodářských důvodů. Pod přísným dohledem bylo i zatemňování oken. Nedodržování tohoto nařízení se většinou trestalo pokutou, někdy ale hrozil i daleko vážnější trest. „No a potom, to už jsem byla větší, se musela zakrývat okna na baráku, aby nebylo vidět večer světlo. Po ulicích chodili německé kontroly a nesmělo být nikde ani škvírkou vidět světlo na ulici, asi kvůli parašutistům. Jednoho dne se stalo, že k nám vtrhl Němec. Nějaká vyšší šarže to byla. Měl brigádyrku a hrozně se rozkřikoval, že je nám z oken vidět světlo. Když už to trvalo delší chvíli, tak můj otec vstal od stolu a vykázal ho ven. Řekl mu, aby se sebral a odešel, že my máme zakryto. Kontrolovali jsme to. Německý důstojník se bránil, že to není pravda a takové řeči. Pak se ale sebral a odešel. Na to nezapomenu, tak jak už jsem dneska stará, jak se choval. Řekl, že se ještě s mým otcem setká. Pak jsme se dozvěděli, že to někde nahlásil. Mého otce zachránilo, že ten Němec projížděl Berounem, zrovna když tam byl nálet, a přišel tam o život. Takže můj otec z toho vyvázl.“²⁹⁶

Důvodem k domovní prohlídce mohlo být také podezření, že je člověk zapojen do podzemní činnosti. Těchto prohlídek se lidé báli nejvíce, protože po nich většinou následovalo zatčení dotyčné osoby. „Jednou provádělo domovní prohlídku německé vojsko. V jednom bytě pověsili ze strachu na zeď i Adolfa Hitlera. Němečtí vojáci přišli, zasalutovali a hned odešli.“²⁹⁷ Z těškovských občanů byl pro podzemní činnost 15. února 1943 zatčen František Sedláček, zaměstnanec Škodových závodů v Plzni. Nejprve byl vězněn na Borech v cele číslo 311. V květnu byl převezen do Terezína, odkud se 12. července 1943 vrátil. Až do konce války byl pod trvalým dozorem.²⁹⁸

„Zatčen byl i mladý pan Jirgl. Pracoval v Plzni u jednoho pekaře. Ten prý měl hezkou dceru a ženu. Chodili za nimi němečtí vojáci a pekař je [vojáky – pozn. autorky] zastřelil.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 245.

²⁹⁶ Rozhovor s paní Jitkou KNOTKOVOU, v Těškově dne 17. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 14.

²⁹⁷ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 274.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 246.

*Gestapo prý všechny zaměstnance pekárny odvezlo. Po nějaké době stará paní Jirglová říkala cestárce, že jí pozvali na Oberlandrát, že myslí, že se dozví o svém synovi, že se jí o něm zdálo. Dozvěděla se, že syn zemřel na zápal plic. Byl v koncentráku [v Osvětimi – pozn. autorky].*²⁹⁹

Perzekvováni byli ale i další. Josef Gruber byl potrestán za to, že odcizil balíček, který měl být poslán do Říše. František Kára byl vězněn, protože utekl z nucených prací v Německu. Trest si musel odpykat také Josef Opatrný, Václav Jirgl, František Vainar a Anna Veverková. Ti ale nebyli odvečeni do koncentračních táborů. Svůj trest si odpykali většinou v pracovním táboře v Mirošově.³⁰⁰

Zlovůle německých úřadů se ale netýkala jen jednotlivců. Potrestány byly mnohdy celé vesnice. Němci zabrali střelnici v Brdech u Strašic. Aby zde mohli nepozorovaně provádět výcvik, vysídlili a poté zničili několik vesnic, mimo jiné i Kolvín. A právě odtud přišly do Těškova tři rodiny. Byla to rodina Františka Mayera, Františka Sýkory a Františka Třešky. Rodiny byly zpočátku ubytované v obecním domku čp. 129, poté si ale našly zázemí jinde.³⁰¹ Například rodina Františka Třešky odkoupila v roce 1940 od pana Vildmana hostinec (viz obrazová příloha č. 18). Kromě domu převzali noví majitelé i hostinskou živnost (viz obrazová příloha č. 19).³⁰²

Německé říši podléhalo také lesní hospodářství. Dříví se těžilo ve velkém, ale do obecní pokladny z něj neplynuly žádné příjmy. Obecní zastupitelstvo si na nadměrnou těžbu stěžovalo a požadovalo její snížení, protože hrozilo, že v několika letech nebude dostatek dřeva ani pro místní obyvatele. Této žádosti nebylo vyhověno. Obec přicházela o peníze, a to byl v době, kdy byl každoroční rozpočet plánovaný jako schodkový, velký problém (viz textová příloha č. 8). Schodek totiž neustále narůstal a nestačily už ho pokrýt ani přírážky k daním. Zastupitelstvo tedy muselo sáhnout k zavedení nových poplatků, které by kasu alespoň trochu naplnily. Zaveden byl poplatek ze psů, karet, obytných místností, úředního výkonu a užívání veřejného statku.³⁰³ Kromě těchto poplatků museli obyvatelé platit také daně státu. Některé z nich byly během války zvýšeny až na stonásobek. Nově vypsána byla tzv. válečná daň, kterou platili pouze protektorátní občané.³⁰⁴

²⁹⁹ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³⁰⁰ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 246 – 247.

³⁰¹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

³⁰² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 257.

³⁰³ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.

³⁰⁴ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 66 – 67.

Během období druhé světové války rapidně poklesla nezaměstnanost. Zasloužil se o to hlavně válečný průmysl, ve kterém pracovalo kolem 50% obyvatelstva. Ve zmiňovaném období vzrostly mzdy až na dvojnásobek předválečného stavu. Ceny potravin ale rostly rychleji, takže životní úroveň obyvatelstva klesala. Zhoršil se i zdravotní stav. Ve velkém se začala objevovat tuberkulóza, obrna, záškrť, spála, žloutenka a tyfus. Za špatný zdravotní stav obyvatelstva mohl hlavně nedostatek kvalitních potravin a zavedení dvanáctihodinové pracovní doby. Kromě toho byly vybrané ročníky odváděny na nucené práce do Říše. Z obce byl odveden mimo jiné: František Přílepek, Alois Veverka a Antonín Veverka. Někteří byli odesláni do pracovního tábora ve Strakonících. Lidé se této zlovůli snažili bránit. Dívky se ve velkém vdávaly a snažily se co nejdříve otěhotnět, protože pak až do patnácti lety věku dítěte pracovat nemusely. Některé ženy raději volily osud svobodných matek, než aby se nechaly odvést do Říše.³⁰⁵

Za stávajících okolností bychom se nemohli divit, kdyby se mezi lidmi rozmohlo udavačství. Podle dostupných zdrojů se ale nic podobného nekonalo. „*Jako celek zůstali obyvatelé naší obce národnostně spolehliví. Někteří zprvu pro Němce chovali sympatie, ale když viděli, že mezi slovy a skutky Němců je rozpor, rychle ze svého omylu vystřízlivěli.*“³⁰⁶ Na to, že by někdo kolaboroval s Němci, si nevzpomínají ani pamětníci. Paní Kafková na otázku o kolaborantech odpověděla následovně: „*Nějaký ten „kolaborantík“ tady asi taky byl, ale ono to zase nebylo až tak špatné. On každý jenom kecal. Ale nic se nedělo, protože nakonec se bál jeden druhého. Každý si dával pozor na hubu.*“³⁰⁷

Jednou z mála cest, jak lidé mohli navázat na staré časy a alespoň na chvíli přestat myslet na Protektorát, byla kultura. I ta ale postupně upadala a příležitostí k oslavám ubývalo. Důvodem nebyl pouze dozor protektorátních úřadů, ale i fakt, že lidé trávili delší čas v práci. Na zábavu také chyběly peníze. V roce 1944 byla navíc vyhlášena totální válka, která kulturní život snížila na úplné minimum.³⁰⁸ Podle kroniky byla poslední zdařilou akcí pouť k místnímu hřbitovu v roce 1940.³⁰⁹

V Těškově v době Protektorátu fungovaly pouze dvě organizace, a to sbor dobrovolných hasičů a dělnická tělovýchovná jednota. V kulturním životě se více

³⁰⁵ Tamtéž, s. 64 – 66.

³⁰⁶ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 237.

³⁰⁷ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³⁰⁸ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 34 - 36.

³⁰⁹ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 296.

projevovala DTJ. Kromě divadel a cvičení, organizovala také házenkářské družstvo. Tento sport byl v obci na velmi dobré úrovni. Těškovští házenkáři se dokonce zúčastnili soutěže v Hradci Králové.³¹⁰

Společenský život v protektorátu nejlépe ilustrují vzpomínky těškovské rodačky: „*Chodili jsme do hospody „U Veverků“ cvičit a taky se hrávalo divadlo. U Veverků byl velký sál a bylo tam i jeviště. Natáhly se hadry a byla opona. Tak jsme hráli divadlo. To se vždycky sešla celá ves, protože v hospodě měli dobrou limonádu. Cvičení, to bylo taky docela dobré, na to si pamatuju. Byla tam bradla a kůň a taky jsme cvičili prostný. Vždycky nás vedl někdo ze starších. Ještě před válkou byla v obci dělnická tělovýchovná jednota. Tak jsme až do konce války chodili cvičit do hospody a hrát divadla. A také se ještě udržovaly takové zvyky jako výročí Jana Husa. To se udělal po vsi průvod s lampióny a pak se dělal oheň u lesa na Škalicích. Sešla se celá ves. On si nás nikdo moc nevěšmal. Hlavně, že měli Němci co žrát.“³¹¹*

Do života obyvatelstva během druhé světové války asi nejvíce zasáhl atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a následná heydrichiáda. „*O atentátu na Heydricha jsme se dozvěděli z rádia. My jsme na to koukali, jako že je to dobře. Jenže když za to potom byly vyhlazeny Lidice, tak to už se nám nelíbilo, protože tam přišlo moc lidí pryč, i děti. Když byla heydrichiáda, tak jsme poslouchali rádio. Každý den četli přes poledne nebo po poledni, kolik lidí zničili, kolik jich sebrali a kolik jich zastřelili.“³¹² Podobné vzpomínky má i druhá pamětnice: „*Já byla na louce v Mrtí boudě. Maminka za mnou běžela a volala, ať jdu domů, že je tam četník. Ve škole totiž ukazovali všem žákům foto dámského kola, pláště a toho, co zůstalo po parašutistech. Všichni museli podepsat, že tyhle věci nikdy neviděli. Bylo to směšné! Jak mohly děti 60 km od Prahy tyhle věci vidět?! Tatínek odebíral Pravdu, tak z té jsme se dovídali o popravách v Praze. Tatínek se vždycky strachoval, koho zase seberou a popraví.“³¹³**

Oficiální informace o domácím i světovém dění mohli lidé čerpat pouze z novin, popřípadě z vysílání rozhlasu. Zprávy v těchto médiích ale byly značně upravené. Proto se mezi lidmi začala šířit „šuška“. Obyvatelé si sdělovali své domněnky o brzkém konci války. Ne všechna tvrzení byla ovšem pravdivá. Občané se jimi ale uklidňovali a povzbuzovali. Německé úřady s tímto chováním samozřejmě nesouhlasily, a tak byly

³¹⁰ Tamtéž, s. 297.

³¹¹ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

opakovaně tištěny letáky, která tzv. šuškanďu zakazovaly. Lidé je ale příliš nerespektovali. Ignorován byl i zákaz poslechu zahraničního rozhlasu, přestože za jeho porušení hrozily vysoké tresty. Němci se nakonec museli uchýlit k zabavování rozhlasových přijímačů.³¹⁴

5.2. Protektorátní školství

Vznik Protektorátu Čechy a Morava se logicky musel promítnout i ve školách. První velké změny se týkaly učebnic. Zhruba 10 % z nich bylo staženo, 60 % prošlo úpravami, při kterých byly vyškrtány nevhodné články. V pozdějších letech byly školy nucené používat nové dvojjazyčné příručky. Úpravou prošly i vyučovací předměty. Zeměpisné hodiny se měly zaměřovat pouze na Třetí říši a její vazalské státy. S výukou dějepisu a literatury to bylo podobně. Jakékoli snahy o české vlastenectví byly potlačeny. Zakázány byly i výlety na místa spojená s českou historií. Velký důraz byl kladen na tělesnou výchovu. Největší „novinkou“ však bylo zavedení povinné výuky německého jazyka. Starší žáci se němčinu učili až osm hodin týdně. Útěchou mohl být snad jen to, že se vyučovací hodiny zkrátily na 45 minut. K prohloubení znalostí německého jazyka byl v listopadu 1943 zřízen tzv. pracovní kroužek. Kromě žáků z Těškova do něj docházeli i žáci ze Lhoty pod Radčem a Holoubkova.³¹⁵

„Vyučování se v naší škole moc nezměnilo. Jen jsme měli několik hodin němčiny. Zpívali jsme Heute werden wir ein Liedlein singen, wenn wir fahren gegen England. Tatínek uměl německy a nechtěl to slyšet.“³¹⁶

Ve školní roce 1940/1941 fungovala v obci dvojtřídní škola s pěti postupnými ročníky (viz obrazová příloha č. 6 a 20 a textová příloha č. 3). Učitelem v první třídě byl Bedřich Mrkvička. Druhou třídu vyučoval Josef Beran. Výuku ručních prací vedla Antonie Tenglerová. Hodiny římskokatolického náboženství žákům dával František Ježek z Mýta. Jindřich Bělohávek a Antonín Pošta vyučovali náboženství českomoravské. Učitelé se ale na škole rychle střídali. Mohlo za to především věznění učitelů. Někteří z učitelů nezískali potřebnou zkoušku z němčiny. Za rychlé změny v pedagogickém sboru mohlo i totální nasazení.³¹⁷

³¹⁴ MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s., s. 49 - 50.

³¹⁵ Tamtéž s. 56 – 58.

³¹⁶ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³¹⁷ SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 2, K 2, Kronika školy, 3. díl, nestr.

Ve školním roce 1941/1942 byl Bedřich Mrkvička nahrazen Jaroslavem Žížkem. Toho pak vystřídal Matěj Honzík. Druhou třídu vyučovala Anna Fořtová. Učitelkou německého jazyka se stala Vlasta Lukanová. Ruční práce vedla nejprve Marie Vraštilová a poté Anna Fořtová. Na pozici učitele římskokatolického náboženství se vystřídali Jaroslav Ježek, František Hromek a Václav Šimek. Českomoravskému náboženství vyučoval nadále Antonín Pošta. Kvůli odchodu Anny Fořtové, byla škola od listopadu 1941 pouze jednotřídní.³¹⁸

Ve školním roce 1942/1943 byly znovu otevřeny obě třídy obecné školy. Třídními učiteli byli Matěj Honzík a Hubert Tomášek. Druhý jmenovaný byl v prosinci nahrazen Františkem Hrbkem. František Hrbek byl v dubnu 1943 odveden do Schweinfurtu am Main na nucené práce. Než se podařilo najít nového pedagogického pracovníka, probíhalo ve škole střídavé polodenní vyučování.³¹⁹

V následujícím školním roce na těžkovské škole vyučovali: Matěj Honzík a Vlasta Krausová. Tu poté vystřídal Václav Šach. Německý jazyk učil Josef Svoboda. Ruční práce vedly Božena Preclíková a Marie Chánová. Rudolf Turek a Antonín Pošta se starali o náboženskou výchovu. Rychlé střídání učitelů pokračovalo i v dalším roce. Vlasta Krausová byla nahrazena Oldřichem Přindou, který byl ale už na podzim totálně nasazen a jeho místo zaujala Jaroslava Černá. Jaroslava Černá v průběhu roku vyučovala i ruční práce.³²⁰

Učitelé dostali pokyny, jak mají správně děti vyučovat. Zásadním bodem bylo vést děti k lásce ke Třetí říši. Děti byly ve škole nuceny poslouchat rozhlasové pořady, které oslavovaly Adolfa Hitlera a vznik Protektorátu. Vzpomínáno ale bylo i na narozeniny prezidenta Emila Háchy. K práci učitelů měla podle německých nařízení patřit i angažovanost v kulturním životě. I zde měli učitelé vštěpovat lidem kladný postoj ke všemu německému.³²¹

Děti se musely zapojovat do sbírek pro německé vojáky. Od roku 1942 se povinně sbíral odpadový materiál, například železo, papír, kosti, textil, guma, pecky apod. (viz textová příloha č. 9). Kromě toho byly sbírány a sušeny různé rostliny. Nejčastěji šlo o březové, malinové, jahodníkové a ostružinové listy. Sbíraly se ale i pampelišky, kopřivy

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Tamtéž.

a jitrocel (viz obrazová příloha č. 10). Nasbíraný materiál za celý měsíc se pečlivě zaznamenával a škola za něj po odevzdání dostávala body (viz obrazová příloha č. 11).³²²

Ve školním roce 1944/1945 byl v Protektorátu velký nedostatek uhlí. To se totiž přednostně vyváželo do Říše. Na vánoční prázdniny, které měly končit 6. ledna, proto navázaly prázdniny uhelné, které trvaly až do 21. ledna. Ani potom ale nebyla výuka plně obnovena. Od ledna až do března chodily děti do školy pouze v úterý a v pátek. Učitelé zadali žákům úkoly a pustili je domů. Toto dvoudenní vyučování muselo být 22. března 1945 kvůli národním hostům, kteří se ve škole ubytovali, přestěhováno do hostince „U Straků“. O dalším průběhu vyučování nejsou žádné informace.³²³

Jedna z pamětnic vzpomíná na dobu svojí školní docházky v období Protektorátu následovně: „*Chodili jsme do školy u nás v Těškově. My jsme měli známky do pětky a Němci zavedli ještě šestku. Učili jsme se němčinu a my jsme jí neuměli. Tak jsem dostala pětku. A moje kamarádka dostal tu šestku. Smály jsme se tomu celou cestu ze školy až domů. My jsme to zase až tak nebrali, ani naše rodiče.*“³²⁴

5.3. Poslední roky války, 1944 a 1945

S blížícím se koncem války se hospodářská situace Třetí říše stále více horšila. V roce 1944 proto byla zavedena tzv. totální válka. To v důsledku znamenalo odvedení dalších lidí do Německa na nucené práce. Z Těškova byli mimo jiné odvedeni: František Kára, Josef Savka, Václav Kostřáb, František Procházka, Žofie Procházková a Jana Horová. Někteří další byli zaměstnání v továrně v Mýtě nebo v Holoubkově. Ti „šťastnější“ mohli pracovat přímo v obci. Josef Veverka zde měl slamárnu, která dodávala výrobky do Mýta. Ženy a nezřídka i muži ze slámy pletli copy, ze kterých se pak dělaly boty pro vojáky (viz obrazová příloha č. 21). Někteří muži byli odesláni na hranice Protektorátu Čechy a Morava, aby kopali zákopy před postupující Rudou armádou. V Horním Rakousku byl nasazen František Ortinský a Jan Vonásek, na severovýchodě země pak pracoval František Přílepek a M. Veverka.³²⁵

³²² Tamtéž.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³²⁵ SOka Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 275 - 276.

Spolu s posledně jmenovanými byl nasazen také voldušský rodák pan Alois Pelc, který zážitky z tohoto období líčí následovně: „*Já i Těškováci Přílepek a Veverka jsme pracovali na vojenském letišti u Bruntálu. Tato příhraniční oblast byla tehdy obydlena jenom Němci. Budovali jsme zde okopy pro letadla. K dispozici jsme měli pouze ruční nářadí, zemní stroje žádné nebyly. Celkem nás tam pracovalo kolem šedesáti. Veleli nám tzv. SA mani, kteří na nás neustále pokřikovali a nešetřili ranami obuškem. Pracovalo se od rána do večera s výjimkou dní, kdy spojenecká letadla podnikla nálet. To všichni Němci, piloti, obsluhy letadel i SA mani, utekli do bunkrů a blízkého lesa. My jsme zůstávali po celou dobu náletů v okopech. To byl pro nás odpočinek. Přes noc jsme byli ubytovaní ve škole. Hygienické podmínky zde byly mizerné. Tekla jen studená voda a v noci byla v budově zima. Strava byla také velmi špatná. Měli jsme trvalý hlad, proto jsme chodili po vesnicích žebrat. Málokdy jsme ale uspěli.*“³²⁶

Kvůli náletům spojeneckých vojsk byla v Těškově zřízena civilní protiletadlová obrana. Jejím velitelem byl Vojtěch Jedlička. Ve školním sklepě byl zřízen protiletadlový kryt. Občané ho ale nechtěli využívat, v případě náletu se jim jako lepší řešení zdál útěk do přílehlých lesů. Těškov nikdy bombardován nebyl. S hrůzou však byly pozorovány nálety na Škodovy závody v Plzni.³²⁷ „*Když byly nálety na Plzeň, tak to byl vždycky rachot až u nás, protože to je poměrně blízko. Když byl ten poslední nálet na Škodovku, to už bylo opravdu nějak konec dubna, tak oni [Američané – pozn. autorky] si pustili taková světla. Ono to drželo ve vzduchu. Asi to bylo na nějakých padáčkách. A to svítilo, aby se mohli trefit na Škodovku, protože ta je mezi domy. To se tenkrát třáslý baráky i u nás. To bylo hrozné. My jsme byli venku a koukali jsme na ta světýlka.*“³²⁸

Průmyslové závody ale nebyly jediným cílem spojeneckých vojsk. „*A tenkrát taky lítali hloubkaři, jak jsme jim říkali. To byla taková menší letadla a ta měla jenom kulometry. Když jeli Němci po dráze od Plzně ku Praze, tak to jsme viděli z kuchyně, jak ta letadla letěla normálně a najednou se spustila nad ten vlak. Němci v těch vlacích vozili výstroj a jezdili do Prahy a ještě bůhví kam a oni [hloubkaři – pozn. autorky] jim to tady vždycky rozsekali. To jsme pokaždé akorát viděli, jak hloubkař letěl a zase spadl dolů a střílel na vlak. Vlak zůstal*

³²⁶ Rozhovor s panem Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

³²⁷ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 280 - 281.

³²⁸ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

stát a bylo to. Ten vlak pak museli dát na jinou kolej, protože na té koleji, co jel, tak tam zase třeba jezdil osobní vlak. Ty osobní vlaky oni [hloubkaři – pozn. autorky] nehonili.³²⁹“

Před nálety se na vesnicích ukrývali tzv. národní hosté. Do Těškova jich 22. března 1945 přišlo celkem dvacet devět. Ubytování byli ve škole, někdy i u místní obyvatel. „Do vsi přijeli „národní hosté“. Byla to skupina starých lidí, žen a dětí. Utíkali z rozbombardovaného Německa. Bydleli většinou ve škole, někdy i u lidí. U nás nikdo nebydlel, ale vedle u slečny Fiedlerové byla Němka se šestiletým chlapcem. Náš tatínek se s ní někdy bavil. Vyprávěla, že její muž, automechanik, zahynul, když na něj spadlo auto. Z Německa si s sebou vezla svůj jediný majetek – výbavu, nějaká povlečení a ručníky pečlivě svázané stužkami. Při bombardování přišla o všechno. Vyprávěla, jak se kolem nich sypaly domy a oni nevěděli, kam mají utéci. Říkala, ať jsme rádi, že my tu válku nemáme. Tatínek jí vysvětloval, že my jsme válku nechtěli. Oni prý taky ne, říkala.“³³⁰

Válečná fronta se nebezpečně přibližovala, němečtí vojáci se před ní snažili utéct. Část vojska se na konci dubna ubytovala v Těškově v hostinci „U Veverků.“ Spolu s ní přišlo i několik Slováků. V Těškově se ale nezdrželi dlouho a odešli směrem na Kralovice. Tam byla jejich kolona rozbita hloubkovými letci. S prchající armádou by rádi odešli i národní hosté. Bylo jim to ale zakázáno.³³¹ Na konci dubna se němečtí vojáci z Rokycan rozhodli stáhnout do Bavorska. K přepravě jim měli sloužit i zabavení koně a povozy. V Těškově museli obyvatelé odevzdat celkem šestnáct koní. Někteří sedláci se se svými zvířaty ale nechtěli rozloučit.³³² „Na konci války vzali strejdovi Pepíkovi koně, ale on ty koně nemohl opustit. Tak s těmi Němci jel, já nevím kam až. Strejda se vrátil až po měsíci s úplně jiným vozem, ale koně přived. To víš koně, to je prostě sedláckovo chloubka.“³³³

5. května se rozšířila klamná zpráva, že Německo kapitulovalo. Lidé ve velkém vyvěšovaly státní vlajky a strhávali německé nápisy a radovali se. Kvůli zajištění bezpečnosti obce byly vytvořeny hlídky. Ne všichni občané se jich však účastnili. 5. května byl v Těškově vytvořen revoluční národní výbor, který až do jmenování místního národního výboru v červnu 1945 dohlížel na veškeré dění v obci. Předsedou RNV byl Antonín Königsmark.³³⁴

³²⁹ Tamtéž.

³³⁰ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³³¹ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 283.

³³² Tamtéž, s. 284.

³³³ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³³⁴ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 305.

„5. května byl od rána krásný den. Pak najednou někdo utíkal po vsi, že v Praze už to prasklo, že je konec války. Někdo dal ven nějaký amplion a opakovali vysílání z Prahy. Lidé se shromažďovali na návsi, zpívali a radovali se, že už je po válce. To rádio, které bylo možná jediné ve vsi, stále vyhrávalo před hospodou. A pak přišla zpráva, co se děje v Praze a volání rozhlasu o pomoc. „Němci tu vraždí české lidi!“ Všichni věřili, že Američané pojedou Praze na pomoc. A tak se skupina mužů, mezi nimi i můj tatínek, rozhodla, že půjdou do Mýta na státní silnici a přidají se k nim. Pak začalo pršet. Zprávy o Praze byly stále děsivější. Se sestrou jsme se bály, že tam tatínek zmokne. Maminka plakala, jen aby ho tam nezastřelili. Pak nás maminka zahнала domů. Pár vojáků s velkými psy hnalo přes ves skupinu špinavých a otrhaných lidí, zřejmě pochod smrti, ale lidé se báli, že jsou to nějakí vrahové. Šla z nich hrůza. Tu noc nikdo nespál, všichni se báli. Tiskli jsme si svoje ranečky s jídlem a ustrašeně čekali, co bude dál. Ráno se tatínek s ostatními vrátili. Hladoví, promrzlí, ale také zoufalí. Už jim bylo jasné, že čekali marně, že Američané Praze na pomoc nepojedou. I když už to na svých tancích neměli daleko. Léta jsme je za to odsuzovali. Až po řadě let jsme se dozvěděli, že Eisenhower a Stalin se dohodli na demarkační linii Cheb – Plzeň – Domažlice.“³³⁵

Přestože bylo jasné, že německá armáda bude poražena, její vojáci zůstávali i nadále nebezpeční. Pokusy domácího obyvatelstva o jejich odzbrojení tak někdy byly přímo hazardérstvím se životem. I přesto ale těškovští obyvatelé skupiny prchajících vojáků zastavovali a prohledávali. Německým vojákům prchajícím na Plzeň byl dokonce při průjezdů vsi zabaven automobil. Odvážnější z občanů se vydávali do okolních lesů a pátrali po německých vojácích na vlastní pěst.³³⁶

O velkém štěstí mohl mluvit Jaroslav Hrabák, který v prvních květnových dnech jezdil na svém motocyklu mezi obcemi a předával informace. U Volduch byl zastaven německými vojáky, kteří ho považovali za partyzána a chtěli ho zastřelit. Nakonec se vše vysvětlilo a Jaroslav Hrabák vyvázl zdraví. Jen o vlasek smrti utekl Vojtěch Hrabák. Ten se rozhodl, že spolu s dalšími těškovskými muži pojedou do Plzně. Silnice v Holoubkově i za ním byla plná kapitulujících Němců, jeden z nich po autě začal střílet. Muže zachránila kabina auta. Po těchto zkušenostech se obyvatelé raději drželi doma.³³⁷

Na svoji odvahu postavit se Němcům doplatil místní občan Karel Vlček (viz obrazová příloha č. 22). Karel Vlček pracoval jako přednosta stanice v Hořovicích. Němečtí

³³⁵ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³³⁶ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 305.

³³⁷ Tamtéž, s. 310 – 311.

důstojníci po něm chtěli, aby vypravil vlak do Prahy. On to ale odmítl, a tak se mu Němci 6. května 1945 pomstili. V nočních hodinách ho na stanici zastřelili.³³⁸

„Za okupace Němci svojí tvrdostí namířenou proti našim občanům vyvolávali odpor českého lidu. Po jejich vojenské, společenské i hospodářské porážce byla tendence vracet uštědřené rány z okupace. Zlost proti Němcům se zmírnila tím, že lidé měli vidinu svobody a bezpečí. Vztek měli hlavně jednotlivci, kteří byli pronásledováni, vězněni, totálně pracovní nasazeni v „Rajchu“ nebo v zákopech, ale násilí proti odcházejícím Němcům a národním hostům nepoužili. Ve většině případů docházelo jen k vyhrožování zavřenou pěstí. Vím o případech v jiných obcích, kde byli němečtí vojáci při pěších přesunech napadáni. Na druhé straně se ale našli i občané, kteří upoceným a žíznivým národním hostům i vojákům nabízeli pití i vodu na umytí.“³³⁹

Národní hosté se snažili uplatit místní obyvatele, aby je odvezli na demarkační čáru do Rokycan. Nikdo z občanů k tomu ale nebyl svolný. S národními hosty se nakonec občané vypořádali po svém.³⁴⁰ *„Když byl konec války, tak je sezvali do školy. A potom je hnali. Oni tam s sebou Němci měli všelijaké věci. Jenže oni (těškovští lidé) jim ty věci vzali. Můj táta tam taky tenkrát byl a přišel a řekl, že tam nemůže být, protože to se prostě nedělá, takhle zacházet s lidmi. Ať už je to kdo chce, tak pořád je to člověk.“³⁴¹ Zabavené věci si mezi sebou lidé rozebrali, zbytek byl rozprodán ve veřejné dražbě.³⁴²*

5.4. Osvobození obce

„Kluci, kteří měli kolo, to byla tehdy vzácnost, byli rozděleni do několika skupin. Každá skupina měla stanoviště u výjezdu z vedlejší obce. To byly hlídky, které měly sledovat, zda se k naší obci neblíží nějací Němci. V tom případě jeli kluci varovat lidi, aby se schovali“³⁴³.

Těškovští muži a chlapci hlídali vesnici před případnými vetřelci až do 12. května 1945. 12. května v 9 hodin ráno do obce přijeli ruští tankisté. Lidé osvoboditele nadšeně vítali (viz obrazová příloha č. 23). Ruští vojáci se ve vsi ubytovali. Někteří bydleli u lidí, jiní

³³⁸ Tamtéž, s. 311.

³³⁹ Rozhovor s panem Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

³⁴⁰ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³⁴¹ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³⁴² SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 318.

³⁴³ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

zůstali v lese, kde vykopali zákopy pro své tanky. Lidé se už nemuseli bát o své bezpečí. Hlídek kolem vesnice se ujali vojáci.

Na památný den vzpomíná paní Marie Konečná následovně: „12. května přijely sovětské tanky do Těškova. Domy byly zaplaveny rozkvetlými šeríky. Trhali jsme je a házeli je na vojáky, kteří nám nadšeně mávali. Pak se vojáci rozběhli po vsi. Lidé je zvali domů a nabízeli jim jídlo. Bylo to krásné a srdečné. Někteří se ubytovali po domech, malý provizorní tábor vznikl v lese u hřbitova. Tanky tam srazily několik lip z aleje. Vyprávělo se, že tam vysazovali nové, ale prý se několik let neujaly. Další tábor byl v Chejlavech. Tam bylo vozatajstvo, které tam zůstalo až do podzimu.“³⁴⁴

³⁴⁴ Tamtéž.

6. Rok 1945

Ruští vojáci v obci setrvali až do 5. listopadu 1945. Během svého pobytu navázali s místními obyvateli přátelské vztahy. Některá přátelství pokračovala i po odjezdu vojsk. Vojáci si občany získali svojí štědrostí a pohostinností. Někteří z nich lidem pomáhali i při zemědělských pracích. Soužití Čechů a Rusů bylo víceméně bezkonfliktní, sem tam se ale nějaký incident odehrál. Všichni pamětníci, se kterými jsem mluvila, na ruské vojáky vzpomínají v dobrém (viz obrazová příloha č 24).³⁴⁵

„Vojáci se tady v Těškově usadili. Byli u Třešků. Tam vařili. Já jsem měla nevlastní matku a ta tam taky vařila v té kuchyni. Víím, že jsem tam jednou přišla a měli rizoto, ale to plavalo v sádle. Vojáci byli také u Trčků. Tam měli sklad a také tam vařili. Tatínek tam u nich [u Trčků – pozn. autorky] dělal a měli tam burskou pomazánku. Ta byla dobrá.“³⁴⁶

„My jsme měli na dvoře tři kuchyně. Rusové vařil, buď těsto plněné masem vařené ve vodě, nebo guláš. My už jsme to potom ani nechtěli jíst. Sami jsme si nemohli vařit, protože oni vařili na našich kamnech v kuchyni. Taky vařili pod kolničkou, tam měli polní kuchyni. A třetí kuchyni měli pod tou druhou kolnou. Když je potom odstěhovali do lesa do Chejlav, tak jsme neměli co topit, oni všechno spálili“³⁴⁷

„Když sem přišli ruští vojáci, tak si nemůžeme naříkat a stěžovat si, že by byli nějakí nepřátelští. Nakonec byli přátelští až tak, že mě chovali, protože mi tehdy nebylo ani pět let. Chovali mě a všelijaké hračky, co po chvílích dělali, mi dali. Košíček mi vyřezali z pecky a to jsem nosila na řetízku. To si pamatuju. Oni si asi nesměli na české občany nic dovolit. Nikoho neuráželi. U nás bydleli ve dvou místnostech. Byli tam nějaké šarže ale i obyčejní vojáci a nemohli jsme si nijak stěžovat, že by se špatně chovali. Co měli rádi, měli rádi cibuli. A co měla maminka na zahradě, to jí snědli, ale všichni se tomu zasmáli a bylo to v pohodě.“³⁴⁸

„U nás v jednom pokoji byli ubytovaní dva majori. Jednou nás všechny pozvali do pokoje. Na stole byly talíře se salámem a skleničky s „vodou“. Nabízeli, ať si vezmeme. Já myslela, že je to nějaká voda, tak jsem se napila. Hruža, jak mi to spálilo krk. Honem mi

³⁴⁵ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 319.

³⁴⁶ Rozhovor s paní Marií JEDLIČKOVOU, v Těškově dne 29. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 12.

³⁴⁷ Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

³⁴⁸ Rozhovor s paní Jitkou KNOTKOVOU, v Těškově dne 17. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 14.

nutili salám. Tak jsem to přežila. Rusové tu měli svou kuchyni, ale rádi jedli i naše jídlo, chutnalo jim.“³⁴⁹

„Když jsme jednou mlátili pšenici, přišel k nám mladý voják a chtěl tatínkovi pomáhat, že on to umí. Maminka mu nabídla nějaká buchty, které s potěšením přijal. A potom k nám chodil často. Chtěl třeba i vyhazovat hnůj. Cítil se u nás dobře. A potom jednou přiběhl, chtěl papír s adresou, že odjíždějí. Maminka mu napsala naši adresu. My mu potom napsali na tu jeho, ale nic jsme od nich nedostali. Skoro nám to bylo líto, jak jsme si na něj zvykli.“³⁵⁰

„V našem domě čp. 41 byla vybudována v jedné místnosti kancelář zástupce velitele tankové jednotky majora Ivana Štěpanova. Zde se denně řešily vztahy vojáků a občanů, chování a jednání vojáků na veřejnosti při různých společenských akcích v obci. Na dvoře a v zahradě našeho domku byla zřízena polní kuchyně k zásobování celé jednotky. Vojáci poskytovali našim občanům různé druhy potravin. V té době nebylo ještě zabezpečeno trvalé zásobování obce. Tímto se vytvářely pevné vztahy mezi občany a vojáky. Drobné přestupky vojáků k našim děvčatům byly okamžitě řešeny velitelskou cestou.“³⁵¹

„Taky to s nimi bylo někdy těžké, ukradli, co mohli. My jsme měli plný dvůr slepic a jedno vejce jsme neměli. Můj děda vždycky číhla, když slepička seděla na hnízdě, aby jí to vajíčko sebral, ale ono už tam nebylo. Oni už potom holt neměli co jíst. My jsme měli připravené dva býčky na kontingent, a oni nám toho jednoho býčka odvedli a sežrali. Když ho sežrali, tak šli pro druhého. Jenže tenkrát byl tátovo druhý bratr doma, tak vzal bič a vyhnal je. Oni s sebou nenosili žádnou zbraň, když chodili po vsi. Taky se stalo, že se opili. Vlezli si na koně a stříleli tomu koni u uší. Ten kůň, ten se z toho zbláznil, co dělal.“³⁵²

„Osobní příhodu se sovětskými vojáky mám z Holoubkova. Jednou jsem byl pověřen svojí matkou, abych převzal aprovizaci u sestry Marie v Holoubkově a odvezl ji do Lhoty pod Radčem starší sestře Anně. Na výpadovce do Těškova byla závora a u ní sověští vojáci, kteří kontrolovali pohyb osob. U závory jsem byl zastaven. Vojáci mi zkontrolovali tašku s potravinami. Po krátké diskuzi mi ji zabavili a propustili mě. Nasedl jsem na kolo a pokračoval v jízdě bez tašky. Po 20-30 metrech se ozvaly výkřiky a střelba. „Stoj pajdi suda nazad.“ Tak jsem se vrátil. Čekal jsem, co bude. Zaznělo: „Davaj mašinku.“ Pak mě

³⁴⁹ Rozhovor s paní Marií KONEČNOU, v Těškově dne 25. 10. 2016. Celý rozhovor viz textová příloha č. 15.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ Rozhovor s panem Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

³⁵² Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU, v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 13.

*poslali do Lhoty pěšky. Tuto epizodu se sovětskými vojáky u závory jsem nahlásil v Holoubkově sestře Marii, která prostřednictvím svého tchána informovala sovětského velitele. Velitel proti viníkům tvrdě zakročil a poslal je od vězení. Co mi bylo sebráno, bylo nahrazeno. Kolo mi bylo také navráceno, ale v nepojízdném stavu.*³⁵³

První slavností po osvobození bylo vyzvednutí busty prezidenta Edvarda Beneše, která byla po celou dobu okupace zakopaná v kufru na zahradě u Vojtěcha Jedličky. Sádrová busta byla slavnostně přenesena do místní obecní školy.³⁵⁴

3. června 1945 byl na veřejné schůzi v hostinci u Veverků zvolen patnáctičlenný národní výbor. 5. června se konala jeho první schůze. Národní výbor působil ve složení: F. Dvořák, V. Fišer, V. Hasman, V. Herman, J. Jedlička, V. Jedlička, J. Lang, F. Lisý, J. Pěkný, F. Sedláček, V. Sládek, J. Veverka, V. Veverka, J. Vild, J. Vonásek. Tento výbor si ze svého středu zvolil předsedu V. Jedličku. Zároveň s předsedou byly jmenované i nové komise. Bezpečnostní komise – J. Lang, zásobovací komise – J. Veverka, stavební a bytová komise – V. Sládek, hospodářská komise – J. Vonásek, zdravotní komise – F. Sedláček, osvětová komise – J. Jedlička, školní komise – V. Herman, finanční komise – J. Vild, ovocnářská komise – J. Pěkný.³⁵⁵

Hospodářská i sociální situace v obci se postupně lepšila. Lepšilo se i zásobování obyvatelstva. Jídla a hlavně textilu a věcí denní potřeby ale nebylo stále dost, a tak v Těškově několikrát vypukly výtržnosti. Vše se ale nakonec vyřešilo po dobrém. Lidé začali ve velkém opravovat svoje domy, které nemohly být v době okupace udržované. Opravy se dočkala i omítce a střeše školy. Obnoven byl také politický život. V Těškově vznikly pobočky komunistické strany, strany sociální demokracie a národních socialistů.³⁵⁶

Mezi významné události druhé polovinu roku 1945 bezpochyby patřila tryzna za padlé občany. Při této příležitosti byla odhalena na pomníku padlým v první světové válce destička se jmény mužů, kteří zamřeli za německé okupace. Této události se účastnili i sovětští vojáci, kteří k této příležitosti uspořádali menší vojenskou přehlídku. Oslaven byl také 28. říjen. 7. listopadu bylo připomenuto výročí Velké říjnové revoluce.³⁵⁷

Po odjezdů Rudé armády bylo provedeno sčítání škod, které vojáci způsobili. Část z nich dostali obyvatelé zaplacenou. Život v obci se pomalu vracel do normálních kolejí.³⁵⁸

³⁵³ Rozhovor s panem Aloisem PELCEM, v Těškově dne 5. 4. 2017. Celý rozhovor viz textová příloha č. 16.

³⁵⁴ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 313.

³⁵⁵ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 1, K 1, Kniha zápisů ze schůzí rady a pléna, nestr.

³⁵⁶ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 323.

³⁵⁷ Tamtéž, s. 324 – 325.

³⁵⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 1, K 1, Kniha zápisů ze schůzí rady a pléna, nestr.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila zmapovat historii obce Těškov. Středem mojí pozornosti bylo hlavně období mezi lety 1918 – 1945. Dostupné informace o tomto období ale nebyly natolik rozsáhlé, abych se v samostatných kapitolách mohla zvláště věnovat vývoji historickému, politickému, správnímu, demografickému, kulturnímu a hospodářskému. Nasbírané informace jsem tedy v práci řadila spíše chronologicky než obsahově. Výjimku tvoří pouze podkapitoly o historii těškovské obecné školy a oddíl týkající se voleb v období první republiky.

Při psaní práce jsem nejvíce vycházela z archiválií fondu Archiv obce Těškov, který je uložen ve Státním okresním archivu v Rokycanech. Fond zahrnuje poměrně značné množství pramenů. Drobným nedostatkem tohoto fondu je ale jeho nekomplexnost. Zcela například chybí zápisy ze schůzí rady a zastupitelstva z let 1920 – 1923 a školní kronika z let 1929 – 1939. Ve fondu Archiv obce Těškov také není uložen žádný obrazový materiál.

K získání přehledu o dané době jsem využila odborné literatury. Všeobecné informace o dění v první republice jsem nabyla z publikací od Zdeňka Kárníka. Jeho knihy mi byly při psaní práce velkou oporou, protože se dopodrobna zabývaly všemi okruhy vývoje společnosti a státu. Prostřednictvím knih Marie Michlové jsem pronikla do dějin každodennosti lidí žijících v období první světové války a v době německé okupace. Takto získané informace jsem poté rozšířila o poznatky načerpané studiem archiválií z fondu Archiv obce Těškov.

Nad moje očekávání dopadly rozhovory s pamětníky. Všichni mnou dotazovaní lidé velmi ochotně spolupracovali a umožnili mi tak nahlédnout do historie všedního dne v období okupace. Jejich vzpomínky byly velmi zajímavé, ne všechny se mi ale do textu práce podařilo zakomponovat, a tak jsem se rozhodla přepisy rozhovorů umístit do textové přílohy, protože by byla škoda, kdyby byly zapomenuty. Z vyprávění rodáků jsem usoudila, že období Protektorátu Čechy a Morava bylo sice dobou velké bídy a strachu, ale nebylo to tak hrozné, jak jsem si vždy představovala. Podle některých výpovědí bylo období nástupu komunistické diktatury a násilné kolektivizace mnohem horší. Těškovským občanům také vděčím za poskytnutí fotografického materiálu, kterého se mi nakonec přes počáteční neúspěch podařilo nasbírat dostatečné množství.

Studiem výše uvedených zdrojů jsem došla k závěru, že lidé žijící v první polovině 20. století v Těškově se v porovnání s dnešními obyvateli mnohem více účastnili kulturního i politického dění v obci. Nabídka společenských událostí konaných v letech 1914 – 1945

byla oproti dnešku také mnohem širší. I přesto, že dříve v Těškově bydlelo přes sedm set lidí, byla soudržnost obyvatelstva mnohem větší než je tomu nyní, kdy v obci žije něco málo přes tři sta občanů.

Tato práce může být podkladem pro další vědecké bádání. Určitě by stálo za to na práci navázat a zmapovat dějiny obce v období komunistického režimu. Archiválie k takové práci potřebné jsou uloženy ve zpracovaném fondu MNV Těškov ve Státním okresním archivu v Rokycanech.

Resumé

This bachelor's work is about history of village Těškov. The main emphasis is placed on period 1914 – 1945. The work includes information about demographic, political, economic, historical and cultural events in Těškov in the mentioned period. This work included information about local school too. There are also information about political events.

The work is divided into six chapters and many smaller parts which are more specific. The first chapter is devoted to history of the village from its establishment to the year 1914. The second chapter includes information about events in Těškov in World War I. One of the subparts is dedicated to legionaries. The next chapter informs about history of Těškov in period of the first republic. This chapter is divided into four subparts which reflect the main events of the era. The fourth chapter shortly deals with Česko-Slovensko. The fifth part included information about life in Protektorát Čechy a Morava. In this part are taken memories of contemporaries. One of the subpart informs about liberation by Russian army on 12th May 1945. The last part is about the second part of the year 1945. It includes memories to Russian soldiers.

Seznam použitých pramenů a literatury

A. Archivní prameny

Státní okresní archiv Rokycany

SOkA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení 1850 – 1945, Kronika města, 3. díl, 1907 – 1918, 199 s.

SOkA Rokycany, fond AM Rokycany, III. oddělení 1850 – 1945, Kronika města, 4. díl, 1919 – 1937, 188 s.

SOkA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem 1827 – 1945, inv. č. 2, K 1, Kronika obce, 1. díl, 1927 – 1931, 172 s.

SOkA Rokycany, fond AO Lhota pod Radčem 1827 – 1945, inv. č. 3, K 2, Paměti osady Lhoty pod Radčem 1906, autor: František Lego, 40 s.

HRACHOVÁ, Hana. AO Těškov 1772 – 1945: Inventář. Rokycany: SOkA Rokycany, 2004. 24 s. [ev. č.] 151. [č. EL NAD] 83.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 2, Protokol o vymezení hranic Těškova, 1787, 10 fol.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 4, K 3, Kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva 19. 1. 1896 – 20. 12. 1903, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 5, K 4, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady 3. 1. 1904 – 27. 6. 1920, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 6, K 5, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady 7. 4. 1923 – 3. 6. 1927, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 7, K 6, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady 10. 6. 1927 – 27. 5. 1930, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady 3. 6. 1930 – 29. 1. 1935, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady 17. 2. 1935 – 13. 2. 1943, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 19, K 13, Kniha evidence vydaných čeledních a pracovních knížek 1901 – 1940, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 20, K 14, Kniha vydaných vysvědčení chudoby 1916 – 1936, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 21, K 15, Kniha evidence záložníků a dovolenců 1888 – 1944, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 22, K 16, Kniha evidence neaktivního mužstva (zeměbrany) 1891 – 1920, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 23, K 17, Parcelní protokol osady Sklená Hut' 1892 – 1918, nestr.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 25, kart. č. 1, Obvod obce 1851.

SOkA Rokycany, fond AO Těškov 1772 – 1945, inv. č. 30, kart. č. 1, Organizace činnosti obecní samosprávy 1903 – 1939.

SOkA Rokycany, fond Četnická stanice Mýto 1849 - 1927, Kronika četnické stanice, 1849 – 1927, nestr.

SOkA Rokycany, fond FÚ Lhota pod Radčem 1857-1949, Kronika fary 1787-1922, 88 s.

SOkA Rokycany, fond MNV Holoubkov 1945 - 1990, inv. č. 57, K 57, Kronika obce, 1. díl, 1930 – 1973, 293 s.

SOkA Rokycany, fond MNV Lhota pod Radčem 1945-1980, Kronika obce, 2. díl, 1932 – 1977, 185 s.

SOkA Rokycany, fond MNV Přivětice 1945 – 1990, inv. č. 21, K 14, Kronika obce, 1. díl, 1933 – 1982, 189 s.

SOkA Rokycany, fond MNV Těškov 1945 – 1990, inv. č. 1, K 1, Kniha zápisů ze schůzí rady a pléna 1943 – 1950, nestr.

SOkA Rokycany, fond MNV Těškov 1945 – 1990, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 1923 – 1948, 376 s.

SOkA Rokycany, fond MŠCH Rokycany 1885 - 1948, inv. č. 202, K 202, Kronika školy, 1. díl, 1900 – 1918, 216 s.

SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov 1903 - 1946, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 1908 – 1928, 146 s.

SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov 1903 - 1946, inv. č. 2, K 2, Kronika školy, 3. díl, 1940 – 1945, nestr.

SOkA Rokycany, fond SDH Těškov 1929 - 1948, Kronika hasičů 1929 – 1935, nestr.

Soukromé archivy

Soukromý archiv rodiny Böhmovi Těškov čp. 71.

Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 45.

Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 42.

Soukromý archiv rodiny Knotkovy Těškov čp. 157.

Soukromý archiv rodiny Pelcovy Těškov čp. 41.

Soukromý archiv SDH Těškov čp. 44.

Soukromý archiv rodiny Zajíčkovy Těškov čp. 21.

Obecní úřad Těškov

OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

B. Ústní prameny

Rozhovor s paní Marií JEDLIČKOVOU (*1934), těškovskou rodačkou; vedla Klára Pacáková v Těškově dne 29. 3. 2017. Přepis rozhovoru je přiložen jako textová příloha č. 12.

Rozhovor s paní Miroslavou KAFKOVOU (*1934), těškovskou rodačkou; vedla Klára Pacáková v Holoubkově dne 31. 3. 2017. Přepis rozhovoru je přiložen jako textová příloha č. 13.

Rozhovor s paní Jitkou KNOTKOVOU (*1940), těškovskou rodačkou; vedla Klára Pacáková v Těškově dne 17. 3. 2017. Přepis rozhovoru je přiložen jako textová příloha č. 14.

Rozhovor s paní Marií KONEČNOU (*1931), těškovskou rodačkou; vedla Klára Pacáková v Těškově dne 25. 10. 2016. Přepis rozhovoru je přiložen jako textová příloha č. 15.

Rozhovor s panem Aloisem PELCEM (*1927), voldušským rodákem a těškovským pamětníkem; vedla Klára Pacáková v Těškově dne 5. 4. 2017. Přepis rozhovoru je přiložen jako textová příloha č. 16.

C. Monografie

BATĚK, František, HRACHOVÁ Hana, PRÁŠIL Petr. *Zbirožsko na starých pohlednicích*. 1. vyd. Hostivice: Baron, 2007, 311 s. ISBN 978-80-86914-27-5.

EMMERT, František. *Německá okupace českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2016. 208 s. ISBN 978-80-204-4222-2, s. 46.

EMMERT, František. *Průvodce českými dějinami 20. století*. Vyd. 1. Brno: Clio, 2012. 320 s. ISBN 978-80-905081-0-1, s. 142.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl první: Vznik a zlatá éra republiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2003. 571 s. ISBN 80-7277-195-7.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl druhý: Československo a české země v krizi a v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2002. 577 s. ISBN 80-7277-031-4.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918 – 1938) Díl třetí. O přežití a o život*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. 803 s. ISBN 80-7277-119-1., s. 74.

MICHLOVÁ, Marie. *Byli jsme a budem: aneb česká každodennost 1914 – 1918*. 1. vyd. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2013, 133 s. ISBN 978-80-7475-024-3.

MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát: aneb česká každodennost 1939 – 1945*. Vyd. 1. Řitka: Nakladatelství ČAS, 2012, 119 s. ISBN 978-80-87470-60-2, s. 66 – 67.

Politický a školní okres Rokycanský. 1. vyd. Praha: GARN, 2016. 422 s.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. 1. díl. Sv. 1. Praha: Federální statistický úřad, 1978. 678 s.

ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka 1914 – 1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 492 s. ISBN 80-7106-274-X.

D. Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Historický lexikon obcí České republiky – 1869 - 2011* [online]. [vid. 2017-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015.

VOJENSKÝ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV. Databáze VHA. *Vojenský ústřední archiv* [online]. [vid. 2017-01-30]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz>.

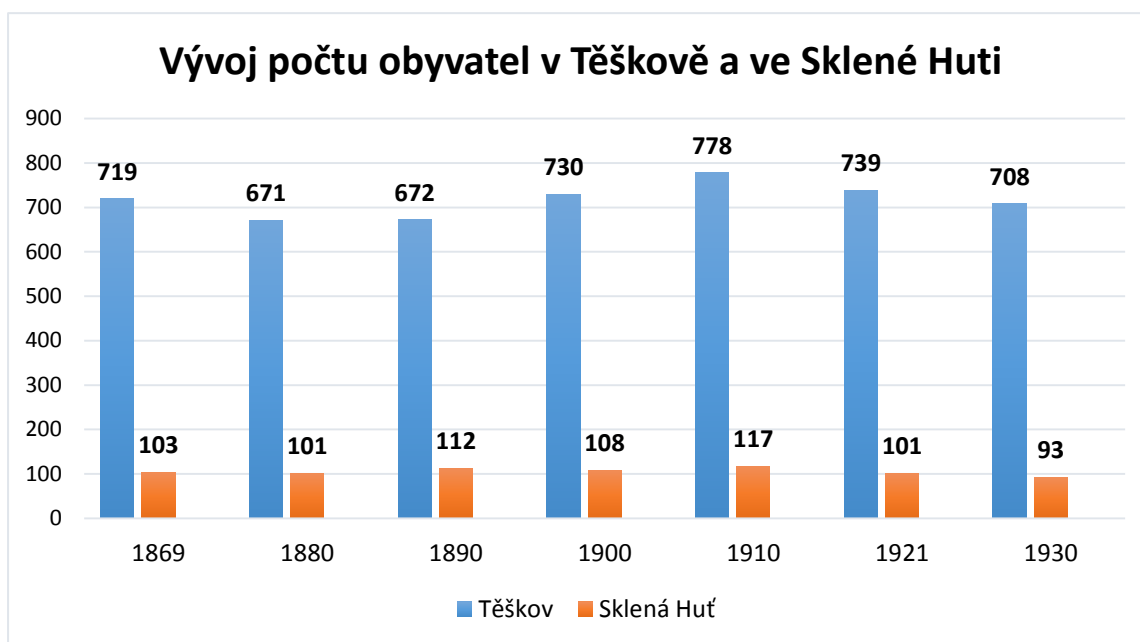
Seznam příloh

Obrazové přílohy	I
Obrazová příloha č. 1: vývoj počtu obyvatel	I
Obrazová příloha č. 2: vývoj počtu domů.....	I
Obrazová příloha č. 3: obyvatelé a jejich domy na přelomy 19. a 20. století.....	II
Obrazová příloha č. 4: obyvatelé a jejich domy na přelomu 19. a 20. století.....	III
Obrazová příloha č. 5: Karel Švejnoha se svými žáky	IV
Obrazová příloha č. 6: počet žáků místní obecné školy	V
Obrazová příloha č. 7: mobilizovaní muži v roce 1914.....	VI
Obrazová příloha č. 8: pozdrav z vojenské nemocnice.....	VII
Obrazová příloha č. 9: hrob Františka Klaubera.....	VII
Obrazová příloha č. 10: fotografie legionářů.....	VIII
Obrazová příloha č. 11: pozdrav z fronty od Josefa Zdvořáka.....	IX
Obrazová příloha č. 12: náboženské složení obyvatelstva.....	X
Obrazová příloha č. 13: fotografie mužů padlých v první světové válce	XI
Obrazová příloha č. 14: památník obětem první světové války	XVII
Obrazová příloha č. 15: pohled z Těškova.....	XVIII
Obrazová příloha č. 16: fotografie ze cvičení hasičského sboru	XIX
Obrazová příloha č. 17: těškovské máje	XXI
Obrazová příloha č. 18: rodina Vildmanova před svým hostincem	XXII
Obrazová příloha č. 19: hostinec „U Třešků“	XXIII
Obrazová příloha č. 20: fotografie žáků místní obecné školy z doby okupace	XXIV
Obrazová příloha č. 21: žena pracující v místní slamárně.....	XXVI
Obrazová příloha č. 22: parte Karla Vlčka	XXVII
Obrazová příloha č. 23: vítání ruských osvoboditelů 12. května 1945.....	XXVIII
Obrazová příloha č. 24: fotografie ruských vojáků, kteří osvobodili Těškov	XXIX
Textové přílohy	XXXI
Textová příloha č. 1: rozdíl v cenách obilí za rok 1914	XXXI
Textová příloha č. 2: počet narozených a zemřelých obyvatel.....	XXXII
Textová příloha č. 3: počet žáků místní obecné školy a jejich vyznání	XXXIII
Textová příloha č. 4: výsledky parlamentních voleb z 15. listopadu 1925	XXXIV

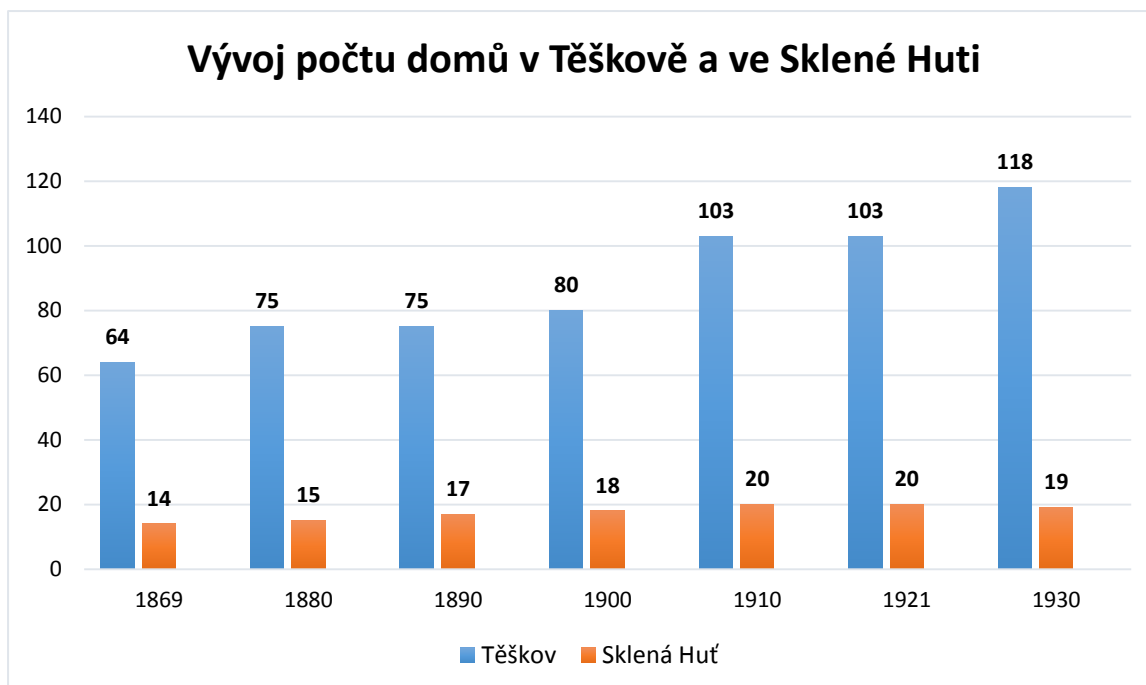
Textová příloha č. 5: výsledky voleb do okresních a zemských zastupitelstev	XXXV
Textová příloha č. 6: výsledky parlamentních voleb z 27. října 1929.....	XXXV
Textová příloha č. 7: změny v cenách potravin mezi lety 1919 - 1939.....	XXXVI
Textová příloha č. 8: plánované obecní rozpočty.....	XXXVII
Textová příloha č. 9: množství surovin odevzdaných při sběru odpadu	XXXVIII
Textová příloha č. 10: množství odevzdaných bylin a plodů	XXXVIII
Textová příloha č. 11: celkové množství odevzdaného odpadu.....	XXXIX
Textová příloha č. 12: přepis rozhovoru s paní Marií Jedličkovou.....	XL
Textová příloha č. 13: přepis rozhovoru s paní Miroslavou Kafkovou.....	XLI
Textová příloha č. 14: přepis rozhovoru s paní Jitkou Knotkovou	XLVII
Textová příloha č. 15: přepis rozhovoru s paní Marií Konečnou.....	XLVIII
Textová příloha č. 16: přepis rozhovoru s panem Aloisem Pelcem	LV

Obrazové přílohy

Obrazová příloha č. 1³⁵⁹

Obrazová příloha č. 2³⁶⁰

³⁵⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Historický lexikon obcí České republiky – 1869 - 2011* [online]. [vid. 2017-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015.

³⁶⁰ Tamtéž.

Obrazová příloha č. 3

Obyvatelé Těškova a jejich domy na přelomu 19. a 20. století.³⁶¹

³⁶¹ Soukromý archiv rodiny Böhmovi Těškov čp. 71.

Obrazová příloha č. 4

Obyvatelé Těškova a jejich domy na přelomu 19. a 20. století.³⁶²

³⁶² Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 45.

Obrazová příloha č. 5

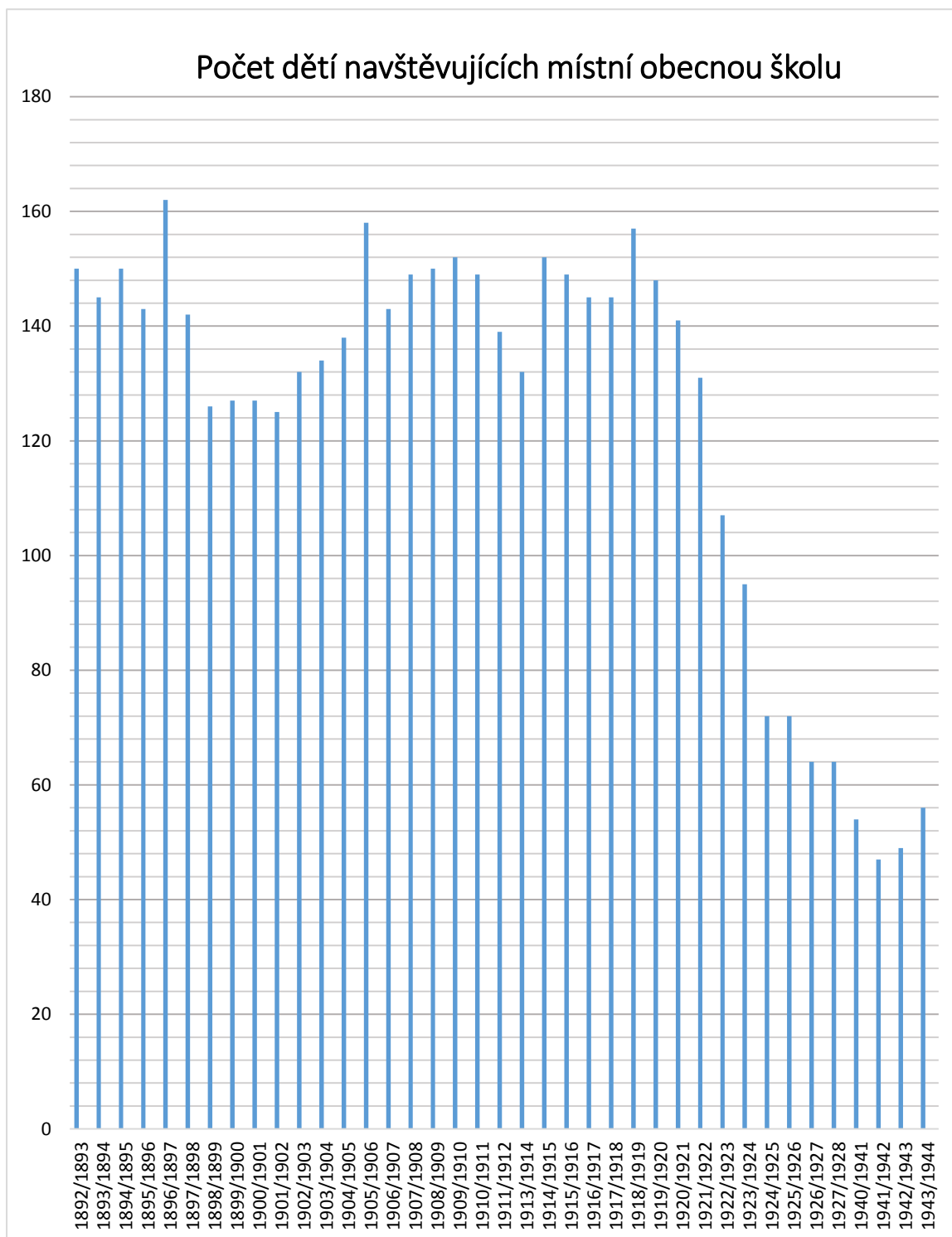
Definitivní učitel první třídy, Karel Švejnoha, se svými žáky v roce 1908.³⁶³

³⁶³ OÚ Těškov.

Obrazová příloha č. 6

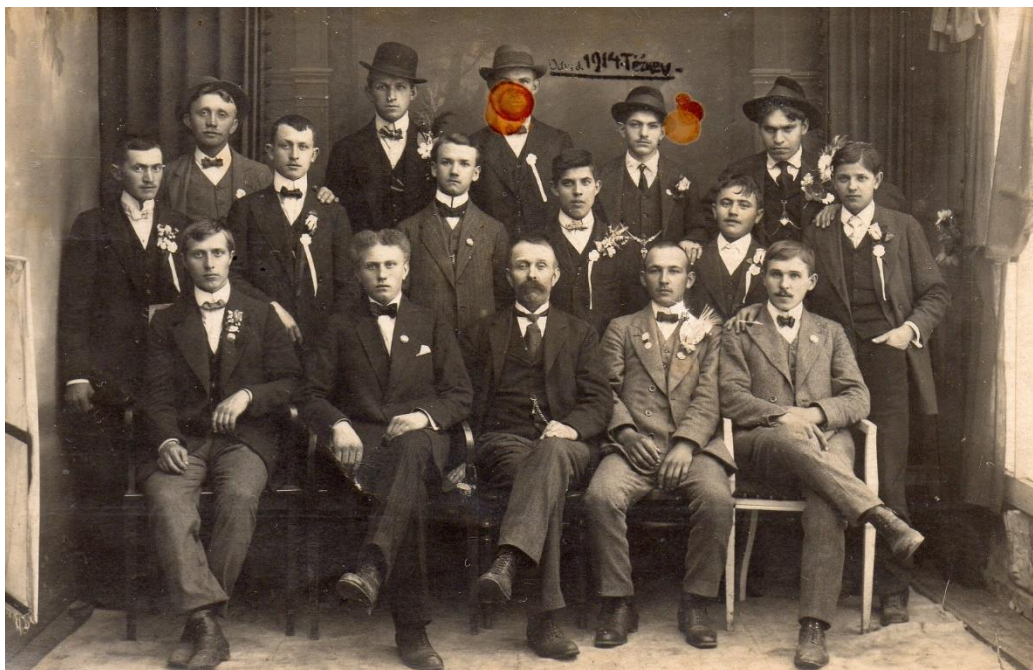
Počet dětí je uveden podle stavu na konci školního roku. Pro školní roky 1928/1929 – 1939/1940 chybí informace.³⁶⁴

³⁶⁴ SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 1, K 1, Kronika školy, 1. díl, 146 s.
SOKA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 2, K 2, Kronika školy, 3. díl, nestr.

Obrazová příloha č. 7

Těškovští muži mobilizovaní v roce 1914. První zprava je Josef Zdvořák.³⁶⁵

³⁶⁵ Soukromý archiv rodiny Pelcovy Těškov čp. 41.

Obrazová příloha č. 8

Pozdrav z vojenské nemocnice od Ladislava Šuchy.³⁶⁶

Obrazová příloha č. 9

Hrob Františka Klaubera (*1897) v Itálii.³⁶⁷

³⁶⁶ Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 45.

³⁶⁷ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

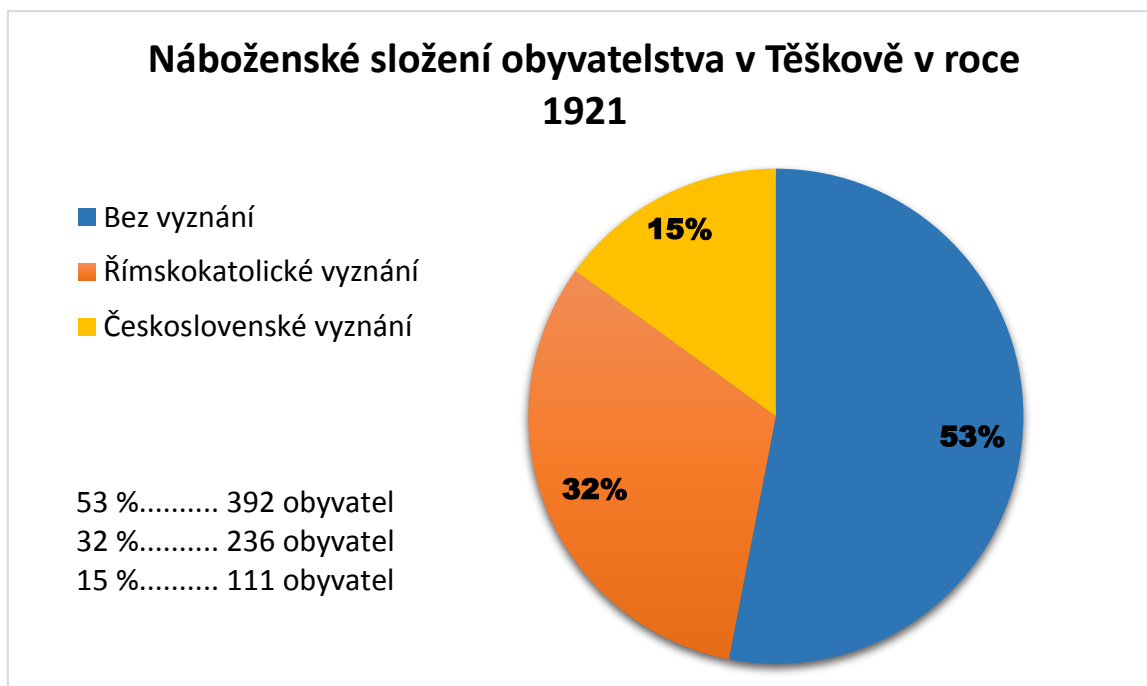
Obrazová příloha č. 10

Fotografie legionářů, mezi nimiž je i Josef Zdvořák.³⁶⁸

³⁶⁸ Soukromý archiv rodiny Pelcovy Těškov čp. 41.

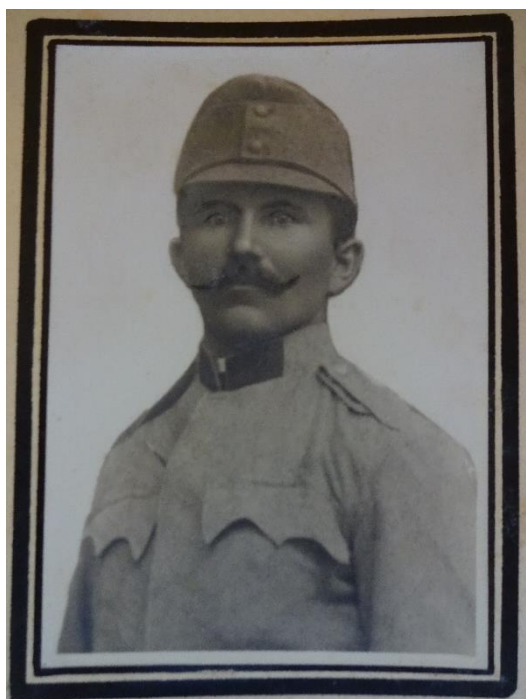
Obrazová příloha č. 12³⁷⁰

³⁷⁰ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 5 - 6.

Obrazová příloha č. 13

Fotografie těškovských mužů padlých v první světové válce.³⁷¹

František Veverka

Karel Švejnoha

Antonín Jedlička

František Vild

³⁷¹ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

Václav Jedlička

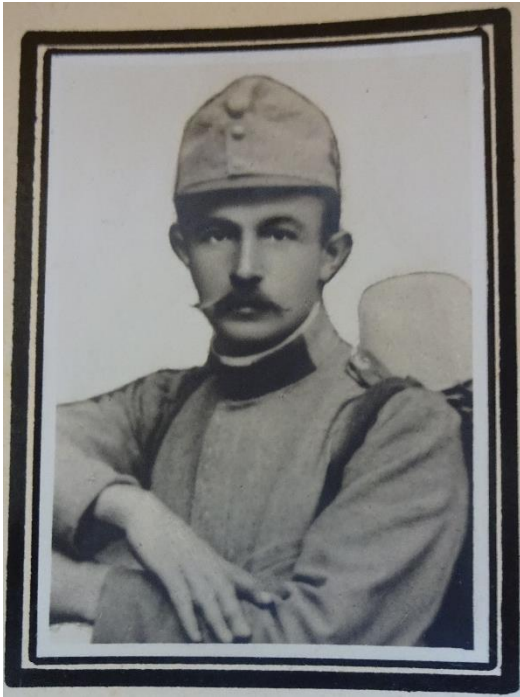
Jan Černý

Václav Florian

František Jedlička

Václav Veverka

Jan Synek

František Klír

Alois Hlad

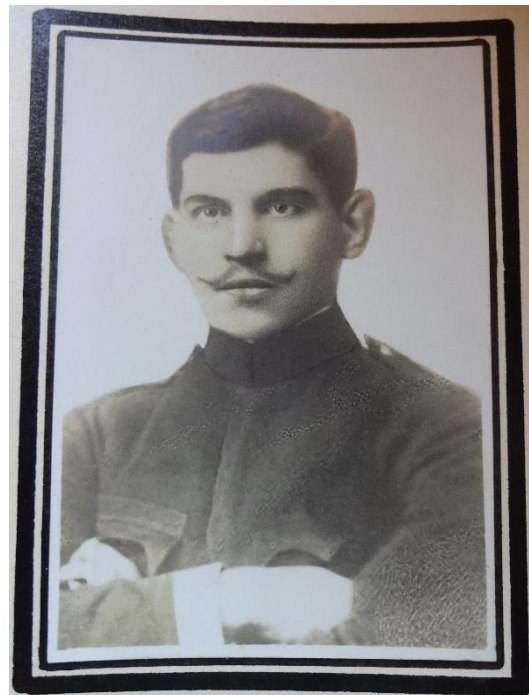
Václav Herman

Bohumil Opatrný

Karel Opatrný

Vojtěch Ekl

Václav Blahník

František Hrabák

Ladislav Šůcha

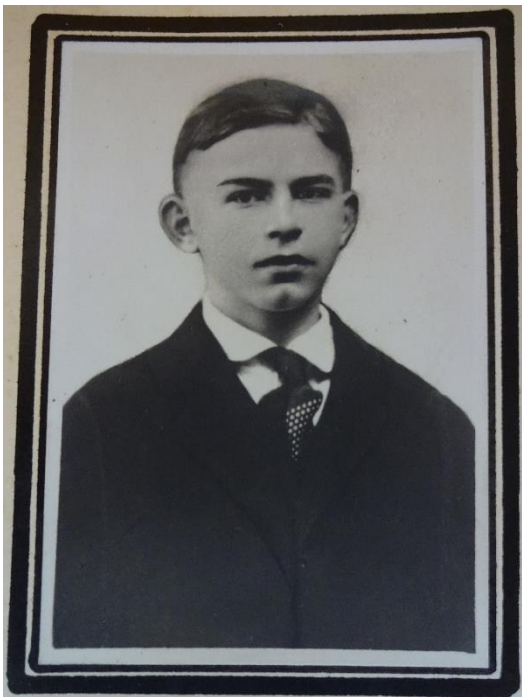
František Vonásek

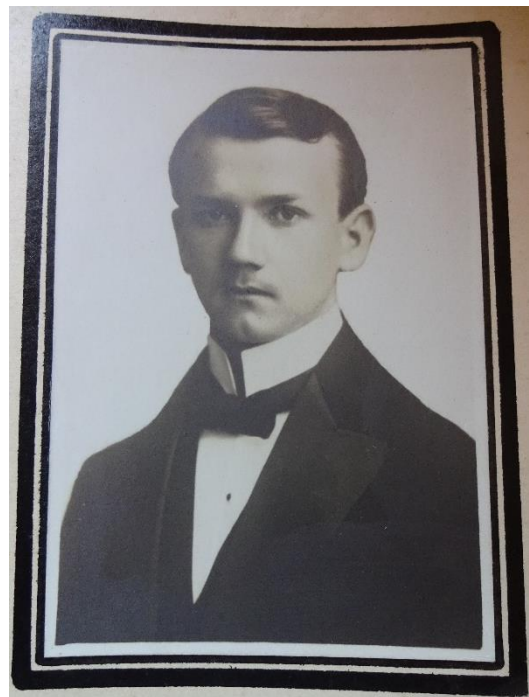
Václav Hrabák

Josef Opatrný

Václav Zdvořák

Adolf Fiedler

Obrazová příloha č. 14

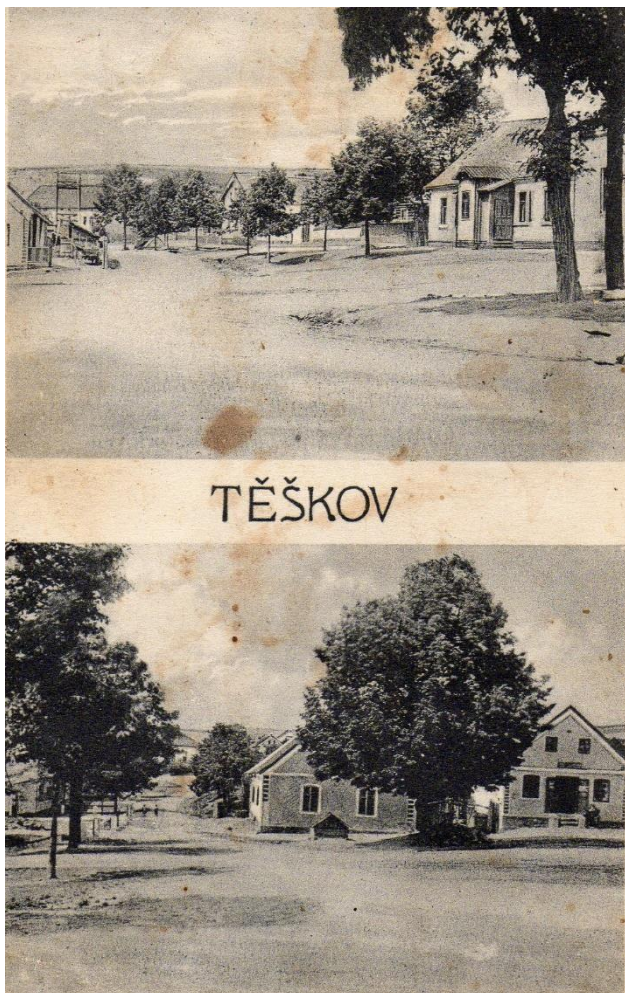
Památník obětem první světové války odhalený 3. června 1923.³⁷²

³⁷² OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

Obrazová příloha č. 15

Pohled z Těškova. Na horní fotografii je zobrazeno prostranství před hostincem „U Veverků“. Na dolní fotografii je uprostřed vidět hostinec „U Suchých“ a nad ním vpravo obchod pana Floriána. (Dnes na jeho místě stojí pohostinství).³⁷³

³⁷³ Soukromý archiv rodiny Böhmovi Těškov čp. 71.

Obrazová příloha č. 16

Fotografie ze cvičení hasičského sboru ve 20. letech 20. století.³⁷⁴

³⁷⁴ 1. – 3. fotografie – SDH Těškov.

4. fotografie – Soukromý archiv rodiny Zajíčkovy Těškov čp. 21.

Obrazová příloha č. 17

Těškovské máje.³⁷⁵

³⁷⁵ Soukromý archiv rodiny Zajíčkovy Těškov čp. 21.

Obrazová příloha č. 18

Rodina Vildmanova před svým hostincem.³⁷⁶

³⁷⁶ Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 42.

Obrazová příloha č. 19

Hostinec „U Třešků.“³⁷⁷

³⁷⁷ Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 42.

Obrazová příloha č. 20

Fotografie žáků místní obecné školy z doby okupace.³⁷⁸

³⁷⁸ Soukromý archiv rodiny Zajíčkovy Těškov čp. 21.

Obrazová příloha č. 21

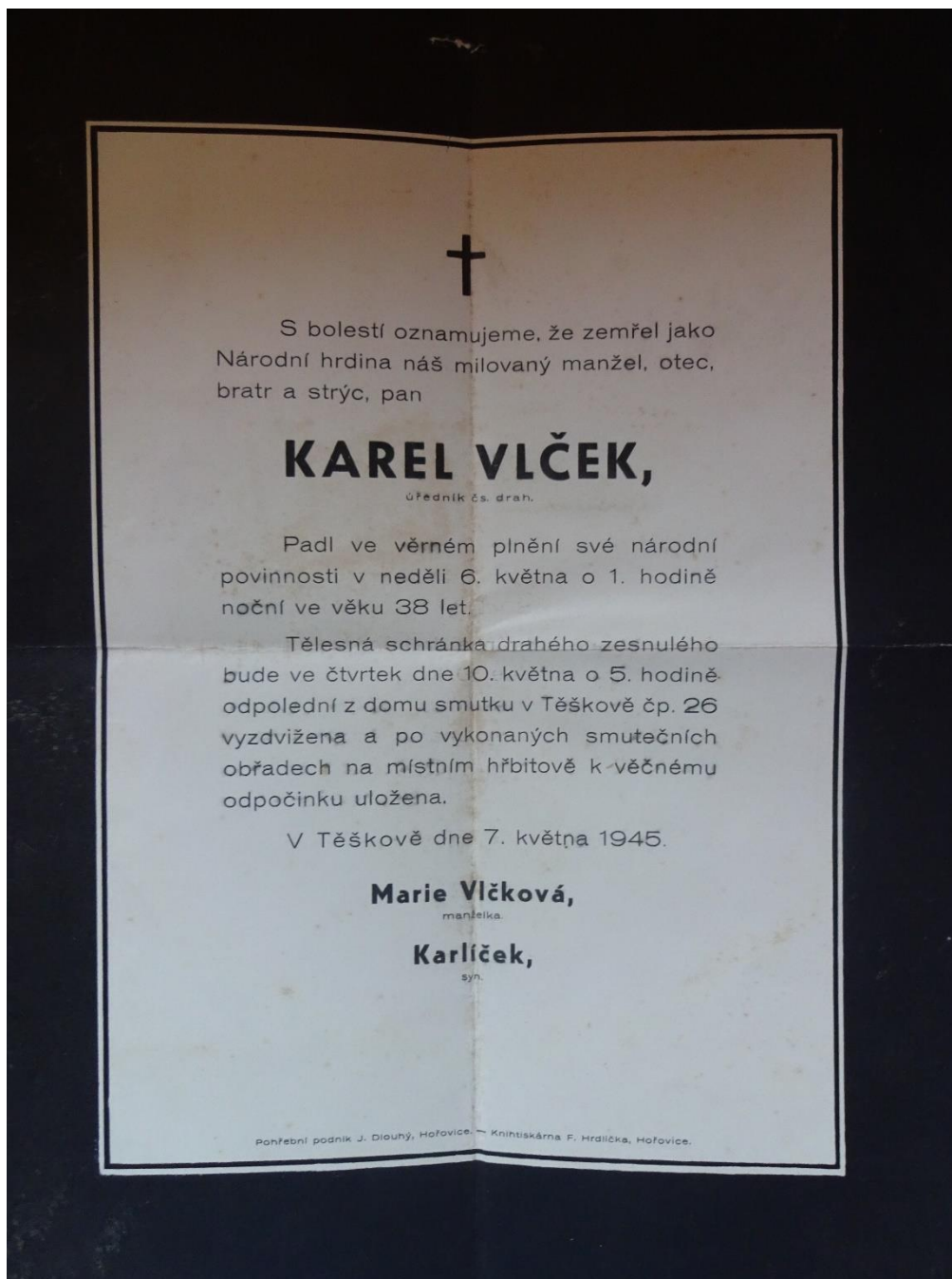
Žena pracující v místní slamárně.³⁷⁹

³⁷⁹ Soukromý archiv rodiny Černých Těškov čp. 42.

Obrazová příloha č. 22

Parte Karla Vlčka.³⁸⁰

³⁸⁰ OÚ Těškov, Památník padlých za vlast z obce Těškova, nestr.

Obrazová příloha č. 23

Vítání ruských osvoboditelů 12. května 1945.³⁸¹

Přijíždějící tank T-34 má věžové číslo 51 - 3, tudíž se jedná o vojáky, tankisty, 3. praporu 5. gardového tankového sboru 6. gardové tankové armády začleněné do 21. tankové brigády 2. ukrajinského frontu. Tyto jednotky se zúčastnily operace při osvobození Prahy. Jejich válečná cesta v Evropě skončila na demarkační čáře u Rokycan. Působení části těchto jednotek okolo Těškova bylo krátké, a to do 10. června 1945, kdy byla jednotka přesunuta na Dálný východ do bojů proti Japonsku.³⁸²

³⁸¹ Soukromý archiv rodiny Knotkovy Těškov čp. 157.

³⁸² Soukromý archiv rodiny Pelcovy Těškov čp. 41.

Obrazová příloha č. 24

Fotografie ruských vojáků, kteří osvobodili Těškov.³⁸³

³⁸³ Soukromý archiv rodiny Pelcovy Těškov čp. 41.

Textové přílohy

Textová příloha č. 1

Rozdíl v cenách obilí za rok 1914.³⁸⁴

Druh obilí (1 q)	Cena před válkou	Cena na konci roku 1914
Pšenice	20 K	40 K
Žito	16 K	34 K
Ječmen	14 K	25 K
Oves	12 K	20 K

³⁸⁴ SOKA Rokycany, fond MNV Holoubkov, inv. č. 57, Kronika obce, 1. díl, 293 s., s. 34.

Textová příloha č. 2

Počet narozených a zemřelých obyvatel v Těškově mezi lety 1924 – 1945.³⁸⁵

	Narozených chlapců	Narozených dívek	Narozených celkem	Zemřelých mužů	Zemřelých žen	Zemřelých dětí	Zemřelých celkem
1924	10	6	16	1	7	0	8
1925	8	6	14	2	1	0	3
1926	8	11	19	2	6	0	8
1927	9	8	17	4	8	3	15
1928	3	8	11	2	6	1	9
1929	5	6	11	6	1	0	7
1930	7	2	9	4	5	1	10
1931	8	6	14	6	6	1	13
1932	10	4	14	4	3	1	8
1933	6	2	8	---	---	---	13
1934	11	5	16	0	1	4	5
1935	---	---	---	---	---	---	---
1936	5	5	10	1	2	2	5
1937	4	4	8	6	5	0	11
1938	3	7	10	3	7	0	10
1939	3	5	8	2	4	2	8
1940	2	4	6	1	7	0	8
1941	5	5	10	2	3	3	8
1942	9	5	14	2	7	1	10
1943	5	8	13	3	2	0	5
1944	6	6	12	3	4	1	8
1945	5	6	11	5	0	1	6

³⁸⁵ SOKa Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 25, 35, 47, 59, 73, 87.

Textová příloha č. 3

Počet žáků navštěvujících místní obecnou školu v uvedených letech a jejich náboženské vyznání. Uvedený počet dětí je platný k začátku školního roku. Pro školní roky 1928/1929 – 1939/1940 chybí informace.³⁸⁶

Školní rok	Počet dětí	Římskokatolické vyznání	Československé vyznání	Bez vyznání
1918/1919	176	---	---	---
1919/1920	168	---	---	---
1920/1921	155	---	---	---
1921/1922	142	---	---	---
1922/1923	121	41	18	62
1923/1924	106	34	16	56
1924/1925	91	37	11	43
1925/1926	77	30	9	38
1926/1927	67	25	4	38
1927/1928	69	26	3	40
1940/1941	57	25	8	24
1941/1942	51	21	6	24
1942/1943	54	22	2	30
1943/1944	62	34	8	20

³⁸⁶ SOkA Rokycany, fond Obecná škola Těškov, inv. č. 1, K1, Kronika školy, 1. díl, 146 s., s. 82, 84, 86, 89, 93, 100, 107, 118, 128, 131.

Textová příloha č. 4

Výsledky parlamentních voleb z 15. listopadu 1925 v Těškově.³⁸⁷

	Volby do Poslanecké sněmovny	Volby do Senát
Sociální demokracie	259	221
Národní demokracie	84	74
Republikánská strana venkova	15	11
Živnostensko – obchodnická strana	21	20
Komunistická strana	10	9
Československá socialistická strana	2	0
Lidová strana	1	1
Německá sociální demokracie	1	0
Německá zemědělská strana	0	1
Práškova strana	0	1

³⁸⁷ SOKA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 34.

Textová příloha č. 5

Výsledky voleb do okresních a zemských zastupitelstev z 2. prosince 1928 v Těškově.³⁸⁸

	Volby do okresního zastupitelstva	Volby do zemského zastupitelstva
Sociální demokracie	248	243
Republikánská strana	45	44
Národní demokracie	38	38
Živnostensko-obchodnická strana	27	27
Národní socialisté	15	16
Komunistická strana	14	13

Textová příloha č. 6

Výsledky parlamentních voleb z 27. října 1929 v Těškově.³⁸⁹

	Volby do Poslanecké sněmovny	Volby do Senátu
Sociální demokracie	299	259
Republikánská strana	50	46
Národní demokracie	37	36
Národní socialisté	16	14
Živnostensko-obchodnická strana	16	14
Komunisté	9	9
Liga proti vázaným kandidátkám	1	1
Lidová strana	1	0

³⁸⁸ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 68.

³⁸⁹ SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 83 - 84.

Textová příloha č. 7

Změny v cenách potravin mezi lety 1919 a 1939.³⁹⁰

	1919	1922	1927	1928	1929	1930	1931
Krupičná mouka	10–16,-	5,50,-	4,10,-	4,-	3,50,-	3,20,-	3,-
Hladká mouka	---	---	3,90,-	3,60,-	3,-	3,10,-	2,80,-
Cukr	6–20,-	7,-	6,-	5,90,-	6,20,-	6,20,-	6,-
Máslo	40–80,-	---	24,-	23,-	24,-	22,-	18,-
Sádlo	---	22,-	18,-	16,-	18,-	15,-	14,-
Brambory	2–3,-	---	2,-	2,20,-	0,70,-	2,-	2,-
Tvaroh	---	---	5,-	6,-	5,-	4,-	5,-
Mléko	2-3,-	3,-	1,60,-	1,60,-	1,60,-	1,60,-	1,60,-
Vepřové maso	30-40,-	20,-	18,-	16,-	16,-	18,-	10,-
Hovězí maso	12-20,-	16,-	14,-	14,-	12,-	16,-	12,-
Chleba	---	9,60,-	3,25,-	3,20,-	2,60,-	1,75,-	1,75,-
Sůl	---	1,60,-	2,20,-	---	---	2,20,-	2,20,-
Vejsce	---	---	---	---	---	0,80,-	0,60,-
Káva	---	---	---	---	---	40,-	40,-
Rýže	---	---	---	---	---	4,-	4,-

	1932	1933	1934	1936	1937	1938	1939
Krupičná mouka	2,60,-	2,50,-	3,-	2,90,-	2,90,-	---	3,-
Hladká mouka	2,50,-	2,40,-	3,-	2,80,-	2,90,-	2,90,-	---
Cukr	6,-	6,-	6,20,-	6,-	6,-	---	6,30,-
Máslo	15,-	13,-	15,-	16,-	14,-	15,-	20,-
Sádlo	15,-	11,-	13,-	12,-	12,-	---	20,-
Brambory	0,40,-	0,40,-	0,80,-	0,60,-	0,90,-	---	0,85,-
Tvaroh	2,-	3,-	3,-	---	4,-	2,50,	5,-
Mléko	1,50,-	1,40,-	1,40,-	1,40,-	1,40,-	1,50,-	---
Vepřové maso	12,-	8,-	12,-	12,-	12,-	12,-	20,-
Hovězí maso	10,-	10,-	12,-	12,-	12,-	14,-	16-18,-
Chleba	2,40,-	1,80,-	2,25,-	2,30,-	2,90,-	2,20,-	2,30,-
Sůl	2,30,-	2,20,-	2,20,-	2,40,-	2,40,-	---	3,20,-
Vejsce	0,80,-	0,60,-	0,60,-	0,45,-	0,50,-	0,70,-	1,10,-
Káva	48,-	48,-	48,-	48,-	48,-	---	---
Rýže	4,-	2,40,-	---	2,60,-	2,80,-	---	---

³⁹⁰ SOkA Rokycany, fond MNV Holoubkov, inv. č. 57, K 57, Kronika obce, 1. díl, 293 s., s. 40, 43.

SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 16, K 12, Kronika obce, 1. díl, 376 s., s. 54, 74, 86, 106, 121, 136, 148, 159, 187, 204.

SOkA Rokycany, fond MNV Lhota pod Radčem, Kronika obce, 2. díl, 185 s., s. 81, s. 88.

Textová příloha č. 8

Plánované obecní rozpočty.³⁹¹

	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Výdaje	61.620,-	69.690,-	61.948,-	65.053,-	71.980,-	65.010,-
Úhrada	55.620,-	63.000,-	48.580,-	45.947,-	46.435,-	39.987,-
Schodek	6.000,-	6.690,-	13.368,-	19.106,-	25.545,-	25.023,-

	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Výdaje	61.080,-	57.310,-	64.381,-	67.886,-	66.592,-	68.116,-
Úhrada	37.568,-	33.308,-	41.112,-	47.294,-	46.179,-	45.559,-
Schodek	23.512,-	24.002,-	23.269,-	20.592,-	20.413,-	22.557,-

	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Výdaje	81.911,-	116.635,-	116.214,-	135.922,-	163.185,-	---
Úhrada	59.662,-	91.887,-	44.590,-	86.591,-	86.429,40,-	---
Schodek	22.249,-	24.748,-	68.624,-	49.331,-	76.755,60,-	---

³⁹¹ SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 7, K 6, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.
SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 8, K 7, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.
SOkA Rokycany, fond AO Těškov, inv. č. 9, K 8, Kniha zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady, nestr.
SOkA Rokycany, fond MNV Těškov, inv. č. 1, K 1, Kniha zápisů ze schůzí rady a pléna, nestr.

Textová příloha č. 9

Množství vybraných surovin, které žáci odevzdali ve škole při sběru odpadu v letech 1942 a 1944.³⁹²

	2. pol. 1942	1943	1944
Kosti	2,75 kg	393,6 kg	407,8 kg
Papír	101,78 kg	384,48 kg	854 kg
Textil	---	285,94 kg	386 kg
Železo	414 kg	3,1 kg	227,5 kg
Barevné kovy	11 kg	2046,76 kg	---
Guma	---	18,4 kg	26,75 kg
Pecky	16 kg	7 kg	14 kg

Textová příloha č. 10

Množství vybraných bylin a plodů, které žáci v letech 1942 a 1944 odevzdali ve škole.³⁹³

	2. pol. 1942	1943	1944
Březové listí	0,15 kg	7 kg	14,1 kg
Malinové listí	2,8 kg	8 kg	29 kg
Jahodové listí	1 kg	2 kg	1,2 kg
Kaštiny	85 kg	72 kg	100 kg

³⁹² SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 2, K 2, Kronika školy, 3. díl, nestr.

³⁹³ Tamtéž.

Textová příloha č. 11

Množství odpadu odevzdaného žáky v jednotlivých měsících roku 1942 – 1945.³⁹⁴

	1942	1943	1944	1945
Leden	---	56,5 kg	213,55 kg	142 kg
Únor	---	164,55 kg	139,5 kg	139 kg
Březen	---	350,77 kg	132,25 kg	140 kg
Duben	---	316,75 kg	317 kg	---
Květen	---	507,05kg	125 kg	---
Červen	---	474,75 kg	126,25 kg	---
Červenec	---	250,32 kg	140,5 kg	---
Srpen	---	180,35 kg	125 kg	---
Září	94 kg	225,5 kg	141,25 kg	---
Říjen	38 kg	211,75 kg	146,75 kg	---
Listopad	19 kg	211,2 kg	150 kg	---
Prosinec	22 kg	183,25 kg	145 kg	---

³⁹⁴SOkA Rokycany, fond OŠ Těškov, inv. č. 2, K 2, Kronika školy, 3. díl, nestr.

Textová příloha č. 12

Přepis rozhovoru s paní Marií Jedličkovou

Jak probíhalo osvobození Těškova?

To si pamatuji, to jsem byla zrovna doma. Ruští vojáci jeli od Hůrky. Lidé nevěděli, co se bude dít. Byli vyplašení, schovávali se. Naši kluci si tady hráli na dvoře, přiběhla teta a říkala, aby se schovali a položili ty klacky. Měla strach, aby na ně nezačali střílet.

Jak se chovali ruští vojáci k místnímu obyvatelstvu?

Vojáci se tady v Těškově usadili. Byli u Třešků. Tam vařili. Já jsem měla nevlastní matku a ta tam taky vařila v té kuchyni. Víím, že jsem tam jednou přišla a měli rizoto, ale to plavalo v sádle. Vojáci byli také u Trčků. Tam měli sklad a také tam vařili. Tatínek tam u nich [u Trčků – pozn. autorky] dělal a měli tam burskou pomazánku. Ta byla dobrá.

Vojáci byli i u nás. Tady, jak máme obývací a ložnici, byl „vejstupek“ a tam byli ubytovaní. Když jsem měla hlad, tak jsem chodila přes Pechovi sem [k dědečkovi - pozn. autorky]. Vlezla jsem do okna a pak dovnitř. Oni na mě koukali, co tam dělám. Děda Sedláček jim říkal, že jsem vnučka a že si jdu pro jídlo. A oni mi to jídlo už potom i připravovali a nechávali otevřené okno.

Textová příloha č. 13

Přepis rozhovoru s paní Miroslavou Kafkovou

Pamatujete si mobilizaci v roce 1938? Jak v Těškově probíhala? Jak na ni lidé reagovali?

Při mobilizaci v 38. roce od nás odjeli asi čtyři nebo šest mužů. Od jednoho sedláka si vypůjčili plečku a koně. Majitel těch koní je odvezl, ale nevím kam. Ženy plakaly a my jsme tomu nerozuměli, byli jsme děti. Muži sice odjeli, ale za nedlouho se zase vrátili, protože byla uzavřená Mnichovská dohoda. Západní státy se na nás vykašlaly.

Jak se Němci v obci chovali? Docházelo ke konfliktům?

Když přišli v 39. roce Němci, tak si nás moc nevšíkali, protože oni byli „nadhliď“. On je měl Hitler dobře vychované. Oni si nevšíkali nás a my jsme si nevšíkali jich. Němci v Těškově moc dlouho nebyli.

Pamatuju si, že nějaká paní Šůchová, to už byla tenkrát stará babička, šla po silnici pod rybníkem a oni zrovna jeli Němci. Já nevím, kde jsem se tam vzala. Ale ta babička byla natvrdlá, špatně slyšela. Němci pospíchali a babička měla času dost. Oni na ni troubili, ale ona je neslyšela. Nakonec museli zastavit a babičku odvést na stranu, protože šla prostředkem cesty. To víš, kdypak tady tenkrát jelo auto.

Jednou jeli Němci ode Lhoty. To byla zima. My jsme se klouzali na Klíneráku. Jezdili jsme na saních. Ti Němci, ti byli takoví..., prostě oni si mysleli, že jsou páni. My jsme byli jenom kmáni, protože nás obsadili. Já jsem měla takové větší saně. A oni si ode mě ty saně jako vypůjčili, ale nevypůjčili, oni mi je prostě vzali. Tři velcí muži si na ty saně sedli. Cesta na Klíneráku byla nerovná, byly tam takové skokánky. Když přijeli Němci na první skok, tak se saně rozplácly. Já jsem přinesla saně v náručí domu. Náš soused byl tesař, a udělal mi saně nové.

U nás bydleli dva němečtí důstojníci. Oni chodili hezky oblékaní, světlé košile a tmavé uniformy. Když to měli špinavé, tak přišli na mojí maminku a říkali: „Mamko vyper, mamko vyper.“ Tak maminka to vyprala a vyžehlila, a když si pro to přišli, tak jsme dostali čokoládu. To víš, to bylo tenkrát. My jsme ani nevěděli, co ta čokoláda je. Cukroví jsme brali celou vátku 10 dkg. A to nás musela maminka rozdělit.

Jak se mezi lidmi mluvilo o druhé světové válce? Jak jí vnímali? Jak reagovali na její vypuknutí?

Vnímali jsme to dost špatně, tu druhou světovou válku, protože Němci, když potřebovali, tak nám nařídili posílat jim kontingenty. Museli jsme odevzdávat obilí. Hlavně pšenici a žito, oves nechtěli. My jsme se na polích snažili, a potom jsme to museli naložit na vůz a odvést to do Rokycan. Tam bylo družstvo. Měli tam sila na obilí. Tak se tam vozilo obilí každý rok po sklizni. Museli jsme zasít taky mák a ten mák, když potom uzrál, tak jsme ho ještě dali uschnout na půdu na takové plachty. Jak to uzrálo, tak se makovice otevíraly. Potom jsme to sesypali dohromady. Mák jsme prosívali, aby byl čistý. Tenkrát jsme ho asi pytel museli odevzdat. A odevzdávali jsme taky třeba maso. Když se narodilo telátko a byl to býček, tak jsme si ho nechali a museli jsme ho potom odevzdat na kontingent. To byla určitá kila, která jsme museli odevzdat. A vejce jsme odevzdávali. To bylo zase podle toho, kolik měl kdo polí. Tak podle půdy nám to vypočítali. No a taky se odevzdávaly i husy. To jsme taky museli mít. My jsme je ale stejně drželi, protože se dralo peří.

Byl v obci někdo totálně nasazený?

Jo, to byli. Oni byli dost daleko v Německu. Když tam potom Američané začali dělat nálety, tak kdo mohl, tak tam odtamtud utekl. V tom náletu byla taková jako hysterie. Němci si ani nevšimli, že jim někdo schází. Tam tenkrát taky umřelo hodně lidí. Někteří lidé z Těškova se vrátili domů, ale to ještě nebyl úplně konec války, tak se skovávali. Vydrželi to do konce války. Když přišli Rusové, tak vylezli.

U leckoho byli schovaní i Němci. Ono když se potom vědělo, že to prohrají, tak kdo mohl, tak se z vojny ztratil. To víš, válka je válka. To bylo hrozné krveprolití.

Byl v obci někdo, kdo s Němci kolaboroval?

Nějaký ten „kolaborantík“ tady asi taky byl, ale ono to zase nebylo až tak špatné. On každý jenom kecal. Ale nic se nedělo, protože nakonec se bál jeden druhého. Každý si dával pozor na hubu. Jeden pán, když byla schůze, vždycky říkal: „Obě ruce budu zvedat, obě ruce budu zvedat!“ Jakože souhlasí s Hitlerem.

Jak jste se dozvěděla o atentátu na Heydricha? Promítla se následná heydrichiáda do dění v obci?

O atentátu na Heydricha jsme se dozvěděli z rádia. My jsme na to koukali, jako že je to dobře. Jenže když za to potom byly vyhlazeny Lidice, tak to už se nám nelíbilo, protože tam přišlo moc lidí pryč, i děti. Když byla heydrichiáda, tak jsme poslouchali rádio. Každý den

četli přes poledne nebo po poledni, kolik lidí zničili, kolik jich sebrali a kolik jich zastřelil. Ty tam tenkrát řádili hrozně.

Zapojil se někdo z Těškova do odboje? Mluvílo se o domácím odboji mezi lidmi?

Co jsme mohli, lidé z vesnice, dělat? My jsme nemohli dělat nic, protože jsme se báli. Můj děda říkal: „Nikommu nic neříkejte, ať si to dělají, jak chtějí.“ Ale taky se našli tací, kteří chtěli ukázat, že něco umí.

Ale jestli se někdo do odboje doopravdy zapojil, to nevím. Ale možné by to bylo. Naproti nám bydlel pán, a ten se po válce chlubil, že pomáhal partyzánům. My jsme mu potom říkali partyzán, ale nevím, jestli něco takového opravdu dělal.

Vědělo se o pronásledování židů a o koncentračních táborech?

O židech a o koncentračních táborech možná moji rodiče věděli, ale oni to před námi neříkali. Nemluvílo se o tom.

Jaký byl kulturní a společenský život během druhé světové války? Jak se válka odrazila v každodenním životě lidí?

Chodili jsme do hospody u Veverků cvičit a taky se hrávalo divadlo. U Veverků byl velký sál a bylo tam i jeviště. Natáhly se hadry a byla opona. Tak jsme hráli divadlo. To se vždycky sešla celá ves, protože v hospodě měli dobrou limonádu. Cvičení, to bylo taky docela dobré, na to si pamatuju. Byla tam bradla a kůň a taky jsme cvičili prostný. Vždycky nás vedl někdo ze starších. Ještě před válkou byla v obci dělnická tělovýchovná jednota. Tak jsme až do konce války chodili cvičit do hospody a hrát divadla. A také se ještě udržovaly takové zvyky jako výročí Jana Husa. To se udělal po vsi průvod s lampióny a pak se dělal oheň u lesa na Škalicích. Sešla se celá ves. On si nás nikdo moc nevšímal. Hlavně, že měli Němci co žrát.

Za války se nesmělo svítit. My jsme museli chodit do chléva poklízet dobytek a koně dokud bylo v zimě ještě trochu vidět. Chodili jsme brzo, abychom ten dobytek nakrmili. A když jsme přišli potom do kuchyně, tak jsme mohli svítit akorát na petrolejku. Když se dralo peří, tak jsme dali pětilitrovou bandu nebo dvě, podle toho kolik nás bylo. A to peří se dralo taky při takových lampách. Dělal se to, jak to šlo.

Taky nebylo co koupit. Peníze byly, ale obchody byly prázdné. Když jsme potřebovali šaty, tak jsme je dědili jeden po druhém, protože se nic nedostalo. Nic nebylo. Ještěže jsme měli to hospodářství, že jsme měli aspoň to jídlo.

Bratr měl zahrádku a na té zahrádce všechno vypěstoval. Třeba celer, mrkev, petržel a rajské, ale okurky ještě ne. Taky sel tabák, protože muži neměli co kouřit. Ten tabák pěstoval na velké hromadě kompostu za hnojem. Když ten tabák uzrál, tak ho nalámal. Ty lupeny jsme dávali na drát jeden za druhým a na půdě se to sušilo. To víš, nebylo to nic moc, protože ten tabák musí být taky nějak upravený, aby se dal kouřit. Jenže my jsme nevěděli, co do toho. Tak muži měli tabák. A můj děda kouřil fajfku. Pro toho jsme trhali i lupení z ořechu. On si to dal uschnout do trouby a potom si to nařezal. To kouřil, ale to bylo smradu.

Jak probíhalo vyučování? Mluvílo se o válce i ve škole?

Chodili jsme do školy u nás v Těškově. My jsme měli známky do pětky a Němci zavedli ještě šestku. Učili jsme se němčinu a my jsme jí neuměli. Tak jsem dostala pětku. A moje kamarádka dostal tu šestku. Smály jsme se tomu celou cestu ze školy až domů. My jsme to zase až tak nebrali, ani naše rodiče.

Vyučování probíhalo docela snadno, ale ta němčina. Když se ráno začínalo, tak jsme si museli stoupnout a zpívali jsme německou hymnu. Ale oni měli dvě, tak já nevím, kterou jsme zpívali. O válce se ve škole nemluvílo. To prostě mezi děti nepatřilo. Jak to šlo, tak se o tom nemluvílo.

Jak občané Těškova prožívali nálety?

Když byly nálety na Plzeň, tak to byl vždycky rachot až u nás, protože to je poměrně blízko. Když byl ten poslední nálet na Škodovku, to už bylo opravdu nějak konec dubna, tak oni [Američané – pozn. autorky] si pustili taková světla. Ono to drželo ve vzduchu. Asi to bylo na nějakých padáčcích. A to svítilo, aby se mohli trefit na Škodovku, protože ta je mezi domy. To se tenkrát třáslы baráky i u nás. To bylo hrozné. My jsme byli venku a koukali jsme na ta světýlka.

Škodovka byla rozsekaná na marast. My jsme tam potom po válce byli na brigádě a uklízeli jsme. To bylo všechno bez střechy. My jsme uklízeli taková prkýnka, a co tam prostě bylo. Tak to jsme dávali na hromady, aby to dospělí mohli odvést.

Jak se Němci chovali před koncem války? Báli se blížící se fronty?

Němci, ti se nakonec báli všeho, protože už věděli, že to prohráli. Hitler se zasamovraždil a my jsme se potom přestali bát. Taky jsme v Těškově měli Němce. To už měli jenom nákladní auta. Jedno auto si napojili na elektrinu ze sloupu. V tom autě měli všelijaké stroje a opravovali si s nimi auta. A potom, když už byl opravdu konec, tak oni odjeli, ale nevím kam. Jeli asi k vodě, k Berounce.

My jsme tam tenkrát taky měli národní hosty. To byli vlastně vystěhovaní Němci. Skoro v každém baráku někdo bydlel. Když byl konec války, tak je sezvali do školy. A potom je hnali. Oni tam s sebou Němci měli všelijaké věci. Jenže oni [těškovští občané – pozn. autorky] jim ty věci vzali. Můj táta tam taky tenkrát byl a přišel a řekl, že tam nemůže být, protože to se prostě nedělá, takhle zacházet s lidmi. Ať už je to kdo chce, tak pořád je to člověk.

A tenkrát taky lítali hloubkaři, jak jsme jim říkali. To byla taková menší letadla a ta měla jenom kulometry. Když jeli Němci po dráze od Plzně ku Praze, tak to jsme viděli z kuchyně, jak ta letadla letěla normálně a najednou se spustila nad vlak. Němci v těch vlcích vozili výstroj a jezdili do Prahy a ještě bůhví kam a oni jim to tady vždycky rozsekali. To jsme pokaždé akorát viděli, jak hloubkař letěl a zase spadl dolů a střílel na vlak. Vlak zůstal stát a bylo to. Ten vlak pak museli dát na jinou kolej, protože na té koleji, co jel, tak tam zase třeba jezdil osobní vlak. Ty osobní vlaky oni [hloubkaři – pozn. autorky] nehonili. No, není to nic moc, když na to člověk vzpomíná.

Tady v Holoubkově byla fabrika Hopfengärtner. Tady vyráběli nějaké válečné stroje. Ženy, co dělávaly na polích nebo chodily na kulturu do lesa, tak potom byly nacpané sem, do té továrny. Dělal se tu na tři směny, aby bylo těch děl a nábojů do nich víc. A jednou šly pěšky domů, protože lítali hloubkaři. On je ten jeden hloubkař zahlédl a útočil na ně, ale nestřílel. Dokud si ty ženy nevlezly do příkopu do vody, tak nad nimi pořád lítal. To víš, taky se museli nějak bavit. Ty ženy potom přišly a nadávaly, že se vykouply v příkopu.

Na konci války vzali strejdovi Pepíkovi koně, ale on ty koně nemohl opustit. Tak s těmi Němci jel, já nevím, kam až dojeli. Strejda se vrátil až po měsíci s úplně jiným vozem, ale koně přived. To víš koně, to je prostě sedlákovo chloubá.

Jak probíhalo osvobození Těškova?

Ve Volduchách už byli Američani a k nám přijeli Rusové. Já nevím, co ti Rusové dělali. Oni jeli z Hůrky dolů, ale nejeli s tanky po silnici zatáčkami, ale jeli rovnou přes pole až nahoru ke hřbitovu. Tam byly takové krásné topoly, poměrně veliké. A oni tím tankem na ten topol najeli a topol padl. No osvobození, prostě mužský, žádná ženská nesměla zůstat doma sama.

Reagovali těškovští lidé na volání Prahy o pomoc?

Na pomoc Prahy nevím, jak se reagovalo. My jsme to hlavně poslouchali v rádiu.

Těškov byl osvobozen Rudou armádou, jak se její vojáci chovali k domácímu obyvatelstvu? Vznikl v obci kvůli nim nějaký konflikt?

My jsme měli na dvoře tři kuchyně. Rusové vařil, buď těsto plněné masem vařené ve vodě, nebo guláš. My už jsme to potom ani nechtěli jíst. Sami jsme si nemohli vařit, protože oni vařili na našich kamnech v kuchyni. Taky vařili pod kolničkou, tam měli plní kuchyni. A třetí kuchyni měli pod tou druhou kolnou. Když je potom odstěhovali do lesa do Chejlov, tak jsme neměli co topit, oni všechno spálili. Když potom Rusové odjížděli, tak nás vyfotografovali.

Taky u nás v kuchyni potom byla jejich pošta. Já jsem uměla dobře hvízdát, tak jsem si hvízdala písničku, a oni nadávali, že mě Pán Bůh potrestá, protože to se nedělá, aby ženská hvízdala.

Taky to s nimi bylo někdy těžké, ukradli, co mohli. My jsme měli plný dvůr slepic a jedno vejce jsme neměli. Můj děda vždycky číhla, když slepička seděla na hnízdě, aby jí to vajíčko sebral, ale ono už tam nebylo. Oni už potom holt neměli co jíst. My jsme měli připravené dva býčky na kontingent, a oni nám toho jednoho býčka odvedli a sežrali. Když ho sežrali, tak šli pro druhého. Jenže tenkrát byl tátovo druhý bratr doma, tak vzal bič a vyhnal je. Oni s sebou nenosili žádnou zbraň, když chodili po vsi. Taky se stalo, že se opili. Vlezli si na koně a stříleli tomu koni u uší. Ten kůň, ten se z toho zbláznil, co dělal.

Konflikt? My jsme byli děti, my jsme si toho ještě tolik nevšímalí. Ale určitě nějaké mrzutosti byly. To máš jako dneska, podle toho jací se sejdou lidé, tak je potom atmosféra.

Když byla vršíčková pouť, to jsem poprvé viděla černocho. To byla první pouť, která se dělala po válce. Vojta Hrabák měl nákladní auto, jel po vsi a všechny nás sesbíral. Říkal: „Pojďte, pojedeme na vršíčkovou pouť, už je po válce.“ My jsme s nim jeli přes Volduchy do Litohlav. A ve Volduchách ho Američani zastavili, protože hlídali, kdo k nim jede. On měl ještě auto na dřevoplyn. To se nejezdilo na benzín nebo na naftu.

Textová příloha č. 14

Přepis rozhovoru s paní Jitkou Knotkovou

Jak se Němci v obci chovali? Docházelo ke konfliktům?

Když přišli Němci, tak jsem byla malá holka. Byla jsem ještě v kolébce. Maminka mi vyprávěla, že Němci měli taky doma malé děti, jako jsem byla já. A taky se jim do války moc nechtělo. Maminka říkala, že nejsou všichni Němci stejní, aby mysleli jenom na boj. Taky měli doma rodiny, manželky, děti a museli na vojnu. To je taková první vzpomínka na to, jací byli Němci.

No a potom, to už jsem byla větší, se musela zakrývat okna na baráku, aby nebylo vidět večer světlo. Po ulicích chodili německé kontroly a nesmělo být nikde ani škvírkou vidět světlo na ulici, asi kvůli parašutistům. Jednoho dne se stalo, že k nám vtrhl Němec. Nějaká vyšší šarže to byla. Měl brigádýrku a hrozně se rozkřikoval, že je nám z oken vidět světlo. Když už to trvalo delší chvíli, tak můj otec vstal od stolu a vykázal ho ven. Řekl mu, aby se sebral a odešel, že my máme zakryto. Kontrolovali jsme to. Německý důstojník se bránil, že to není pravda a takové řeči. Pak se ale sebral a odešel. Na to nezapomenu, tak jak už jsem dneska stará, jak se choval. Řekl, že se ještě s mým otcem setká. Pak jsme se dozvěděli, že to někde nahlásil. Mého otce zachránilo to, že ten Němec projížděl Berounem, zrovna když tam byl nálet, a přišel tam o život. Takže můj otec z toho vyvázl.

Těškov byl osvobozen Rudou armádou, jak se její vojáci chovali k domácímu obyvatelstvu? Vznikl v obci kvůli nim nějaký konflikt?

Když sem přišli ruští vojáci, tak si nemůžeme naříkat a stěžovat si, že by byli nějakí nepřátelští. Nakonec byli přátelští až tak, že mě chovali, protože mi tehdy nebylo ani pět let. Chovali mě a všelijaké hračky, co po chvílích dělali, mi dali. Košíček mi vyřezali z pecky a to jsem nosila na řetízku. To si pamatuju. Oni si asi nesměli na české občany nic dovolit. Nikoho neuráželi. U nás bydleli ve dvou místnostech. Byli tam nějaké šarže ale i obyčejní vojáci a nemohli jsme si nijak stěžovat, že by se špatně chovali. Co měli rádi, měli rádi cibuli. A co měla maminka na zahradě, to jí snědli, ale všichni se tomu zasmáli a bylo to v pohodě.

Textová příloha č. 15

Přepis rozhovoru s paní Marií Konečnou

Pamatujete si mobilizaci v roce 1938? Jak v Těškově probíhala? Jak na ni lidé reagovali?

Z mobilizace mám asi nejméně vzpomínek, protože jako děti jsme se držely jen doma. Pamatuji si ale, že najednou byli ve vsi vojáci ubytovaní po domech, i u nás žili v jedné místnosti. Byli veselí, hráli si s námi, dávali nám bonbony. Ze vsi odešlo několik chlapců i náš pan učitel a za něj přišla kantorka z Rokycan. Říkali nám, že odešli, aby nebyla válka. My jsme tomu nerozuměli. Říkali jsme, že když bude válka, utečeme k dědečkovi. Nevěřili jsme, že by válka byla všude. U nás se po večerech scházeli tatínkovi kamarádi a mluvili o tom, že kdyby si ten hajzl, mysleli tím Hitlera, něco zkusil, tak uvidí. A že nás naši vojáci nedají.

Jaký byl příjezd Němců v březnu 1939?

Přišel 17. březen 1939. Od rána bylo chladno, poletoval sníh s deštěm. Naši rodiče byli nějak vystrašení a neklidní. Potom začala jezdit auta s vojáky. Ale nebyli to ti veselí, co si s námi hráli. Z těch jejich uniforem šel nějak strach. Seděli na autech, v rukou drželi pušky a na střeše kabiny řidiče měli nějakou velikou pušku, zřejmě kulomet. Tatínek nadával, že jsou to hajzlové. Maminka nás odháněla od oken, že by nás mohli zahlédnout přes záclony a začít na nás střílet. Umíš si snad představit, že jsme se se sestrou, o rok mladší, rozplakaly.

Druhý den po příjezdu Němců k nám přijel známý z Přívětic, mamincin kamarád. My se sestrou jsme ho radostně vítaly, že nám něco veze. Ale on nás poslal, ať si jdeme hrát domů. Ten známý přijel mamince říct, že jejího bratra z Přívětic sebrali. Slyšely jsme, jak maminka plakala a říkala, že se tatínek a maminka musí v hrobě obracet. Tatínek maminku uklidňoval, že její bratr nic neukradl a nikoho nezabil.

Tatínek musel jít na odpolední do Holoubkova, ale přijel k nám jeho bratr a řekl, že musíme všechno prohledat a co bude třeba, tak spálit. Tatínek byl v obecním zastupitelstvu, měl doma nějaké knihy a brožury, tak se to všechno pálilo. Pamatuji si, že jsme šetřili palivem, ale ten den byla kamna najednou celá rozpálená. Když jsme toho hodně spálili, ptal se nás strýc, jestli jsme si ještě něco někdy neschovaly. Já jsem se přiznala, že mám takovou maličkou knížečku s panem prezidentem Masarykem, ale že jsem si ji zastrčila pod podrážku uvnitř v botě tak, že by ji nikdo nenašel. Vytrhl mi to z ruky a letěla k mé lítosti taky do kamen. Naši se báli, že k nám taky přijde prohlídka.

Maminčin bratr byl zřejmě vězněn na Borech, ale po několika týdnech se vrátil zubožený, a brzy na to zemřel. Po návratu jen opakoval, ať se na nic neptáme, že on nesmí nic říct. Asi za půl roku pro něj přijelo Gestapo. Měli špatné informace, nevěděli, že už není, tak ho chtěli znovu odvést. Ten strýc, ač syn ze statku, pracoval ve Škodovce, byl i v Číně. Také byl dost známý pro své sociální cítění a práci v odborech kovodělníků.

Jak se Němci v obci chovali? Docházelo ke konfliktům?

Němci začali chodit po domech a hledali ubytování. U nás se v jedné místnosti taky usadili. Přinesli si ze stodoly otepi slámy. Měli nějaké plachty a do zdí tloukli hřeby, na které si věšeli pušky. Když někdy odcházeli na cvičení, vždy jeden zůstal doma. Na návsi měli kuchyni a zvali lidi ochutnat. Někteří to přijali, chodili s kastrůlky a oni jim dávali makaróny, do té doby jsme to neviděli. Nevím, jaké to bylo, protože naši nás tam nepustili, že máme co jíst. Nás to nezvyklé jídlo sice lákalo, ale tatínek nekompromisně prohlásil: „Ať si to sežerou!“

Místní občan Přílepek, velmi chudý s několika dětmi, bydlel na Škalicích „U Merfánků“. Většinou byl bez práce, pak odešel za prací do Německa. Vykládal, jak se tam mají lidé za Hitlera dobře. Všichni mají co jíst. Vyprávěl i o tom, jaká úcta je tam prokazována ženám. Všichni je pustí hned sednout, třeba v tramvaji. Pan Přílepek měl legitimaci Vlajky. Když tady nebyla k dostání housátka, jeho dcera Máňa pro ně jezdila do Sudet. Když ukázala tu legitimaci, tak prý jí vojáci pomáhali přestoupit.

Pak se také šeptalo, že byl zatčen pan Sedláček. Říkalo se, že byl komunista. Zatčen byl i mladý pan Jirgl. Pracoval v Plzni u jednoho pekaře. Ten prý měl hezkou dceru a ženu. Chodili za nimi němečtí vojáci a pekař je [vojáky – pozn. autorky] zastřelil. Gestapo prý všechny zaměstnance pekárny odvezlo. Po nějaké době stará paní Jirgllová říkala cestářce, že jí pozvali na oberlandrát, že myslí, že se dozví o svém synovi, že se jí o něm zdálo. Dozvěděla se, že syn zemřel na zápal plic. Byl v koncentráku [v Osvětimi – pozn. autorky].

Jak se mezi lidmi mluvilo o druhé světové válce? Jak jí vnímali? Jak reagovali na její vypuknutí?

Dospělí před dětmi o válce nemluvili. Báli se, co bude dál. Když byli u nás tatínkovi kamarádi, často nás posílali hrát si ven. Rádio jsme doma neměli. Tatínek chodil pořád na odpolední směnu do Holoubkova, protože dopoledne pracoval na poli. Měli jsme tenkrát 3 ha polí, 3 krávy a nějaká telátka. Takže tatínek po dopolední dřině na polích šel pěšky do Holoubkova do továrny a v noci se vracel. Musela to být hrozná dřina, ale v těch polích viděl

záchranu. Mohl jít po první světové válce k četníkům, potom poznal nezaměstnanost a tohle byla obživa jistá.

Byl v obci někdo, kdo s Němci kolaboroval?

Myslím, že nikdo v obci s Němci nekolaboroval.

Jak jste se dozvěděla o atentátu na Heydricha? Promítla se následná heydrichiáda do dění v obci?

Já byla na louce v Mrtí boudě. Maminka za mnou běžela a volala, ať jdu domů, že je tam četník. Ve škole totiž ukazovali všem žákům foto dámského kola, pláště a toho, co zůstalo po parašutistech. Všichni museli podepsat, že tyhle věci nikdy neviděli. Bylo to směšné! Jak mohly děti 60 km od Prahy tyhle věci vidět?! Tatínek odebíral Pravdu, tak z té jsme se dovídali o popravách v Praze. Tatínek se vždycky strachoval, koho zase seberou a popraví.

Vědělo se o pronásledování židů a o koncentračních táborech?

O pronásledování židů a o koncentračních táborech se nemluvílo, alespoň před dětmi. Zmizel nám pan učitel Beran, který učil tady v Těškově. Chodil k nám pro mléko. A pak se říkalo, že se odstěhoval.

A jednou, když jsme měli jet se školou do Plzně do divadla, tak jsme viděli, jak se dvěma četníky odchází pan učitel Antonín Veverka. Bydlel ve vilce u školy v Mýtě. Byl později ředitelem školy a vyprávěl nám o hrůzách bombardování. Přežil koncentrák a v muzeu v Mýtě nechal svou vězeňskou misku a ještě další památky na vězení.

Jaký byl kulturní a společenský život během druhé světové války? Jak se válka odrazila v každodenním životě lidí?

Kulturní a společenský život v tak malé vesnici? Lidé se scházeli „na táčkách“ a povídali si doma. Fungovala tu dělnická tělovýchovná jednota. Měli jsme jen bradla a můstek. Chodili jsme cvičit do hospody u Veverků. Večer jsme museli zatemňovat okna. Já jednou napřed rozsvítla a než jsme zatáhla zatemnění, už klepal na dveře četník a nařídil pokutu. Prý by nás mohli bombardovat.

Všecko bylo na lístky, i bonbony - 100 g čokoládových a 100 g nečokoládových. Nám kolikrát propadly, protože místní konzum jich nedostal dost, a na to jít se zeptat do Mýta, neměla maminka čas. Bylo předepsáno kolik má kdo dostat potravin, třeba ½ litru mléka pro děti, 1/8 litru mléka pro dospělého, 1 vejce na týden.

Chodily kontroly, jestli jsme si doma nenechali víc mléka. Taky přišla občas kontrola, kolik má kdo slepic. Nepřihlášené slepice se chytaly do pytlů a nosily se do Hory. Jednou nám jedna utekla. Kontrolor si ji všiml, ale maminka prohlásila, že není naše a vyháněla ji ze dvora.

Jak probíhalo vyučování? Mluvílo se o válce i ve škole?

Vyučování se v naší škole moc nezměnilo. Jen jsme měli několik hodin němčiny. Zpívali jsme Heute werden wir ein Liedlein singen, wenn wir fahren gegen England. Tatínek uměl německy a nechtěl to slyšet.

Asi od února 1945 byla v naší škole v Mýtě ubytována Hitlerjugend. My jsme chodili do školy jen jeden den v týdnu. Odevzdali jsme úkoly, zapsali jsme si, co se máme naučit, napsali jsme nějaký test a šli jsme domů, protože jsme se museli všichni vystřídat v jedné učebně.

Ti němečtí kluci z Hitlerjugend občas chodili s vojáky na pochodové cvičení, pak se zastavili třeba tady v Těškově na návsi a měli rozchod. Rozběhli se po vsi a ukazovali, že mají hlad. Někdo jim dal buchtu nebo chleba. Hltavě se dali do jídla. Jenže pak měli nástup a ti vojáci je prošacovali. U koho našli nějaké jídlo, zmlátili ho, až třeba upadl. Přece nám nesměli ukázat, že mají hlad. Mamince jich bylo líto, že mají hlad a ti vojáci je ještě bijí.

Jak občané Těškova prožívali nálety?

Nálety jsme slyšeli a jednou byla nad Plzní úplná záře. Všichni jsme byli venku. Maminka nám sbalila raneček a večer dávala na stůl pytlík s chlebem nebo buchtami, že kdybychom museli utíkat, to jídlo určitě někdo vezme. A připravovala také bandasku s meltou. Tatínek ve sklepu udělal nějaké provizorní lavice jako kryt. No, nakonec nás nikdo nebombardoval!

Jak se Němci chovali před koncem války? Báli se blížící se fronty?

Němci se určitě báli blížící se fronty. Do vsi přijeli „národní hosté“. Byla to skupina starých lidí, žen a dětí. Utíkali z rozbombardovaného Německa. Bydleli většinou ve škole, někdy i u lidí. U nás nikdo nebydlel, ale vedle u slečny Fiedlerové byla Němka se šestiletým chlapcem. Náš tatínek se s ní někdy bavil. Vyprávěla, že její muž, automechanik, zahynul, když na něj spadlo auto. Z Německa si s sebou vezla svůj jediný majetek – výbavu, nějaká povlečení a ručníky pečlivě svázané stužkami. Při bombardování přišla o všechno. Vyprávěla, jak se kolem nich sypaly domy a oni nevěděli, kam mají utéci. Říkala, ať jsme rádi, že my tu válku nemáme. Tatínek jí vysvětloval, že my jsme válku nechtěli. Oni prý taky ne, říkala.

A potom, bylo to 4. května, přišel vedoucí národních hostů za naším strýcem, který měl auto na dřevoplyn. Otevřel před ním kufr zlata a šperků, ať si to všechno vezme a odveze je do Rokycan. On to samozřejmě odmítl, tak pán s kufrem zase odešel do školy. A 5. nebo 6. května hnali místní funkcionáři všechny Němce pěšky do Rokycan. Moc si toho nenesli. O těch špercích a jiných věcech se pak nikdo nedověděl, kam se to v té divoké době ztratilo. No, povídalo se všelicos.

5. nebo 6. května Němci postříleli na nádraží v Hořovicích několik lidí, mezi nimi i těškovského občana Karla Vlčka, který měl službu. Zůstala po něm žena a si 2-3letý syn. Dost to všechny zasáhlo.

Jak probíhalo osvobození Těškova?

5. května byl od rána krásný den. Pak najednou někdo utíkal po vsi, že v Praze už to prasklo, že je konec války. Někdo dal ven nějaký amplion a opakovali vysílání z Prahy. Lidé se shromažďovali na návsi. Pak přijely dva americké tanky s bílou hvězdou. Lidé jim nosili jídlo, ale oni nic nechtěli. Náš tatínek se s nimi německy domlouval. Ptali se, jestli tu někde nejsou Němci. O nikom jsme nevěděli. Tatínek je poslal na Zbiroh, že tam by mohli být. Tak odjeli. Lidé zpívali a radovali se, že už je po válce.

Kluci, kteří měli kolo, to byla tehdy vzácnost, byli rozděleni do několika skupin. Každá skupina měla stanoviště u výjezdu z vedlejší obce. To byly hlídky, které měly sledovat, zda se k naší obci neblíží nějakí Němci. V tom případě jeli kluci varovat lidi, aby se schovali.

12. května přijely sovětské tanky do Těškova. Domy byly zaplaveny rozkvetlými šeríky. Trhali jsme je a házeli je na vojáky, kteří nám nadšeně mávali. Pak se vojáci rozběhli po vsi. Lidé je zvali domů a nabízeli jim jídlo. Bylo to krásné a srdečné. Někteří se ubytovali po domech, malý provizorní tábor vznikl v lese u hřbitova. Tanky tam srazily několik lip z aleje. Vyprávělo se, že tam vysazovali nové, ale prý se několik let neujaly. Další tábor byl v Chejlavech. Tam bylo vozatajstvo, které tam zůstalo až do podzimu.

Reagovali těškovští lidé na volání Prahy o pomoc?

To rádio, které bylo možná jediné ve vsi, stále vyhrávalo před hospodou. A pak přišla zpráva, co se děje v Praze a volání rozhlasu o pomoc. „Němci tu vraždí české lidi!“ Všichni věřili, že Američané pojedou Praze na pomoc. A tak se skupina mužů, mezi nimi i můj tatínek, rozhodla, že půjdou do Mýta na státní silnici a přidají se k nim. Pak začalo pršet. Zprávy o Praze byly stále děsivější. Se sestrou jsme se bály, že tam tatínek zmokne. Maminka plakala, jen aby ho tam nezastřelili. Pak nás maminka zahnala domů. Pár vojáků s velkými

psy hnalo přes ves skupinu špinavých a otrhaných lidí, zřejmě pochod smrti, ale lidé se báli, že jsou to nějakí vrahové. Šla z nich hrůza.

Tu noc nikdo nespál, všichni se báli. Tiskli jsme si svoje ranečky s jídlem a ustrašeně čekali, co bude dál. Ráno se tatínek a ostatní vrátili. Hladoví, promrzlí, ale také zoufalí. Už jim bylo jasné, že čekali marně, že Američané Praze na pomoc nepojedou, i když už to na svých tancích neměli daleko. Léta jsme je za to odsuzovali. Až po řadě let jsme se dozvěděli, že Eisenhower a Stalin se dohodli na demarkační linii Cheb – Plzeň – Domažlice. Demarkační čára byla u Rokycan. A že generál Patton telefonoval svému nadřízenému, že má tisíc odpočatých vojáků a je schopen s nimi osvobodit Prahu. Ale jeho velitel mu to nedovolil.

Těškov byl osvobozen Rudou armádou, jak se její vojáci chovali k domácímu obyvatelstvu? Vznikl v obci kvůli nim nějaký konflikt?

U nás v jednom pokoji byli ubytovaní dva majoři. Jednou nás všechny pozvali do pokoje. Na stole byly talíře se salámem a skleničky s „vodou“. Nabízeli, ať si vezmeme. Já myslela, že je to nějaká voda, tak jsem se napila. Hrůza, jak mi to spálilo krk. Honem mi nutili salám. Tak jsem to přežila. Rusové tu měli svou kuchyni, ale rádi jedli i naše jídlo, chutnalo jim. Když potom odjížděli, říkali, že jedou na Japonce. Na rozloučenou udělali u rybníka malou vojenskou přehlídku.

Když jsme jednou mlátili pšenici, přišel k nám mladý voják a chtěl tatínkovi pomáhat, že on to umí. Maminka mu nabídla nějaká buchty, které s potěšením přijal. A potom k nám chodil často. Chtěl třeba i vyhazovat hnůj. Cítil se u nás dobře. A potom jednou přiběhl, chtěl papír s adresou, že odjíždějí. Maminka mu napsala naši adresu. My mu potom napsali na tu jeho, ale nic jsme od nich nedostali. Skoro nám to bylo líto, jak jsme si na něj zvykli.

Když jsem uklízela pokoj po majorech, našla jsem pod polštářem rolku jemné kůže. Tatínek to nesl do Mýta na četnickou stanici, že to tu zapomněli. Ale tam ho ujistili, ať si to nechá, že to byl od nich dárek. Ale lodičky nám z kůže ušil pan Klečka až asi po dvou letech, co kdyby si vzpomněli a vrátili se. Jinak se k nám chovali hezky a nosili nám i drobné dárky.

V létě bylo dost vlhko, sena neschla a vojáci z Chejlov potřebovali seno pro koně. Tak podnikali výpady na louky a seno si odváželi, což se sedlákům nelíbilo. Ale nějaké konflikty nevznikaly. K tragédii ale došlo v Cekově. Jeden sedlák šel orat. Pak ho našli mrtvého bez koní. Chytili vojáka, nějakého Asiata, s koňmi. Přiznal, že sedláka mu ty koně nechtěl dát, ale on prý si je chtěl vzít domů, tak ho zabil. Tak to byla těžká tečka za jejich pobytem.

Vojáka popravili. Zastřelili ho před nastoupenou jednotkou. Myslím, že si ani neuvědomil, co spáchal. Přece byl u Němců, u nepřátel.

Textová příloha č. 16

Přepis rozhovoru s panem Aloisem Pelcem

Mluvil se mezi lidmi o Hitlerovi jako o potenciální hrozbě už v době, kdy se stal říšským kancléřem?

Občané, kteří poznali první světovou válku a znali příčiny jejího vzniku, dobře věděli, co se skrývá za nastupujícím fašismem v Německu. Fašisté se nikdy nesmířili s porážkou v první světové válce a ponaučení začali porušovat všechny poválečné dohody, které jim zakazovaly válečné akce, militarizaci země, budování armády apod. Lidé v tom viděli počátky příprav na novou válku. Tím, že se stal Hitler říšským kancléřem, kterého jmenoval sám německý prezident Hindenburg, se občanům tento záměr Německa potvrdil. Další vývoj politických a vojenských událostí v Německu potvrdil, že jde skutečně o velké ohrožení států v Evropě. Mezi lidmi se šířily obavy z dalšího vývoje událostí. Lidé sledovali politickohospodářský a vojenský vývoj diplomatických jednání evropských velmocí. Tento vývoj směřoval k Mnichovské dohodě.

Obavy, že dojde k vojenské rozpínavosti Německa, se potvrdily. Naše republika byla po zaboru Rakouska na řadě jako první. V září 1938 bylo odtrženo české pohraničí a následně 15. března 1939 byla okupována celé Československá republika. Neznám jediného občana, který by byl na straně Němců. Lidé projevovali spíše velké vlastenectví a odpor k okupantům.

Pamatujete si mobilizaci v roce 1938? Jak probíhala? Jak na ni lidé reagovali?

Po předcházejících vojenskopolitických událostech v Německu a následně pak po zrazení a zaprodání naší republiky západními mocnostmi se mobilizace občanů povinných trvalou vojenskou službou očekávala. Mobilizace v roce 1938 proběhla spontánně. Lidé i v naší obci považovali za nutné bránit svoji vlast. Co vím, nebyly žádné protesty, panovala naprostá jednota.

Vím, že lidé z Těškova se loučili se slzami v očích se svými blízkými, kteří byli nasazeni k obraně vlasti v příhraničních oblastech. V těchto obranných pásmech sváděli naši vojáci bojové operace s místními Henleinovými ozbrojenci, kteří terorizovali občany v pohraničí, ještě než dorazili němečtí okupanti. Po podepsání Mnichovské dohody se naši vraceli do svých domovů. Byla vyhlášena demobilizace.

Jak lidé vnímali Mnichovskou dohodu a následně vznik tzv. „druhé republiky“?

Mnichovskou dohodu všeobecně naši občané odsuzovali. Mnozí nechápali, jak nás západní mocnosti, Francie a Velká Británie, mohly zradit. Následně po okupaci vznikla proněmecká vláda a v čele státu stanul kolaborantský prezident dr. Emil Hácha. Pokořené obyvatelstvo druhé republiky se z toho nemohlo vzpamatovat. Postupně se začaly vytvářet v různých vrstvách občanů odbojové skupiny. K druhé republice se započal vytvářet silný odpor.

Z Němci obsazeného pohraničí muselo odejít mnoho Čechů. Někteří z nich přišli i do Těškova. Jak se k nim lidé chovali?

O občanech z pohraničí v naší obci nemám žádné informace.

Jaká atmosféra panovala po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava?

Co vím, lidé v obci odsuzovali zavedení Protektorátu Böhmen und Mähren. Veřejně však nemohli projevovat svůj názor. Hrozilo nebezpečí, že by byli německou mocí pronásledováni. Od té doby žili lidé ve strachu a ve stresu. Ve všech obcích byli pronásledováni demokraticky a komunisticky smýšlející lidé, proto ten strach o blízké.

Němci pronásledovali účastníky prvního odboje. Jak to bylo s těškovskými legionáři? Dotkla se perzekuce i jich?

Během okupace se vytvářel odpor proti německé moci. Lidé stávkovali, chtěli vyšší mzdy. Konaly se demonstrace proti bídě, špatnému zásobování apod. Byly organizovány sabotáže v továrnách i jinde. Teror proti našemu lidu zesiloval, občané byli zatýkáni a vězněni. Z naší obce byl zatčen a vězněn František Sedláček a někteří další občané. Karel Vlček, přednosta stanice v Hořovicích, byl ve služně zastřelen za to, že odmítl vypravit vojenský vlak do Prahy.

Nemám povědomí o organizovaném odboji těškovských legionářů v této době. Víím, že byli během okupace sledováni. Většina z nich měla podlomené zdraví.

Jak se chovali Němci na konci války?

Ozbrojená část Němců byla na konci války nadále ochotná bojovat se zbraní v ruce do posledního muže. Ovšem po příchodu sovětské armády se vytvářely malé ozbrojené skupiny, které se chtěly prostřílet na západ. Někdy se o to pokoušeli i jednotlivci. I přes naši obec se takové skupiny přesouvaly a ohrožovaly naše občany. Ozbrojenci se potulovali i po okolních vsích.

V obci vznikla v květnu 1945 odbojová skupina, která zabezpečovala pořádek v obci a pronásledovala jednotlivé Němce v okolních lesích. Několik Němců tato skupina zadržela a předala našim orgánům. V odbojové skupině byl Vojtěch Zdvořák, František Sedláček a další muži. Svým jednáním při zadržování ozbrojených Němců prokázali velkou statečnost.

Ostatní civilizovaní Němci, to znamená národní hosté, kteří utíkali před sovětskou armádou, byli v klidu. Národní hosté byli ubytováni ve zdejší škole a respektovali naše nové orgány, revoluční národní výbory.

Jak se k Němcům chovali lidé ve chvíli, kdy bylo jasné, že Německo bude poraženo?

Došlo k útokům na národní hosty?

Za okupace Němci svojí tvrdostí namířenou proti našim občanům vyvolávali odpor českého lidu. Po jejich vojenské, společenské i hospodářské porážce byla tendence vracet uštědřené rány z okupace. Zlost proti Němcům se zmírnila tím, že lidé měli vidinu svobody a bezpečí. Vztek měli hlavně jednotlivci, kteří byli pronásledováni, vězněni, totálně pracovní nasazení v „Rajchu“ nebo v zákopech, ale násilí proti odcházejícím Němcům a národním hostům nepoužili. Ve většině případů docházelo jen k vyhrožování zavřenou pěstí.

Vím o případech v jiných obcích, kde byli němečtí vojáci při pěších přesunech napadáni. Na druhé straně se ale našli i občané, kteří upoceným a žíznivým národním hostům i vojákům nabízeli pití i vodu na umytí.

Spolu s panem F. Přílepkem a M. Veverkou jste byl na konci války v zákopech nasazen i vy. Mohl byste popsat, jak to probíhalo?

Ročníky 1927 a 1928 byly totálně nasazený na zákopové práce. Zákopy byly budovány na ochranu před blížící se východní frontou od února do května 1945. Muži z Těškova a z Volduch byli nasazení do dvou lokalit, letiště Žatec u Bruntálu a Svatý Kopeček u Olomouce.

Já i Těškováci Přílepek a Veverka jsme pracovali na vojenském letišti u Bruntálu. Tato příhraniční oblast byla tehdy obydlena jenom Němci. Budovali jsme zde okopy pro letadla. K dispozici jsme měli pouze ruční nářadí, zemní stroje žádné nebyly. Celkem nás tam pracovalo kolem šedesáti. Veleli nám tzv. SA mani, kteří na nás neustále pokřikovali a nešetřili ranami obuškem. Pracovalo se od rána do večera s výjimkou dní, kdy spojenecká letadla podnikla nálet. To všichni Němci, piloti, obsluhy letadel i SA mani, utekli do bunkrů a blízkého lesa. My jsme zůstávali po celou dobu náletů v okopech. To byl pro nás

odpočinek. Přes noc jsme byli ubytováni ve škole. Hygienické podmínky zde byly mizerné. Tekla jen studená voda a v noci byla v budově zima. Strava byla také velmi špatná. Měli jsme trvalý hlad, proto jsme chodili po vesnicích žebrať. Málokdy jsme ale uspěli.

Ze školy se nám podařilo jednou v noci utéct. Bylo nás pět. Přes lesy jsme se pěšky dostali až do Pardubic. Hladoví a utrmácení jsme zakotvili na nádraží s tím, že dál pojedeme načerno vlakem. Ale co čert nechtěl, zastihla nás německá patrola se psy. Němci už dopředu věděli, že jsme utekli z letiště. Zkontrolovali nás a prověřili naši totožnost. U Veverky našli vojenský opasek. Chtěli vědět, kde ho vzal. Následně dostal několik ran po hlavě, až se skácel k zemi. Němci nám nasadili pouta a odvedli nás do pardubické věznice. Tam jsme byli od 25. dubna do 5. května 1945.

5. května jsme z věznice uviděli české vlajky ve městě. Visely i na komínech továren. Pardubičtí občané nás z vězení osvobodili. Lidé nám dali potřebné jídlo, pití a oblečení. Pak nás přes Prahu, kde 5. května vypuklo povstání, odvezli až do Holoubkova. Dál už to nešlo, protože byly ucpané silnice.

Těškov osvobodila Rudá armáda. Jaké vztahy panovaly mezi vojáky a obyvateli Těškova?

Příchod osvoboditelů do naší obce byl nadšeně očekáván. Objevovaly se transparenty s nápisy i slavobrány k vítání sovětských osvoboditelů. Celou oblast kolem Těškova osvobodila tanková jednotka pod vedením gardového plukovníka P. F. Tjurněva. Prostor pro pobyt vojáků a tankové techniky byl vyčleněn v lese směrem na Sirou. Velitelský sbor byl ubytován různě po celé obci. Občané je rádi přijali ve svých domech.

V našem domě čp. 41 byla vybudována v jedné místnosti kancelář zástupce velitele tankové jednotky majora Ivana Štěpanova. Zde se denně řešily vztahy vojáků a občanů, chování a jednání vojáků na veřejnosti při různých společenských akcích v obci. Na dvoře a v zahradě našeho domku byla zřízena polní kuchyně k zásobování celé jednotky. Vojáci poskytovali našim občanům různé druhy potravin. V té době nebylo ještě zabezpečeno trvalé zásobování obce. Tímto se vytvářely pevné vztahy mezi občany a vojáky. Drobné přestupky vojáků k našim děvčatům byly okamžitě řešeny velitelskou cestou.

Po celou dobu pobytu sovětských vojáků v obci nedošlo k žádnému narušení přátelských vztahů. Při odchodu vojáků z obce se s nimi lidé srdečně loučili. Za krátký čas tady vznikla přátelství, která pokračovala i v dalších poválečných letech. V případě přátelství, které

vzniklo mezi majorem Ivanem Štěpanovem a rodinou Vojtěcha Zdvořáka, přetrvaly vřelé vztahy až do počátku 70. let.

Po válce se každoročně v předvečer 9. května konala slavnostní shromáždění u pomníku padlých na počest osvobození. Vyjadřovaly se zde díky sovětské armádě za osvobození státu.

Vztahy mezi obyvateli Těškova a ruskými vojáky byly podle vašeho vyprávění velmi vřelé. Máte na ruské vojáky nějakou osobní vzpomínku?

Vzpomínky na sovětské vojáky nemám jen z Těškova ale i z Volduch. Ve Volduchách byla nedaleko našeho domu demarkační závora. O něco dál ve vsi měli závora američtí vojáci. Větší část obce obsadili Američané, Sověti měli pouze „Štacion“, tedy část obce ke Svojkovicím a les u Habru.

V Habru měli Sověti svoje výcvikové středisko. Zde jsem se s některými sovětskými vojáky seznámil. Vojáci nám nabízeli machorku a při kouření jsme upevňovali naše přátelství. Vojáci mě požádali, abych udělal „fotokartočky“ na památku. U kamaráda jsem si půjčil fotoaparát, a pak jsem fotil a fotil. Pro sovětské vojáky to byla veliká událost. Problém ale byl fotky vyrobit. Nebyly totiž chemikálie na vyvolávání fotografií. Trvalo několik týdnů, než se fotky podařilo udělat. Sovětští vojáci se na „fotokartočky“ strašně těšili. Chodili za mnou až do naší chalupy. Když fotky dostali, byli ochotni nám za ně dát cokoli málem i vojenskou techniku. Vzniklo tím přátelství na celou dobu jejich pobytu ve Volduchách.

Se sovětskými vojáky konflikty nebyly, ale s americkými vojáky ano. Na tanečních zábavách se pravidelně odehrávaly rvačky mezi naší mládeží a americkými vojáky. Mnoho děvčat přišlo o poctivost. Mnohé dívky s vojáky koketovaly dobrovolně a jezdily s nimi v jeepech po okolních vesnicích. Takovým děvčatům jsme potom říkali kobry. Velitelství v Rokycanech nakonec provedlo výměnu všech amerických vojáků. Pak byl klid.

Osobní zážitky se sovětskými vojáky z Těškova nemám. Příhody znám pouze zprostředkovaně od manželů Zdvořákových z čp. 41. Paní Anežka Zdvořáková a její manžel se Sověty byli v každodenním kontaktu. Bydlel zde i strýček Josef Zdvořák, francouzský legionář z první světové války, který dělal překladatele. Mezi vojáky a rodinou Zdvořákových byly velmi vřelé a přátelské vztahy. Fungovala tady i vzájemná pomoc a spolupráce. Různé epizody se ve vsi ale také odehrály.

Jeden z vojáků se zamiloval do sousedky manželů Zdvořákových. Žena žila sama v hospodářské budově pana Floriána. (Dnes na místě budovy stojí obchod.) Po čase se zjistilo, že voják přivedl ženu do jiného stavu. Muž tvrdil, že si ji vezme s sebou do Ruska. To se ale neuskutečnilo. Voják byl přeložen k jednotce v lese. Dítě přišlo na svět až po odchodu Rudé armády.

Další příhody se odehrávaly v hostinci u Veverků, kde se často konaly tancovačky. I když vojáci měli omezený pohyb po obci, někteří z nich na tancovačky chodili. Naše děvčata se jim moc líbila. Vojáci se někdy opili, a pak děvčatům slibovali manželství. Samozřejmě se i tady objevily pokusy o vyvolání rvačky. Vždy to ale skončilo smírem. Po obci navíc trvale chodili tzv. vojenské kázeňské hlídky, které sledovali kázeň sovětských vojáků v obci.

Osobní příhodu se sovětskými vojáky mám z Holoubkova. Jednou jsem byl pověřen svojí matkou, abych převzal aprovizaci u sestry Marie v Holoubkově a odvezl ji do Lhoty pod Radčem starší sestře Anně. Na výpadovce do Těškova byla závora a u ní sovětští vojáci, kteří kontrolovali pohyb osob. U závory jsem byl zastaven. Vojáci mi zkontrolovali tašku s potravinami. Po krátké diskuzi mi ji zabavili a propustili mě. Nasedl jsem na kolo a pokračoval v jízdě bez tašky. Po 20-30 metrech se ozvaly výkřiky a střelba. „Stoj pajdi suda nazad.“ Tak jsem se vrátil. Čekal jsem, co bude. Zaznělo: „Davaj mašinku.“ Pak mě poslali do Lhoty pěšky. Tuto epizodu se sovětskými vojáky u závory jsem nahlásil v Holoubkově sestře Marii, která prostřednictvím svého tchána informovala sovětského velitele. Velitel proti viníkům tvrdě zakročil a poslal je od vězení. Co mi bylo sebráno, bylo nahrazeno. Kolo mi bylo také navraceno, ale v nepojízdném stavu. Na takovou událost z května 1945 se nedá zapomenout. Takové setkání ale bylo ojedinělé. Vztahy civilního obyvatelstva a vojáků byly jinak velmi dobré.